

СВ. ВАСИЛІЙ В.

МОРАЛЬНІ ОСНОВИ

АПОСТОЛЕС — 1954

СВ. ВАСИЛІЙ В.

МОРАЛЬНІ ОСНОВИ

переклав

Митроп. АНДРЕЙ ШЕПТИЦЬКИЙ ЧСВВ.

Апостолеc 1951

За дозволом Церковних Властей

Imprenta de los Padres Basilianos — Apóstoles, Misiones, Rep. Argentina

ПЕРЕДМОВА ПРО БОЖИЙ СУД

1. З доброти і чоловіколюбя доброго Бога, ласкою Господа нашого Ісуса Христа, діланням св. Духа я устерігся від блудів поганства і з роду виховали мене християнські родичі; від дитинства я вчився від них св. Письма; воно дало мені пізнання правди. А коли я став мужем, в частих подорожах, займаючися різними справами, я пізнав, що в інших штуках чи науках усі ті, що одній з них щиро віддаються, зберігають велику згоду між собою; а в одній тільки Божій Церкві, за яку Христос умер, на яку обильно злив св. Духа, я спостеріг незвичайно великі суперечності і поміж людьми в їх відношеннях і з святим Письмом. А що найстрашніше, я видів, що самі зверхники Церкви так дуже між собою різняться і наукою і поглядами; вони в такій суперечності з заповідями Господа нашого Ісуса Христа, так немилосерно роздирають Божу Церкву, так безоглядно розбивають Христове стадо; що як коли, то тепер при появі Аноміїв — сповняється те слово: „З вас самих повстануть люди, що казатимуть респунсе так, що потягнуть за собою і учеників“ (Діян. 20, 30).

2. Коли я усе те бачив і шукав причини такого великого зла, я зразу проживав якби в глибокій темряві і неначе на вазі клонився то в один бік, то в другий. З один бік тягнули мене до себе люди, з якими я від дав жив у приязні, то знов на другу сторону гпихало мене це, що я пізнавав як правду Божих книгах. Довго я таке переживав, довго шукав причини усього того. Вкінці пригадав я собі книгу Суддів, яка оповідає, що кожний ділав те, що було добре в його очах, і показує причину того: „В ті дні — каже — не було царя в Ізраїлю“ (Суд. 21, 24). Пригадавши собі це, я подумав і про наші часи — що може видається страшне і дивне, що одначе є великою правдою; я подумав, що і тепер ця така велика незгода і взаїмна боротьба в Божій Церкві походить з усунення одного і великого, правдивого і садинокого Царя всіх і Бога; кожний відступає від науки Господа нашого Ісуса Христа; кожний вибирає собі якісь думки і власні правила по власній впадоби; кожний радніше хоче правити проти Господа, ніж піддаватися Господній владі. Застановляючися над тим, вражений надміром безбожності, коли я глибше це розважав, я переконався також і з справ цього життя, що справді така є причина зла. Бо я побачив, що усякий лад і гармонія в якійсь многоті задержується так довго, як довго требає послух усіх одному зверхникові, а кожний нелад і

розстрій і правління багатьох походить із браку управи одного, з анархії. Я колись бачив, як то багато пчіл піддається законові природи і слухає своєї королеви. Таких прикладів я видів багато і багато чув; ті, що займаються подібними справами, знають їх більше; таким чином і з того виявляється правда мого спостереження. Бо коли ті, що слухають приказу одного і мають одного короля, визначаються ладом і однодушністю; нелад і незгода є знаком браку тої одної влади. Тому то і суперечність, яка знаходиться поміж вами взаїмно і супроти заповідей Христа, є закидом або відступлення від правдивого Царя по словам: „Тільки щоби той, хто тепер держить, держав, доки не буде усунений“ (2 Сол. 2, 7) або запереченням Його по словам: „Сказав безумний у серці своїм: нема Бога“ (Пс. 13,1); а до тих слів доданий якби знак який чи закид: „зіпсувались і стали мерзеними в починаннях“ (т. с.).

3. Тут св. Письмо показує, що злоба, яка виявляється на вні, є якби знам'ям тої безбожності, що то в укритті зекралася до душі. А блаженний Апостол Павло, щоб довести до страху перед Божими судами зіпсутих, так представляє засуд належний замість кари тим, що не дбали про щире пізнання Бога: „А як не уважали відповідним мати пізнання Бога, передав їх Бог ледачому умові, щоби робили те, що не годиться, наповнених всякою

несправедливістю, злобою, лакімством, лукавством, повних зависти“, і т. д. (Рим. 1, 28, 29). Думаю, що Апостол не вигадав того засуду сам від себе (бо мав Христа, що говорив у ньому). Навели Апостола на ту науку Христозі слова, якими сказано, що тому до людей гозорить у пригчах, бо не розуміли Божих тайн Євангелія, бо самі попередю прижмурили очі й притупили слух і нерозумне їх серце потовстіло (Мт. 13, 14) так, що замість кари маюгь зносити сліпоту в вищих науках ті, що самі наперед вибрали темряву (затемнили очі душі). Тої кари боявся Давид, коли казав: „просвіти очі мої, щоб коли не уснув я смертю“ (Пс. 12, 4). З таких то і подібних висказів видів я напезне, що неправдиві гадки походять із злоби пристрасти, з незнання Бога; а зокрема крайні різниці гадок поміж багатьома походять з того, що ми стали недостойні правління Божого і якби я мав дати оцінку такого життя, я не був би в силі зміряти величі тої нерозваги чи нерозуму чи божевілля чи безмірної злоби; слів не маю на її виречення. Бо коли у нерозумних звірят знаходимо взаїмну згідливість, оперту на підданні провідникові, щож скажемо ми, коли побачимо такі поміж нами роздори і таку суперечність з заповідями Господа? Чиж не пізнаємо, що добрий Бог і тепер допускає це для нашої науки і навернення, а колись у великий і страшний день суду для засоромлен-

ня і засуду непослушних оповістить те, що і тепер і все каже: „пізнав віл властителя і осел свого пана, а Ізраїль мене не пізнав і люди мої не розуміли мене“ (Іс. 1, 3) і багато подібного; і те, що Апостол каже: „І коли терпить один член, терплять разом усі члени, коли славиться один член, радуються разом усі члени“ (1 Кор. 12, 26) і те друге: „щоби не було роздвоєння в тілі, але щоби члени однаково одне про одного дбали“ (там саме 25). Нехай усі члени тіла мають те саме старання й бажання, коли одна душа в них мешкає. І чому такий заведено лад поміж членами тіла? Я думаю, що тому, щоб був захований такий сам і ще більший устрій і лад в Церкві Бога, до якої сказано: „Ви ж є тілом Христовим і членами кожний з окрема“ (т. с. 27).[•] Коли справді одна голова, якою є Христос, удержує і лучить кожну часть з іншими в однодушності, великою небачністю було би називати членами Христа таких, у яких нема тої однодушності, які не зберігають звязку мира, не заховують покори в дусі, у яких є роздори і спори і супірництва. Як казати, що ними Христос править? Простий розум показує і треба сміло сказати, що тут царюють і правлять земські похоти. По словам Апостола, який рішучо твердить: „кому віддаєте себе в слуги на послух, то ви слугами того, кого слухаєте“ (Рим. 6, 16). Вчисляє ясно знамена того настрою, коли каже: „Бо ко-

ли між вами зависть і сварня, чи ви не тілесні?“ (1 Кор. 3, 3); при чому і вчить, що важкі його наслідки, а неможлива злука з набожністю: „мудровання тіла це ворогування супроти Бога, бо законіві Божому не кориться, бо й не може“ (Рим. 8, 7). Тому то: „Ніхто не може двом панам служити“ (Мат. 6, 24).

4. Сам Єдинородний Син Бога Господь наш Ісус Христос, через якого усе сталося, каже: „Я зійшов з неба, не щоби чинити волю мою, а волю того, що післав мене“ (Йо. 6, 38), і: „сам від себе нічого не роблю“ (Йо. 8, 28), і: „той дав мені заповідь, що маю казати і що говорити“ (Йо. 12, 49). А св. Дух, що роздає великі дивні харизмати й усе в усіх справляє, не „від себе“ говорить: „а що почує, говоритиме“ (Йо. 16, 13). Оскільки ж більше необхідно треба, щоби уся Церква Бога, жадна зберігати єдність духа у звязку мира, сповняла те слово, записане в Діяннях: „А у множеств віруючих було одно серце і одна душа“ (4, 32) — тоб то, щоби ніхто не сповняв своєї власної волі, а всі спільно шукали в однім св. Дусі волі одного Господа Ісуса Христа, що каже про себе: „бо я зійшов з неба, не щоби чинити волю мою, а волю того, що мене післав“ (Йо. 6, 38). Отця, до якого молиться: „Не про цих же тільки молю, але й про тих, що задля їх слова увірять в мене, щоби всі були одне“ (Йо. 17, 20). З тих і багатьох інших уступів, яких я не навів, ясно і

певне переконаний про необхідну конечність єдності духа в усій Божій Церкві по волі Христа в св. Дусі і про небезпеку й шкідливості невіри супроти Бога, яка міститься у взаємних роздорах, „бо хто не вірить, не побачить життя, але гнів Божий перебуває на нім“ (Йо. 3, 36), я признав відповідним ще виложити, які гріхи знайдуть помилування у Бога, а з другого боку, яких і яких великих гріхів треба на те, щоби заслужити на закид невіри. Тому беручи св. Письмо, знаходжу і у Старому і у Новому Завіті, що ані за численність провин, ані за величину гріхів, а за саме тільки переступлення якоїнебудь заповіді ясний є осуд невіри в Бога, а Божий суд є спільний для усякого непослуху. В Старому Завіті читаю про ту страшну смерть Агара або це оповідання про того, що в суботу збирав дрова; бачу, що ніякий з них нічого ані проти Бога не согрішив, ані чоловіка не скривдив, ані у великому, ані у малому; а одначе один за саме тільки і то уперве збирання дров терпить таку кару і не має часу на покаєння, з наказу Бога зараз побиває його камінням весь нарід (Чис. 15, 32 і дальші); а другий тільки тому, що заховав щось з добичі, посвяченої Богу, хоч ще не була знесена разом, ані принята священиками; одначе він став причиною погібелі і то не тільки для себе, але для жінки і для дітей і для дому і для усього, що було його. Зло того гріха

мало вже і весь нарід погубити, немов огонь, хоч він і не знав, що сталося, ані не був свідомий гріха; якби нарід не був спостеріг Божого гніву і не був каювся повний жалю з причини розгрому і побиття своїх мужів, і якби Ісус Навин разом із старшими не був посипав порошу на голову і не був припав (на молитву); щойно так висліджено виновного жеребом, який, як сказано, потерпів належну кару (Іс. Н. 7, 20).

5. Але міг би хто може сказати: справедливо можна думати, що вони допустилися й інших гріхів, для яких і тамті відкрилися, а св. Письмо згадує тільки про ті одні як про тяжчі й гідні смерті. На те треба відповісти, що передовсім було би великою зухвалістю щонебудь додавати або пропускати із св. Письма; крім того, чи і Марію, сестру Мойсея, обжаловує в багатьох гріхах, хоч її чеснота нікому з вірних не є невідома? А одначе коли сказала проти Мойсея тільки одно слово нагани і то правдиве (бо сказала тільки, що взяв за жінку етіопку), стягнула на себе таку ярість Бога, що не вважаючи на молитву самого Мойсея, не відпущено їй провини. Тому коли бачу самого Мойсея, Божого слугу, який удостоївся такої великої слави у Бога, якого Бог так часто відзначав, якому казав: „Я тебе знаю більше всіх і маєш у мене ласку“ (Ісх. 33, 12); коли бачу, що за одно слово при воді противлення, за ніщо більше, як

тільки за те, що сказав до народу, який бурмотів для браку води: „Чи з каміння цього роздобуде вам воду“, і за те одно дістає таку кару, що до обіцяної землі не увійшов, а це ж було для жидів верхом обітниці; коли бачу, що молиться, а не одержує відпущення; коли бачу, що не вважаючи на великі його чесноти і добрі діла за коротке те слово не удостоївся прощення; справді пізнаю строгість Бога по апостольській науці (Рим. 11, 22), справді бачу ясно, як правдивий є той висказ: „А коли праведник ледви спасається, то безбожник і грішник де може показатися?“ (1 Петр. 4, 18). Але чому це кажу, коли чую ті страшні слова Бога, висказані проти того, що переступив одну заповідь з незнання? Не знаходжу, як достойно боятися величчю гніву (Лев. 5, 17 - 19), бо написано: „А коли хто согрішить і переступить яку заповідь Господню, вчинивши, чого не годиться чинити, хоч би не знав, то провинився і гріх лежить на ньому. Такий нехай принесе барана без скази на жертву за провину; а священник спокутує провину його, що нею провинився, не знавши, і проститься йому — бо провинився перед Господом“ (Левіт. 5, 16). Колиж такий жорстокий засуд спадає на тих, що грішать з незнання, і є конечна жертва очищення, яку і праведний Йов приносив за синів, як свідчить св. Письмо (Йов. 1, 5), то що сказати про тих, які свідомо грішать

або на гріх мовчать? А щоби не здавалось, що тільки на здогадах опираємо гадку про належний їм гнів, знов згадаймо богонадхнене Письмо. Вистарчить одно оповідання, щоб представити суд на таких: „Сини ж Ілїї, — каже — сини затрачєння“ (1 Цар. 2, 12). І тому що були такі й що отець строгіше їх не картав, то це так загнівало довготерпеливого Бога, що коли піднялися інородці в війні, оба ті сини згинули одного дня, а весь нарід був побитий, багато людей згинуло і при самім Кивоті святого Божого Завіту такі діялися речі, про які ніколи передтим ніхто не чував: Кивот, якого не вільно було доторкатися ані навіть самим священикам, якого не вільно було денебудь ставляти, той Кивот взяли безбожні і всюди його з собою переносили і складали його в біжницях ідолів замість святині. З того можна думати, кільки було і проти самого Божого Імени сміху і зневаг від чужородців. Св. Письмо додає, що Ілїй скінчив сумною смертю, почувши погрозу, що його потомство буде позбавлене священичого достоїнства, що і сталося.

б. Таке нещастя впало на нарід. Кілько потерпів отець за гріх синів, хоча сам власним життям ніколи не заслужив на ніяку нагану, а і на їх провини не мовчав, навпаки ревню перестерігав, щоби не тревали в гріхах: „ні, діти, ні, не дсбрі речі чую про вас“

(1 Цар. 2, 24) і навіть побільшав величину гріха, ставляв їм перед очі страшнішу небезпеку: „бо коли хто — каже — согрішить гріхом проти чоловіка, будуть люди за нього молитися до Господа; але коли проти Бога согрішить, хто ж за нього молитисьме?“ (1 Цар. 2, 25). Одначе коли, як я сказав, не показав супроти синів достойної ревности, сталося так, як ми сказали. Таких то я находжу чимало суддів у Старому Завіті проти всякого непослуху. А коли знов вернуся до Нового Завіту, бачу, що Господь наш Ісус Христос не увільняє від карі навіть за гріхи з незнання, тільки з більшою строгістю грозить за свідомо зділані, коли каже: „Цей слуга, що знав волю свого Пана, а не приготворявся та не виконав волі його, дістане велику кару, а той, що не знав, а творив діла каридостойні, матиме малу кару“ (Лк. 14, 57). Коли знаходжу такі вискази самого Єдинородного Божого Сина, коли застановляюся над досадою св. Апостолів супроти тих, що грішать, коли бачу стілько таких терпінь людей, що допустились не більше одного гріха і терпіння ці не менші від записаних в Старому Завіті, а навпаки більші, розумію строгість суду, бо і кому дано багато, від того й багато жадають (Лк. 12, 42). Тим то й блаженний Павло, доказавши велику гідність покликання і обурення проти усякого гріха, ось що каже: „Бо збруя воювання нашого

не тілесна, а сильна Богом на зруйнування твердинь, руйнуючи видумки і всяку висоту, що встає проти знання Божого, і займаючи в полон усякий розум на послух Христові“ (2 Кор. 10, 4. 5). І не досить того, бо додає: „і будучи на поготові пімститись над усяким непослухом“ (т. с. 6). Коли ближче застановимося над усім сказаним, зможемо ясніше пізнати наміри св. Письма. Воно ніяк не дозволяє нам сходити за блудними гадками на бездорожжя в погибель гріха, немовби то деякі гріхи були карані, а деякі лишалися без кари. Бо що ж каже Апостол: „руйнуючи видумки і всяку висоту, що повстає проти знання Божого“ (2 Кор. 10, 5)? Кожний гріх за знехтування Божого закона називається висотою, що повстає проти знання Божого, що ще ясніше висказує книга Числ. Бог вичисляє недобровільні гріхи і установляє жертви задоситьучинення за них, опісля ставляє народові відповідні закони, що відповідають добровільним гріхам, і так зачинає: душа, що підійме руку гордості (рукою гордості називає зухвалість тих, що добровільно грішать, те саме Апостол називає висотою, що повстає проти знання Божого), так то: душа, що підійме руку гордості, чи він жид чи з чужинців приходнів (прозеліт), наругався він з Господа і викоріниться та душа з-посеред свого люду, бо зневажив він слово Господнє і зломив заповідь його, викоріниться душа

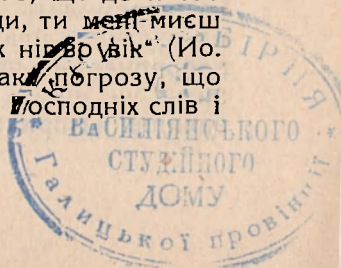
тая, гріх її на ній (знищенням зникне душа тая") (Числ. 15, 30. 31).

7. Тут треба завважати, що коли не буде знищена та душа, її гріх не тільки лишиться на ній самій, але й на тих, що не виявили досить щирої ревности, як часто написано і як часто сталося. А щоб ми навчилися з менших речей боятися про більші, пригляньмося словам досади проти тих, що не послухали священника або судді. В книзі Второзаконня так записано: „А чоловік, що чинитиме очайдушно (в гордості) та не послухає священника, який там стоїть, щоб служити Господу Богу твому, або судді, який би не був в тих часах; такого чоловіка стратити. Тим робом будеш викорінювати зло з-поміж Ізраїля і весь нарід чутиме і боятися і не чинитиме вже безбожно“ (Втрзак. 17, 12. 13). На те треба нам зважати, щоби як слід перенятися страхом тої погрози. А опісля Апостол додає: „і займаючи в полон усякий розум на послух Христа“ (2 Кор. 10, 5), усякий розум, не тільки цей або той. А далі: „і будучи на поготові пімститися над усяким непослухом“ знов не цим або тим, але усяким непослухом; справді обдурює нас препоганий звичай. Дійсно обманчive передання людей стається нам причиною великого зла, ми привикли стерегтися одних гріхів, а інші байдуже творити. Буває, що люди мов би з великим обуренням відносяться до деяких злочи-

нів, як: убійство, чужоложство й подібні, а інші гріхи не уважають навіть речами наганими, як: гнів, злослов'я, пиянство, захланність й інші подібні, про які св. Павло, що говорив у Христі, сказав те саме слово: „хто таке говорить, заслугує на смерть“ (Рим. 1, 32). Де всяка висота, що повстає проти знання Божого, руйнується, де всякий розум займається в полон на послух Христа і всякий непослух однаково карається, там не лишається нічого незруйнованого, не відпускається нічого без кари, нічого не лишається поза послухом Христа. Бо загальна і найгірша безбожність лежить у кожному непослуху, як каже Апостол: „Ти, що хвалишся законом, переступом закона Бога зневажаєш?“ (Рим. 2, 23). Чи ж це є тільки самі слова, а не діла? Ось маєш діла. В Коринті чоловіка, що жив з женою вітця, хоч крім того одного гріха не був обжалований у ніякім іншому, не тільки самого передано сатані на погибіль тіла, доки гріха не поправлено достойними овочами покаяння, але до того Апостол вину того гріха складає на всю церкву, що гріха не покарала: „Що хочете, — каже — чи маю прийти до вас з палицею?“ А кілька стихів даліше: „І ви розгорділи, не, а ліпше би сумувати вам, щоб вилучено з-між вас такого, що зділав це діло?“ (1 Кор. 5, 2). А щож той Ананія, що про нього говорять Діянія? Яке ж інше зло зділав крім того одного?

Якже ж став достойний такого гніву? Продав власний маєток, приніс гроші і поставив у ніг Апостолів, але тому, що скрив часть ціни, за те в ту саму хвилию разом з женою був засуджений на смерть. Не признали його достойним почути й слово про покаяння за зділаний гріх, не мав ні хвилі часу жалувати, не мав ані хвилі на покаяння, а сам блаженний Петро, виконавець того страшно-го засуду, служитель того страшного Божого гніву на грішника, хоч був поставлений зверхником усіх учеників, одержав більші похвали від усіх інших, був названий блаженним, дістав ключі Царства Небесного, коли почув від Господа: „Коли не умию тебе, не будеш мати участи зі мною“ (Йо. 13, 8). Чи це не є приклад, який міг би і камінне серце довести до страху і трепету перед Божими судами? До того він не дав найменшого вигляду гріха або легковаження, навпаки виявив велику честь для свого Пана. Віднісся до нього з пошаною, належною від слуги і ученика; бо коли побачив, що Бог вселенної Господь і Цар і Пан і Учитель і Спаситель як слуга, перепоясаний лентієм, хоче йому ноги умивати, тоді він, свідомий свого недостойнства, захоплений гідністю того, що до нього приступив, закликав: „Господи, ти мені миєш ноги!“ і далі: „Не умиєш моїх ніг вувік“ (Йо. 13, 6. 8). А на те одержує такі погрозу, що коли б не був пізнав правди Господніх слів і

2 Мор. Ос

зараз не поправив послухом несвідомий непослух, не були б йому помогли давні добрі діла, ані чесноти, ані похвали і почеси від Господа, ані дари і обітниці; ані обявлення благоволення Бога і Отця супроти свого Єдинородного Сина. Нічого з того усього не було б могло поправити його непослуху.

8. Але коли я хотів би згадувати усе, що знаходжу в Старому і Новому Завіті, не стало би може часу на оповідання. А коли доходжу до самих висказів в Євангелії самого Господа нашого Ісуса Христа, коли розважую слова Його, що має судити живих і мертвих, які всі вірні уважають достовірнішими від усякої іншої історії, від усякого іншого доказу, знаходжу в них повну, сказати б, конечність у всім слухати Господа Бога; а зовсім ніякого помилування в ніякому ділі для тих, що не покаються непослуху. Нерозумом було би навіть припустити щось противне таким ясним висказам. „Небо — каже — і земля минуться, а мої слова не переминуть“ (Мт. 24, 35). Нема тут різниці, ніякого відрізнення, нічого поза тим словом не остається. Не сказав: ці або ті слова; але мої слова, — значить: загалом усі мої слова не переминуть. Бо написано: „Вірний Господь в усіх ділах своїх“ (Пс. 144, 13), чи що забороняє, чи приказує, чи обіцює, чи грозить, чи щодо діл заборонених, чи щодо залишення приказаних. А що однаково ка-

рається сповнення злих діл, як і залишення добрих, то душі, яка не зовсім хорує на невіру, вистачить за повний доказ те, що ми сказали про св. Петра. Він не здійснив нічого забороненого, ані не провинився залишенням, яке би свідчило про недбайливість або легковаження; він тільки з любови і набожності відмовлявся прийняти від Господа услугу і почесність і дістав таку погрозу, якої не був би уникнув, як би не був здержав гніву скорою і горячою поправою. Бог однак ласкавий і милосердний і поступає з нами довготерпеливо, часто нам різними прикладами на те саме вказує, щоб душа, порушена вкінці багатством і ревністю тих наук, скинула себе довголітні грішні звичаї; тому то покищо згадаю тільки про тих, що в великий і страшний день суду стануть ліворуч Господа нашого Ісуса Христа. Він, що прийняв від Небесного Отця Суд, Він, що прийшов просвітити тайни темряви і виявити наміри сердець, скаже до них: „Відступіть від мене, прокляті, в вічний вогонь, приготований дияволу й ангелам його“ (Мт. 25, 41). І додасть причину. Не скаже: бо ви убивали, чужоложили, говорили неправду, кривдили або сповнили яке інше діло заборонене, хоч би найменше. Але скаже: бо ви за недбали добрі діла. „Я був голодний — скаже — і ви не дали мені їсти, я мав спрагу і ви мене не напоїли; я був чужинцем і ви

не прийняли мене; я був нагий і ви не прикрили мене; я був хворий і у в'язниці і ви не відвідали мене". — Такі то я речі пізнав із св. Письма за ласкою доброго Бога, який хоче, щоб усі люди спаслися і прийшли до пізнання правди та учить людей знання. Так то я пізнав страшну причину такої великої суперечності, яка виявляється у людей взаємно між собою і з заповідями Господа нашого Ісуса Христа; так я навчився та переконався про страшний засуд за таке велике беззаконня. Так я навчився, що всякий непослух усякій заповіді Божій карається однаково; а до того ще я пізнав той страшний засуд, який спадає на тих, що самі щоправда не согрешили, а одначе стали учасниками гніву тому, що не мали слушної ревності супроти тих, що грішили, хоч часто про гріх не знали. Тому я думав, що воно конечно, щоб я по силам вибрав з богонадхнених книг те, що Богу не подобається, і те, що Богу миле, як того загально бажають.

Хоч це може роблю і пізно, тому що я завсіди вижидавав тих, що вибрали ту саму боротьбу за побожність, і що я на власні сили не здавався; може одначе не буде невпору пригадати усе те тим, що боряться за побожне життя. Бо ми всі маємо одне бажання: доступити ласки Господа нашого Ісуса Христа і науки св. Духа та відступити від власної волі і заховування людського пере-

дання та поступати по Євангелію Господа нашого Ісуса Христа блаженного Бога і в нинішньому часі, живучи так, як Йому подобається, чи то ревно відступаючи від речей заборонених, чи то старанніше виконуючи, що приказано, щоб сподобитися в будучому віці безсмертності і втікти від гніву, грядучого на синів непослуху. Дай, Боже, щоб ми знайшлися достойними вічного життя і небесного Царства, обіцяного Господом Ісусом Христом усім тим, що заховують закон Його і мають на пам'яті заповіді Його (Пс. 102, 18), щоби їх сповняти. А що пам'ятаю на слова Апостола: „У Христі Ісусі ані обрізання що може, ані необрізання, але віра ділаюча через любов“ (Гал. 5, 6), я вважав відповідним і потрібним предложити передусім здорову віру і побожне переконання про Отця і Сина і св. Духа і так щойно дати науку про обичаї.

ПРО ВІРУ

1. За ласкою доброго Бога я дістав ваше поручення; бажаєте мати від мене на письмі визнання правдивої віри. Те бажання достойне вашої у Христі любови Бога. Я зразу свідомий моєї мірноти та слабости боявся відповідати; але коли я пригадав собі слова Апостола: „терпіть один одного в любові“ (Єф. 4, 2) і знову: „серцем вірується на праведність, а устами визнається на спасення“ (Рим. 10, 10), я подумав, що не було б безпечно протівитися вашій волі й замовчати спасенне визнання та постановив вдоволити вашому проханню, покладаючи надію через Христа на Бога, як написано, бо „ми не в силі самі від себе щось думати як із себе, а сила наша від Бога“ (2 Кор. 3, 5). Бог тоді їх, а тепер нас і то для вас робить спосібними служителями Нового Завіту, — не його букви, а духа. А урядом вірного служителя є — як самі добре знаєте — заховувати ціло, чисто й ненарушено те, що добрий Пан повірив йому для співслужителів. Моєю повинністю є передати вам по Божій волі те, чого я навчився по Бо-

жій волі з богонадхненого Письма для спільного добра. Мушу держатися св. Письма. Бо й сам Господь, в якому мав уподобання Отця, „в якому скриті є всі скарби премудрости і розуму“ (Кол. 2, 3), що прийнявши від Отця усяку владу й усякий суд, каже: „дав мені поручення, що маю вчити і що казати“ (Йо. 12, 49); і знов: „що я говорю, так говорю, як поручив мені Отець“ (Йо. 12, 50), коли і сам св. Дух від себе не говорить, а тільки це говорить, що почув від Нього (Йо. 16, 13); скільки ж більше і для нас буде поступовання побожне і безпечне так само думати й ділати в ім'я Господа нашого Ісуса Христа! А що мені треба боротися проти ересей наших часів, йдучи за прикладом попередників, я думаю, що треба мені відповідно до різниці між безбожними науками, засіваними дияволом, противними висказами здержувати й поборювати ширені хули і відповідно до потреби хворих ужити різних способів говорення, не чужих здоровому розумінню Письма, хоч і неуживаних в св. Письмі. Так саме й Апостол не цурався уживати для власної цілі висказів поган. Так то й тепер думаю, що відповідає і нашій і вашій цілі, коли з простотою здорової віри сповнимо ваше бажання у Христі і скажу те, чого я навчився із св. Письма; так, що буду мало уживати тих слів і назв, які до слова не наводяться в св. Письмі, хоч і заховують зна-

чення, укрите в ньому. А висловів, що не тільки чужі звуком, але й мають чуже значення та яких не уживали святі, тих буду зовсім уникати, як противних і чужих здоровій вірі.

Так то віра є прийняттям і одобренням без найменшого сумніву того, що чується, в переконанні, що воно голошене з Божої ласки. Таку віру виявив Авраам, як свідчить св. Письмо: „Він не сумнівався невірою, але ободрився вірою, даючи славу Богові і був переконаний, що той, хто обіцяв, зможе те й зробити“ (Рим. 4, 20). Коли: „Господь є вірний в усіх своїх ділах“ (Пс. 144, 13), то й: „вірні всі його заповіді утверджені у вік віка“, у правді й правоті виповнені (Пс. 118, 8). Є явним упадком і гріхом гордості, як хто відкидає те, що написане або додає щось, що незаписане, бо Господь наш Ісус Христос сказав: „Мої вівці слухають мого голосу“ (Йо. 10, 27, коли дещо перед тим був сказав: „за чужим не йдуть, але втікають від нього, бо не знають голосу чужих“ (т. с. 5), а Апостол на прикладі людських справ строго забороняє щобудь додавати або віднімати з богонадхненного Письма словами: „Людського заповіту ствердженого ніхто не відкидає, ані додає до нього“ (Гал. 3, 15).

2. Так то ми постановили і тепер і все уникати всякого слова і всякої гадки, далекої від Божої науки, бо й ціль, що стоїть перед

нами і перед вами, дуже різниться від тих намірів, що в іншому часі були для мене приводом щось писати або говорити. Тоді моїм наміром було поборювати ересь і нищити диявольські хитрощі, а тепер ідеться про звичайне й ясне представлення визнання здорової віри. Тому не треба нам уже того самого способу говорення. Бо як чоловік не бере до руки тих самих знарядів на війну й до рільництва (бо інші є оруддя тих, що в мирі працею здобувають собі засоби життя, а інша збруя тих, що готвляться на війну), так інакше говорить той, хто вчить здорової науки, а інакше той, хто збиває противників. Інша бесіда полемічна, а інша звичайної заохоти. Інша простота тих, що в мирі признаються до побожності, інші труди тих, що стають до боротьби з ложною наукою. Тому так і ми, розділюючи спосіб говорення з розвагою, всюди будемо вживати засобів відповідних як до оборони так і до будування віри; раз тим, що диявольськими хитрощами намагаються збурити віру, будемо протиставити боротьбу, а опісля тим, що хочуть віру будувати, з більшою простотою і популярністю будемо її представляти, будемо строго те робити, що сказав Апостол: „щоби ви знали, як повинні кожному відповісти“ (Кол. 4, 6). Але заки прийдемо до самого визнання віри, треба ось що завважити. Воно неможливе одним словом або одною гад-

кою висказати або подумати про Божу велич і Божу славу, вона не дасться висказати бесідою, не дасться охопити умом. Святе Письмо багатьома словами, яких звичайно уживаємо, ледве тим, що є чистого серця, представляє її неясно в образах (1 Кор. 13, 12). Оглядання лицем у лице повне пізнання є обіцяне в будучому житті достойним, а тепер, хоч би був хто Павлом або й Петром, бачить що правда вірно те, що видить, не блудить, не йде за уявою, одначе видить тільки загадочне. Приймаючи з вдячністю частинне пізнання, ожидає в радості повноти пізнання в будучому віці. Це потверджує Апостол Павло, коли говорить приблизно таке: „Як я був юнак та зачинав учитися перших початків Божої науки, як юнак я говорив, як юнак я думав“ (1 Кор. 13, 11), а коли я став мужем та стараюся дійти до міри віку повноти Христової, то я покинув дитяче; тоді я так поступив та поправився в пізнанні Божих справ, що пізнання Старого Завіту треба би порівняти з діланням діточого ума, а пізнання, яке дає Євангелія, з розумом совершенного мужа. Так само в порівнанні з тим знанням, яке буде відкрите в будучому віці тим, що на те заслужать, навіть те, що тепер видається досконалим пізнанням, є чимось марним і темним і дальше віддаленим від ясности будучого віка, ніж відстає від видження лицем у лице сглядання в дзеркалі і в загад-

ці. Стверджують це блаженні Петро і Йоан і їх товариші Христові ученики. Хоч вони в цьому віці все поступали вперед, одначе свідчать про те, що безконечно вище є знання, заховане для budouчого віка. Коли вдостойлись бути вибраними Господом і разом з ним жити, бути Його Апостолами, одержати від Нього духовні дари; коли почули: „вам дано є пізнати тайни небесного царства“ (Мт. 13, 11); по таким пізнанні, по обявленні речей, закритих іншим, одначе по усім тім ще, перед самою мукою Господа почули: „ще маю много вам сказати, але того не можете тепер ще знести“ (Йо. 16, 12).

3. З тих і подібних слів учимося, що наскільки богонадхнене Письмо має безконечну глибіню премудрости, настільки вона є для людської природи недоступна в теперішньому житті. Кожний може безнастанно рости і поступати в тім знанні, але ніколи ніхто не осягне усього знання, доки не прийде те, що совершенно, а не уступить те, що частинне. Тому то ніяке слово не вистачає на висказання усієї разом Божої слави, а ніякого слова не можна самого ужити без небезпеки. Коли хто каже „Бог“, не висказує того, що значить слово Отець; а в слові Отець нема того, що значить Сотворитель. А усі ж ті слова не виражають понятя доброти, премудрости, сили і всіх інших прикмет, про які говорить св. Письмо. А знов

коли слово Отець за нашим способом уживання перенесемо на Бога, допускаємося безбожності; бо в тім слові по-нашому містяться поняття і почування і незнання і слабкість й інші подібні. Те саме і в понятті Сотворитель. По нашому до того увійдуть поняття часу, матерії, знарядів, помочі, а побожна гадка про Бога повинна бути, оскільки це можливе, очищена з усіх тих понять. Бо хоч би й усі уми злучилися до слідження, а всі язики зєдинилися до висказу, одначе ніколи ніхто не дійшов би до гадки і слова, достойних Бога. Ту саму гадку ясно представляє нам і наймудріший Соломон: „Я сказав собі: хочу бути мудрим, а мудрість віддалилася від мене ще дальше, ніж була“ (Екл. 7, 24). Не щоб утікала, але тому, що як раз ті, що за Божою ласкою мають більше знання, тим ясніше пізнають її висоту понад усякі поняття. Звідси богонадхненне Письмо мусить уживати багатьох імен і багатьох слів на якийсь вислів частинний і загадочний Божої слави; а ми не маємо покищо спромоги, ані свобідного часу вчисляти усе, що в різних місцях є висказане про Отця й Сина св. Духа; бо домагаєтесь скорої відповіді. Думаємо отже, що коли подамо деякі вискази, вони вистачать і для вашого сумління і для виказання, що наша наука оперта на св. Письмі. Вистачить і на те, щоби утривалити переконання ваші і всіх тих, що того бажа-

ють. Бо коли багато уступів доказує нам одну побожну науку, мудра голова, думаю, з нечисленних слів розпізнає правду науки, що міститься в усіх.

4. Так то віримо і визнаємо, що один одинокий правдивий і добрий Бог Отець Вседержитель, що з Нього все походить. Віримо в Бога і Отця Господа нашого Ісуса Христа і в Одного Єдинородного Його Сина Господа і Бога нашого Ісуса Христа; Одинокого правдивого, що через Нього всі речі сталися, видимі й невидимі і в якому всі речі існують. Він з поконвіка був у Бога і був Богом, а опісля по Письмі явився на землі і пожив з людьми. Він, існуючи в Божій природі, не вважав посяганням бути рівним Богу, тількиж умалив себе, прийнявши вид слуги, бувши в чоловічій подобі (Филип. 2, 6. 7). Виповнивши все, що про нього бупо записане, по заповіді Отця стався послушний аж до смерти, а до смерти хреста (1 Кор. 15, 4), і в третій день воскрес із мертвих по Писанні і явився св. своїм ученикам й іншим, як написано, і вознісся на небеса і сидить по правиці Вітця, звідси прийде при кінці сього віка пробудити всіх і віддати кожному по ділам його. Тоді то праведних візьмуть у вічне життя і в небесне царство, а грішників засудять на вічну кару, де їх хробак не кінчиться, а вогонь не гасне (Мр. 9, 43). Ми віримо в єдиного св. Духа Утішителя, що

Його печать ми одержали в день відкуплення (Єфес. 4, 30), в Духа правди, в Духа си́нівства, в я́кім кличемо: Авва, Отче! В св. Духа, що розділяє кожному на користь, як хоче, і творить духовні дари від Бога. В св. Духа, що учить і пригадає все, що почув від Сина; в доброго Духа, що наставляє на всяку правду, що утверджує всіх віруючих у певному знанні і в докладному визнанні і в побожній службі і в духовному Богопоклоненні; св. Дух учить поклонятися правдивому Богу Отцю і Єдинородному Його Синові Господу й Богу нашому Ісусу Христу й Собі. Кожне імя ясно представляє нам (особо-ві) прикмети називаних. В кожному з тих трьох названих побожно спостерігаємо якісь окремі прикмети: Отець має прикмету Отця, Син прикмету Сина, а св. Дух свою власну. Ані св. Дух від себе не говорить, ані Божий Син від себе нічого не робить. Отець посилає Сина, а Син посилає св. Духа; так віримо, так хрестимося в Єдиносущну Тройцю по заповіді Господа нашого Ісуса Христа: „Ідіть, научайте всі народи та хрестіть їх в імя Отця і Сина і св. Духа й учіть їх заховати все, що я вам заповів“ (Мт. 28, 19). Коли це заховаємо, виявимо любов до Нього і сподобимося перебувати в тій любові, як записано (Іо. 15, 10). А коли цього не заховаємо, будемо обвинувачені в браку любови. „Хто не любить мене, — каже Господь —

не заховує моїх заповідей“ (Йо. 14, 24) і далі: „Хто має мої заповіді і заховує їх, той мене любить“ (т. с. 21).

5. Одна річ видається мені незвичайно дивна. Сам Господь наш Ісус Христос сказав: „Не тіштеся, що духи вам повинуються, а радше тіштеся, що імена ваші записані на небесах“ (Лк. 10, 20) і далі: „По цьому знатимуть усі, що ви мої ученики, коли любов будете мати один до одного“ (Йо. 13, 35), а Апостол звідси виводить конечність любови й отверто заявляє: „Коли я говорив би і людськими і ангельськими бесідами, а любови не мав би, то я став би як мідь звеняча і грімкий барабан. Коли маю пророцтво і знаю всі тайни і все знання і коли маю всю віру так, щоби і гори переставляти, а любови не маю, то я ніщо“ (1 Кор. 13, 1. 2) і де-що далі: „чи то пророцтва — вони устануть, чи то мови — вони замовкнуть, чи то знання — воно зникне і. д. (ст. 8); а вкінці додає: „а тепер пробувають віра, надія, любов, ці троє, а більша із них — любов“ (ст. 13). А коли так говорить і Господь і Апостол, дивно мені, як люди так ревно дбають про речі, що переминуть й устануть, а про речі, що тривають і передусім про найбільшу з них — про любов, що є знаменем християнина, не тільки самі зовсім не дбають, але до того противляться тим, що дбають і поборюють їх; вони сповняють ті слова: „самі

не входять і тим, що входять, перешкоджують увійти" (Лк. 11, 32). Тому то прошу й закликаю вас: нехай устане злишне бажання і невмісні спори, будьте вдоволені тим, що сказали святі й сам Господь, майте поняття і бажання достойні небесного покликку, жийте відповідно до Христового Євангелія, в надії вічного життя і небесного Царства, приготованого всім, що заховують заповіді Бога й Отця по Євангелію блаженного Бога Ісуса Христа Господа нашого в святім Дусі і правді.

Так то я вважав своїм обов'язком відповісти вашому бажанню і представити всю ту науку. Хочу її передати в ім'я Ісуса Христа вам, а через вас усім у Христі браттям на те, щоб ви і вони утвердилися в переконанні та, щоб нікого не дивувало, коли я деінде щось інакше представив. Я тоді був приневолений спорити з доказами противників правди. Нехай не бентежать вас спротиви тих, що радо підсувають нашим словам інше значення і для обманення простих приписують нам свої власні помилки щодо нашої науки; стережіться їх, як людей чужих апостольській вірі й любові, памятайте на слово Апостола: „Коли б і ми або ангел з неба проповідував вам поза тим, що ми вам проповідували, нехай буде анатема“ (Гал. 1, 8), зберігайте і те поручення: „Остерігайтеся лжепророків“ (Мт. 7, 15) і те друге: „Відлучіться; від усякого

брата, що ходить непорядно й не за переданням, яке прийняли від нас" (Сол. 3, 6). Поступаймо по правилам святих, які „збудовані на підвалині Апостолів і пророків і на угольному камені — на самім Господі нашім Ісусі Христі, що на ньому вся будівля разом споена росте у Церкву святу у Господі" (Єф. 2, 20. 21). „А сам Бог мира нехай освятить вас усіх і ввесь ваш дух, і душа й тіло нехай збережуться непорочно до приходу Господа нашого Ісуса Христа. Вірний Бог, що покликав вас, Він це зробить" (1 Сол. 5, 23.24), коли заховаємо Його заповіді за ласкою Христа і св. Духа.

6. Думаю, що ми покищо доволі сказали про те, що торкається здорової віри; тепер будемо намагатися висловити в ім'я Господа нашого Ісуса Христа обітниці що до моральних основ; тому ми старалися по силам зібрати в правила за розділами для легшого перегляду читачів те, що знаходимо розкинене в самому Новому Завіті як заборони або накази. До кожного правила додаємо числа тих розділів св. Письма, які знаходяться в кожному правилі чи то з Євангелія чи з Апостолів, чи з Діяній, щоби кожний, читаючи правило, знайшовши при нім н. пр. 1 чи 2 число, міг опісля взяти саме св. Письмо і вишукавши розділ того числа, знайти так уступ, з якого зложено правило. Я зразу бажав додати до правил й уступи Старого

3 Мор. Ос.

Завіту, оскільки вони відповідають наведеним уступам Нового Завіту. Але коли братя стали гаряче від нас домагатись виконання давньої обітниці, я мусів поспішитися. Я пригадав собі те слово: „Дай мудрому нагоду, а він стане ще мудріший“ (Притч. 9, 9). Хто тільки схоче, може скористати з даної нагоди наведених відступів Нового Завіту, взяти Старий Завіт і сам із себе пізнати схожість усієї науки св. Письма. А в тім — й один відступ вистачає віруючим і переконаним в правді Господніх слів. Тому також я думав, що не треба наводити всіх відступів Нового Завіту, а тільки деякі про всі науки.

ПОЧАТОК МОРАЛЬНИХ

ІОНАТОК МОРЯДІНІХ

І Правило

**Про покаяння, його пору, прикмети та
овочі**

Глава 1.

Ті, що вірують у Господа, повинні передовсім творити покаяння так, як це проповідав Йоан і сам Господь наш Ісус Христос; бо гірше будуть осуджені ті, що не каються тепер, ніж ті, що їх осуджено перед Євангелієм.

Від тоді почав Ісус проповідати й говорити: Покайтеся, бо наблизилося царство небесне (Мт. 4, 17). — Тоді почав Ісус докоряти містам, в котрих сталося дуже багато його чуд, що не покалися. Горе тобі, Хоразине, горе тобі, Витсаїдо, бо коли б у Тирі й Сидоні сталися були ті чудеса, що сталися у вас, давно в волосінниці та попелі були б покаялися. (Та я кажу вам): Тирові і Сидонові буде відрадніше в день суду, як вам (т.с. 11,20).

Глава 2.

Тепер то час покаяння і прощення гріхів, а в будучім віці прийде справедливий суд заплати.

Та що б ви знали, що Син Чоловічий має власть на землі відпускати гріхи, каже (Мр. 2, 10): Істинно кажу вам, що звяжете на землі буде звязане на небі, а що розвяжете на землі, буде розвязане на небі. Ще кажу вам, що коли двох з вас згодяться на землі про всяку річ, що про неї проситимуть, станеться їм від мого Вітця, що на небесах. (Мт 18, 18) — ... бо йде година, коли всі, що в гробах, почують голос Сина Божого; і вийдуть, що чинили добре в воскресіння життя, а що зле чинили, в воскресіння суду (Йо. 5, 28) — Або погорджуєш багатством його доброти і поблажливості й довготерпеливості, не знаючи, що доброта Божа приводить тебе до покаяння? Та по твоїй твердоті й нерозкаянності серця збираєш собі гнів на день гніву й об'явлення справедливого суду Бога (Рим. 2, 4). — І не вважаючи на часи того незнання, звіщає тепер Бог людям, щоб усі всюди каюлися, тому, бо назначив день, що в ньому має судити весь світ (Діян. 17, 30).

Г л а в а 3.

Каянники повинні гірко плакати та все інше, що належить до покаяння з серця виявляти.

І згадав Петро слово Ісуса, що його був сказав: Перш заки півень запіє, тричі мене відречешся. І вийшовши звідти, плакав гіп-

ко (Мт. 26, 75). — Та Бог, що потішає смиренних, потішив нас приходом Тита. А не тільки його приходом, але й потіхою, якою він потішився за вас, оповідаючи нам про ваше бажання, про ваш плач, про вашу ревність для мене (2 Кор. 7, 6). Бо от те саме, що ви засмутилися по Богу, яку велику спричинило у вас старанність, яке виправдання, яке негодування, який страх, яке бажання, яку ревність, яку відплату! В усьому показалися ви чистими в тому ділі... (т. с. 11). — І многі з віруючих приходили, визнаючи й виявляючи свої діла. І многі з тих, що займалися чародійством, позносили книги та спалили перед усіми (Діян. 19, 18).

Глава 4.

Тим, що каються, не вистачить до спасіння сама здержливість від гріхів, треба їм ще й плодів гідних покаяння.

А коли побачив многих фарисеїв і садукееїв, що приходили на його хрищення, сказав їм: Плоде гадючий, хто вас навчив утікати від прийдешнього гніву? Приносьте тоді овоч достойний покаяння. І не думайте говорити в собі: Маємо вітця Авраама; бо кажу вам, що може Бог із цього каміння збудити дітей Авраамові. Бо вже й сокира приложена до кореня дерев; отже кожна деревина, що не приносить доброго овочу, буде зрубана і вкинена в огонь (Мт. 3, 7 - 11).

Глава 5.

По відході з сього життя не буде часу на заслуги, бо Бог призначив у великодушності теперішній час на таке ділання, щоби Йому подобатись.

Тоді вподобиться царство небесне десяти дівам, що взяли світильники свої та й вийшли назустріч женихові. Пять з них були нерозумні, а пять розумні. Ці нерозумні, взявши світильники свої, не взяли з собою оливи. Розумні ж взяли оливи в посудини зі світильниками своїми. А що жених забарився, задрімала всі й поснули. О півночі залунав крик: Ось жених іде, виходить назустріч йому. Тоді схопились усі ті діви й наготовили свої світильники. Нерозумні ж сказали розумним: Дайте нам вашої оливи, бо наші світильники гаснуть. Розумні ж відповіли, кажучи: а як нам і вам не стане? Краще ідіть до продавців та й купіть собі. Як же йшли вони купувати, прийшов жених, і ті, що були готові, увійшли з ним на весілля і зачинено двері. Потім же прийшли й другі діви й кажуть: Господи, Господи! відчини нам. Він же озвався, кажучи: Поправді кажу вам: Не знаю вас (Мт. 25, 1 - 13). — Змагайтесь увійти тісними ворітьми, бо кажу вам: багато шукатимуть увійти, а не зможуть. І, як устане господар і зачинить двері, а ви зачнете, стоячи знадвору, стукати в двері, про-

мовляючи: Господи, відчини нам; а він, озвавшись, скаже вам: Не знаю вас, звідкіля ви (Лк. 13, 24-25). — Це нині час догідний, це нині день спасіння. Нікому в нічім не даємо соблазну, щоби наша служба була без догани, але у всьому представляємо себе яко слуги Божі (2 Кор. 6, 2. 3). — Для того доки маємо нагоду, робім добре всім... (Гал. 6, 10).

2 Правило

Хто хоче подобатися Богові, повинен того бажати щиро й не мати іншої цілі

Глава 1.

Неможливо, щоби служив Богові той, хто мішається у справі невластиві побожності.

Ніхто не може двом панам служити, бо або одного зненавидить, а другого полюбить, або до одного пристане, а другого знехтує. Не можете служити Богові й мамоні (Мат. 6, 24). — Не піддавайтесь чужому ярму з поганями. Бо яка спільність праведности з безбожністю або яка спільність світла з темрявою? Або яка згода Христа з Веліаром? Або яка участь вірного з невірним? І яка згода церкви Божої з ідолами? (2 Кор. 6, 14. 15. 16).

Глава 2.

Той, хто є послухний Євангелію, повинен передовсім очиститися від усякої плями на тілі й на душі, щоби так стався милий Богові у виповнюванні діл освячення.

Горе вам, книжники і фарисеї, лицеміри, що зверху очищуєте чашу й миску, а в середині повні здирства і кривди. Фарисею сліпий, очистиь перше середину чаші (й миски), щоби і зверху вони стали чисті (Мт. 23, 25. 26). — Маючи отже, улюблені, такі обітниці, очищуймо себе від усякої скверни тіла й духа, виконуючи освячення в страху Божім. (2 Кор. 7, 1).

Глава 3.

Неможливо, щоби став учеником Господа той, хто привязаний до якоїнебудь сучасної речі або задержує щось таке, що бодай дещо противиться заповіді Божій.

Хто любить батіка або матір більш мене, недостойний мене; а хто любить сина або доньку більш мене, не є мене достойний. І хто не візьме свого хреста й не піде за мною, не є мене достойний (Мт. 10, 37. 38). — Коли хто хоче йти вслід за мною, нехай відречеться себе, візьме свій хрест і йде слід за мною. Бо хто б хотів зберегти свою душу, той погубить її. (Мт. 16, 24. 25).

3 Правило

Про любов до Бога та які її знаки

Глава 1.

Першою великою заповіддю в законі, Богом оголошенім, є: любити Бога з усього серця, а другою: любити ближнього як самого себе.

Ісус сказав йому: Люби Господа Бога свого всім серцем своїм, і всією душею своєю, і всією думкою своєю. Це перша й найбільша заповідь. Друга ж подібна до неї: Люби ближнього свого, як себе самого (Мт. 22, 37 - 39).

Глава 2.

Доказом браку любови Бога і Христа Йою є незаховування заповідей його; а признакою любови Бога є зберігання заповідей Христа в зношенні терпінь з їх причини аж до смерти.

Хто мої заповіді має та й їх зберігає, той любить мене... А хто не любить мене, той не береже моїх слів (Йо. 14, 21. 24). — Якщо мої заповіді хоронитимете, то пробуватимете в любові моїй; як і я зберіг заповіді мого Отця й пробуваю в його любові (Йо. 15, 10). — Хто відлучить нас від любови Божої? Чи горе, чи тіснота, чи переслідування, чи голод, чи нагота, чи біди, чи меч? Як написано: Задля

тебе умертвляють нас цілий день; уважають нас вівцями на заколення. Та втім усім побіджаємо через того, що нас полюбив (Рим. 8, 35. 36. 37).

4 Правило

Чим почитається Бога,
а чим зневажається

Глава 1.

Той почитає й прославляє Бога, хто сповняє Його волю, а зневажає, хто переступає Його закон.

Я прославив тебе на землі, довершив я діло, що ти дав мені виконати (Йо, 17, 4). — Так нехай сяє ваше світло перед людьми, щоб бачили ваші добрі діла та й прославляли вашого Вітця, що на небесах (Мт. 5, 16). — щоби були чисті й без образи в день Христа, повні плодів справедливости, що через Ісуса Христа, на славу й хвалу Божу (Фил. 1, 10. 11). — ... ти хвалишся в законі, а переступленням закону Бога зневажаєш (Рим. 2, 23).

5 Правило

Про взаїмну любов та її прикмети

Глава 1.

Треба бути чистим від усякої ненависті у відношенні до всіх і ворогів люби-

ти; а за другів, коли того вимагала би
 кінечність, душу положити, таку маю-
 чи любов, яку мав Бог і Христос Його.

Ви чули, що сказано: Люби ближнього свого-
 а ненавидь ворога твого. А я кажу вам: Лю-
 біть ворогів ваших і моліться за тих, що пе-
 реслідують вас. — А дещо нище — Будь-
 те отже досконалі, як досконалий Отець ваш
 небесний (Мт. 5, 43. 44. 48). — Так бо полю-
 бив Бог світ, що Сина свого єдинородного
 дав... (Йо. 3, 16). — Це моя заповідь, щоб ви
 любили один одного, як я полюбив вас. Біль-
 шої від цієї любови ніхто не має, як хто ду-
 шу свою кладе за своїх друзів (Йо. 15, 12.13)
 — ...й будете синами Всевишнього, бо він
 благий для невдячних і лихих. Тим то будь-
 те милосердні, як і Отець ваш є милосерд-
 ний (Лк. 6, 35). — А Бог являє свою любов
 до нас, що як ми були ще грішниками, Хри-
 стос умер за нас (Рим. 5, 8). — Будьте отже
 наслідувачами Божими як улюблені діти й
 ходіть у любові, як і Христос вас полюбив і
 віддав себе за нас на приношення і жертву
 Богу (Еф. 5, 1. 2).

Глава 2.

Признакою учеників Христа є взаїмна
 їх любов у Ньому.

Потому й знатимуть усі, що ви мої учні, як
 матимете любов між собою (Йо. 13, 35).

46

Г л а в а 3.

Явним знаком браку любови до Христа і до ближнього є робити щонебудь такого, що йому шкодить: приносить прикрість в ослабленні віри, хоч навіть на таке діло призволяло б на якімось місці св. Письмо.

Бо коли ізза їди твій брат сумує, то вже не по любові ходиш. Не погубляй своєю їдою того, що за нього Христос умер (Рим. 14, 15).

Г л а в а 4.

Християнин має навіть тому, що йому чинить прикрість, виявляти усяким можливим способом свою зичливість.

Тому, коли приносиш до вівтаря свій дар і там пригадаєш собі, що твій брат щось має на тебе, лиши там дар свій перед вівтарем, а піди і помирися перш зо своїм братом; та й аж тоді прийди й жертвуй свій дар (Мт. 5, 23. 24). — Нас лають, а ми благословимо, нас переслідують, а ми терпимо, нас лихословлять, а ми молимося (1 Кор. 4, 12).

Г л а в а 5.

Хто має любов по науці Христа, буває, що й засмутить любленого для його добра.

Тепер же йду до того, що післав мене, й ніхто з вас не питає мене: Куди йдеш? А від того, що сказав я вам, серце ваше наповни-

лось смутком. Та я правду кажу вам: Краще для вас, щоб я пішов, бо як не піду, Утішитель не прийде до вас (Йо. 16, 5. 6. 7). — Так, що я дуже врадувався. Для того хоч я й засмутив вас, тепер я радуюся, не тому, що ви засмутилися, але що засмутилися на покаяння. Бо ви засмутилися по Богу, щоб у нічому не мали шкоди від нас (2 Кор. 7, 7. 8. 9).

6 Правило

Про потребу смілости в визнанні Бога і Його Христа й (Помазанника)

Глава 1.

Треба без боязни і без стиду бути відважним у визнанні Господа нашого Ісуса Христа та Його науки.

Те, що вам у темряві кажу, ви говоріть при світлі, і що ви на ухо чули, проповідуйте на крівлях. І не бійтесь тих, що тіло вбивають, а душі вбити не можуть; а радше бійтесь того, що душу й тіло може погубити в пеклі (Мт. 10, 27. 28). — Кожного ж, що визнає мене перед людьми визнаю і я його перед Отцем моїм, що на небі (Мт. 10, 32). — Бо хто повстидається мене і моїх слів, того й Син чоловічий повстидається, коли прийде у своїй славі й Отця і святих ангелів (Лк. 9, 26). — Не стидайся отже свідоцтва нашо-

го Господа, ані мене його в'язня, але стра-
дай з євангелієм при Божій допомозі як доб-
рий воїн Ісуса Христа (2 Тим. 1, 8).

7 Правило

До спасіння не вистачає визнання Гос-
пода, коли переступається заповіді

Глава 1.

Хоч здавалося б, що хтось визнає і
приймає Його науку, але не слухає Йо-
го заповідей, то такий є осуджений, як
би навіть був завдяки якомусь прови-
дінню наділений духовними дарами.

Не кожний, що говорить до мене: Господи,
Господи, ввійде у царство небесне, а той,
хто чинить волю Отця мого, що на небесах.
У той день чимало казатиме до мене: Гос-
поди, Господи, чи не імям твоїм ми проро-
кували? Та й не твоїм імям бісів проганяли?
Чи не твоїм імям багато чудес творили? А
я тоді заявлю їм: Я вас ніколи не знав; ідіть
від мене ви, що творите беззаконня (Мт. 7,
21. 22. 23). — Нащо ж звете мене: Господи,
а не робите того, що вам кажу (Лк. 6, 46).
— Визнають, що знають Бога, а ділами за-
перечують, будучи мерзкими і непокірними
і до усякого доброго діла неспосібними (Тит.
1, 16).

8 Правило

Про віру й пересвідчення в правду Господніх слів

Глава 1.

Не треба судити й сумніватися про те, що сказав Господь, але бути пересвідченим, що кожне слово Боже є правдиве й можливе, хоча б і природа тому противилась. Бо в тім основується боротьба віри.

А у четверту сторожу ночі Ісус прийшов до них, йдучи по морю. Учні ж побачивши, що він іде по морю, стривожились, кажучи, що це мара й від жаху закричали. Ісус же зараз озвався до них, кажучи: Бодріться! не бійтесь! А Петро відповідаючи сказав: Господи, коли це ти, то звели мені прийти до тебе по воді. А він сказав: Прийди. І Петро вийшов з човна й став іти по воді, щоб прийти до Ісуса. Але побачивши сильний вітер, злякався і став потапати й закричав, кажучи: Господи, спаси мене! Ісус негайно простяг руку, схопив його і каже: Маловіре, чого зневірився? (Мт. 14, 25 - 31). — Спорили між собою Жиди, кажучи: Як може він дати нам тіло їсти? Сказав же їм Ісус: Істинно, істинно кажу вам: Як не спожієте тіла Сина чоловічого й не пете крови його, жит-

Мор. Ос. 4

тя не має в собі (Йо. 6, 53. 54). — Сказав же до нього ангел: Не бійся, Захаріє, бо вислухана твоя молитва, і жінка твоя Єлисавета породить тобі сина. (¶ де що дальше). І сказав Захарія до ангела: По чому знати-му це? Я бо старий і жінка моя постарілася у днях своїх. І відповідаючи, ангел сказав йому: Я Гавриїл, що стою перед Богом; і післано мене говорити з тобою й благовістити тобі про це. І ось замовкнеш і не зможеш говорити до того дня, коли це станеться, за те, що не йняв віри моїм словам, що справдяться у свій час (Лк. 1, 13. 18 - 20). — І не знемігся вірою та не зважав на своє тіло вже умертвіле, маючи около сто років і на завмерлу утробу Сари. А в обітницю Божу не сумнівався невірством, але скріпився вірою, віддавши славу Богу, вповні переконаний, що те, що обіцяв, в силі є зробити. Дятого й почислено йому за праведність (Рим. 4, 19 - 22).

Глава 2.

Хто в менших речах не вірить Господеві, певне є, що тим скоріш і в більших виявиться невірним.

Коли про земне я сказав вам і ви не вірите, то як повірите, коли казатиму вам про небесне? (Йо. 3, 12). — Хто вірний у найменшому, й у великому вірний; а несправедли-

вий у найменшому, той і у великому несправедливий (Лк. 16, 10).

Г л а в а 3.

Не можна спиратися на своїх розумуваннях для перечення того, що говорить Господь, бо треба знати, що більше заслуговують на віру вислови Господа, ніж власні пересвідчення.

Тоді каже їм Ісус: Усі ви згіршитесь через мене у цю ніч. Бо написано: Поражу пастиря і розсипляться вівці стада... Озвавшись же Петро сказав йому: Хоч усі згіршаться тобою, я ніколи не згіршуся. Ісус сказав йому: Поправді кажу тобі, що у цю ніч, перше ніж півень запіє, тричі відречешся мене (Мт. 26, 31-34) — А як настав вечір, він сів за столом із дванадцятьма (учнями). І коли вони їли, сказав: Поправді кажу вам, що один з вас видасть мене. Вони тяжко засмутились і стали питати його один по одному: Чи то я, Господи? (т. с. 20 - 22) — І дався чути голос до нього: Встань, Петре, заколи і їдж. А Петро сказав: Годі, Господи, бо я ніколи не їв нічого звичайного й нечистого. А голос знову вдруге до нього: Що Бог очистив, те не називай звичайним (Діян. 10, 13 - 15). — ... (збруя) що нею ми буримо помисли і всяку висоту, яка повстає проти пізнання Божого й бере в полон кожний розум під послух Христа (2 Кор. 10, 5).

9 Правило

Про знання й незнання наших обов'язків

Г л а в а 1.

Не треба занедбувати пізнання того, що є нашим обов'язком, але зрозуміти з увагою вислухані слова Господа й волю Його сповняти.

Петро же, відповідаючи, каже йому: Виясни нам цю притчу. А Ісус відповів: Чи й ви ще без розуму? Хіба не розумієте, що все, що входить в уста переходить у живіт і геть виходить. А що виходить з уст, те йде зі серця і воно опоганює чоловіка (Мт. 15, 15-18). — До кожного, що слухає слова про царство й не розуміє, приходить лукавий і хапає, що посієне в його серці; це той, що посієно при дорозі... А що посієно на добрій землі, це той, хто слухає слово й розуміє. Він то й плід родить: один стократно, другий у шістьдесятеро, інший тридцятькратно (Мт. 13, 19, 23). — І покликавши знову народ, промовив до нього: Послухайте мене всі та й розумійте (Мр. 7, 14). — Глядіть отже, як би вам обережно ходити, не як немудрі, а як мудрі, користаючи добре з часу, бо дні є лукаві. Для того не будьте нерозумні, а зрозумійте, що є воля Божа (Єф. 5, 15 - 17).

Г л а в а 2.

В тих речах, що до нас не належать, не треба бути цікавим.

І за куском увійшов тоді в нього сатана. І сказав йому Ісус: Що робиш, роби скоріш. А цього ніхто не розумів з тих, що були за столом, до чого це йому сказав (Іо. 13, 27). — А вони, коли зійшлися, питали його, кажучи: Господи, чи під цей час привернеш царство Ізраїлеви? І сказав до них: Не ваше діло знати часи і хвили, що їх Отець положив у своїй власті (Діян. 1, 6. 7).

Г л а в а 3.

Питомим знаменем ревних людей в приподобанні Богові є радитися в тому, що до їх повинности належить.

І приступили до нього його учні кажучи: Розясни нам притчу про кукіль на ниві (Мт. 13, 36). — І ось один приступивши, каже йому: Учителю благий, що доброго робити мені, щоб мати життя вічне? (Мт. 19, 16) — І говорив тоді до людей, що приходили до нього хреститись: Роде гадючий, хто остеріг вас, щоб утікати від настаючого гніву? (а дещо дальше) — І питав його народ, кажучи: Що нам робити... Рівнож митарі і воїни (Лк. 3, 7. 10). — Почувши ж це, сокрушилися серцем і сказали до Петра та до інших апостолів: Що ж нам робити, мужі брати? (Діян. 2, 37).

Глава 4.

Запитаний має старатися розумно відповідати.

І ось устав один законовчитель і спокушуючи його, сказав: Учителю, що робити мені, щоб досягнути вічне життя? Він же сказав йому: В Законі що написано? як читаєш? Той, відповідаючи, сказав: Люби Господа Бога твого всім серцем своїм, і всією душею своєю, і всією силою своєю, і всіма мислями своїми, а ближнього твого, як самого себе. Він же сказав до нього: Правильно ти відповів; роби це й будеш жити (Лк. 10, 25 - 28). — Ваше слово нехай буде завсіди миле, приправлене сіллю, щоб ви знали, як маєте відповідати кожному (Кол. 4, 6).

Глава 5.

Тяжчий жде суд тих, що знають, а не роблять, хоч не все безпечний є той, хто блудить з несвідомости.

Той же слуга, що знав волю пана, та й не приготувався, ані не зробив по його волі, тяжко буде битий; а хто не знав, а зробив каригідне, буде битий мало (Лк. 12, 47, 48).

10 Правило

Про наслідки гріха та Божого закону
Глава 1.

Кінець гріха смерть.

А хто не вірує в Сина, той не побачить життя, а Божий гнів пробуває на ньому (Йо. 3, 36). — Бо коли ви були слугами гріха, були свобідні від праведности. Яку ж користь мали ви тоді? Того тепер соромитеся. Бо кінець того смерть... (а дещо дальше) Бо заплата за гріх смерть (Рим. 6, 20-23). — А жапом смерти гріх (1 Кор. 15, 56).

Глава 2.

Кінець Божої заповіді життя вічне.

Істинно, істинно кажу вам: Хто хоронитиме моє слово, смерти не побачить по вік (Йо. 8, 51). — А Отець, що післав мене, дав мені заповідь, що мені казати й що говорити. І я знаю, що його заповідь це життя вічне (т. с. 12, 49). — А тепер, визволившись від гріха і ставши слугами Божими, маєте вашу користь на освячення, а кінець - життя вічне (Рим. 6, 22).

11 Правило

Про Божі суди й страх перед ними

Глава 1.

Не треба легковажити судів Божих, але боятися їх, хоч вимір карі не зараз наступає.

... а радше бійтесь того, що душу й тіло може погубити в пеклі (Мт. 10, 28). — Коли ж

той слуга скаже в своїм серці: Бариться мій пан прийти та й зачне бити слуг і служанок, їсти й пити та напиватись; то прийде того слуги пан у день, у який не сподіється, і в годину, про яку й не думає, та й розітне його, і долю його присудить з невірними (Лк. 12, 45. 46). — Ось ти подужав, не гріши ж більше, щоб не стало тобі чого гіршого (Йо. 5, 14). — Най ніхто не зводить вас пустими словами. Бо за це приходить гнів Божий на невірних синів (Єф. 5, 6).

Глава 2.

Якби той, хто покараний за попередні гріхи вдостоївся прощення, знов согрішив, то він приготує собі тяжчий від попереднього суд гніву.

Ось ти подужав, не гріши ж більше, щоб не сталося тобі що гіршого (Йо. 5. 14).

Глава 3.

Тим, що деякі попали під суд Божого гніву, повинні інші переняті страхом повчитися.

Того часу прийшли деякі й розказали йому про Галилейців, що кров їх Пилат змішав з їхніми жертвами. І відповідаючи, сказав: Чи думаєте, що ті Галилейці, що так постраждали, грішніші були від усіх Галилейців? Ні, кажу вам, та коли не покається, то всі так загинете. Або ці вісімнадцять, що на них у-

пала башта Силоамська та й побила їх, чи думаєте, що ці були більші довжники від усіх людей, що живуть у Єрусалимі? Ні, кажу вам, та коли не покастесь, усі так загинете (Лк. 13, 1 - 5). — Як почув Ананій ці слова, упав і вмер. І обняв великий страх усіх, що це чули (Діян. 5, 5). — Ані не ропчіть, як деякі з них роптали і погинули від губителя. А це все сталося для них прообразом, написане ж воно для нашого напам'янення, на котрих прийшов кінець віку (1 Кор. 10. 10).

Глава 4.

Досить часто дехто за попередню безбожність переданий замість кари самим злим ділам.

А як не вважали відповідним мати пізнання Бога, передав їх Бог ледачому умові, щоб робили те, що не годиться (Рим. 1, 28). — Бо не прийняли любови правди, щоби спаситися. Длятого зішле на них Бог силу обману, щоби вірили ложі (2 Сол. 2, 10. 11).

Глава 5.

Багато грішників ніколи не вблагає Бога, тільки той, хто йому милий, чи то буде мужчина, чи жінка.

По правді кажу вам: багато вдовиць було за днів Іллі в Ізраїлі, як зачинилось небо на три роки й шість місяців, так що настав ве-

ликий голод по всій землі; і ні до одної з них не був посланий Ілля, а тільки в Сарепту Сидонську до жінки вдовиці (Лк. 4, 25. 26). — Бо не хочу, брати, щоб ви не знали, що всі наші батьки були під облаком і всі перейшли через море і всі охристилися в Мойсея, в облаці і в морі, і всі їли ту саму духовну страву і всі пили той самий духовний напитек. Бо пили з духовної скелі, що йшла за ними, а скелею був Христос. Та не многих з них уподобав собі Бог. Бо полягли на пустині (1 Кор. 10, 1 - 5).

12 Правило

Про знехтування і спротив, про послух і заховування Божих заповідей

Глава 1.

Якийнебудь спротив, хоча б походив з любови й почитання, відчужує Господа від того, що противиться Йому; а кожне слово Господа треба приймати з повним пересвідченням.

... та й зачав обмивати ноги учням і обтирати рушником, що ним був підперезаний. І приходить до Симона Петра, а той каже йому: Господи, ти обмиваєш мої ноги? Відповів Ісус і сказав йому: Що я роблю, ти не знаєш тепер, зрозумієш же опісля. Говорить до нього Петро: Не митимеш моїх ніг повік.

Відповів йому Ісус: Як не обмию тебе, не матимеш части зо мною (Йо. 13, 3 - 8).

Г л а в а 2.

Не треба так іти за переданнями людей, щоб нехтувати Божу заповідь.

Потім питали його фарисеї та книжники: Чому твої учні не живуть за переказами старших, але невимитими руками їдять хліб? Він же сказав їм: Добре пророкував Ісая про вас лицемірів, як написано: Цей народ устами шанує мене, а серцем далеко відстоїть від мене; даремне ж почитають мене, навчаючи наук, - приказів людських. (Мр. 7, 5 - 8). — Занехавши заповідь Божу, держитесь передання людського (Ісая 29, 13).

Г л а в а 3.

Усе без виїмки треба перестерігати, що Господь передав через Євангелію й апостолів.

Ідіть же, навчайте всі народи, християчи їх во ім'я Отця і Сина і Святого Духа, навчаючи їх зберігати все, що я заповідав вам (Мат. 28, 19. 20). — Були ж праведні обоє перед Богом і жили по всіх заповідях та й установах Господніх безпороочно (Лк. 1, 6). — Хто вас слухає, мене слухає, хто ж погорджує вами, погорджує мною (10, 16). — Тому, брати, стійте і держіться передань, що їх ви

60

навчилися чи словом, чи нашим посланням (2 Сол. 2, 15).

Глава 4.

Не треба власну волю ставити понад Божу волю, але в кожній справі досліджувати й сповняти її.

... не шукаю бо своєї волі, а волі Отця, що післав мене (Іо. 5, 30) — ... і припав на коліна, молився, кажучи: Отче, коли хочеш, віддали від мене цю чашу, та не моя воля, а твоя нехай буде (Лк. 22, 41). — Що між ними й ми всі жили колись в похотях нашого тіла, виповняючи волю тіла і думок, і були з природи дітьми гніву, як і інші (Єф. 2, 3).

13 Правило

Про безнастанну готовість і невідкладну ревність тих, що хочуть Богові подобатися

Глава 1.

Треба все сторожити й бути готовим до ревного сповнювання діл Божих, знаючи про небезпеку відкладання.

Нехай підперезані будуть бедра ваші й свічки засвічені; і ви подібні до людей, що счікують свого пана, поки вернеться з весілля, щоб, як прийде та застукає, зараз відчинити йому. Блаженні ті слуги, що їх пан,

пернувшись, знайде на сторожі; поправді кажу вам, що підпережуться і посадить їх, і, підійшовши, стане їм послугувати. І коли прийде о другій сторожі, або о третій і знайде так, блаженні вони (ті слуги). Знайте ж це, що коли б знав господар, о котрій годині підкрадався б злодій, то він пильнував би й не дав би підкопати свого дому. Будьте ж і ви готові, бо котрої години не думаєте, Син чоловічий прийде (Лк. 12, 35 - 40). — А про часи і про пори, брати, не потребую вам писати. Бо ви самі добре знаєте, що день Господній, як злодій в ночі, так прийде. (А дещо дальше:) Не спім отже як інші, але сторожим, будьмо тверезі (1 Сол, 5, 1. 6).

Глава 2.

Кожну хвилину часу треба використати на ревне виконання того, що Богу подобається.

Мені треба робити діла того, що післав мене, поки день (Іо. 9, 4). — Тому, мої улюблені, як ви завсіди були послушні, не тільки як у моїй присутності, але ще більше тепер у моїй відсутності, зі страхом і трепетом дбайте про своє спасення (Фил. 2, 12).

14. Правило

Є пора на кожне поодиноке добре діло

Глава 1.

Не треба мішати з собою речі незгідні.

але кожний раз, коли що робиться або говориться, вибрати властиву хвилю.

Тоді приступили до нього Іванові учні й запитались: Чого ми й фарисеї постимо часто, а твої учні не постять? А Ісус відповів їм: Чи можуть весільні гості сумувати, поки молодий із ними? Та прийдуть дні, що візьмуть від них молодого, тоді й поститимуть (Мт. 9, 14. 15). — І так, брати, ми не діти невільниці, а вільної. Для свободи Христос нас освободив. Стійте отже і не піддавайтеся знову під ярмо неволі (Гал. 4, 31; 5, 1).

15 Правило

Не треба надіятися на чужі заслуги, не занедбувати свого обов'язку

Глава 1.

Не годиться, уповгаючи на добрі діла інших, свої власні занедбувати.

Отож приносіть плоди достойні покаяння. І не думайте говорити собі: Маємо вітця Авраама (Мт. 3, 8).

16 Правило

Про тих, що вміють користати з товариства добрих і побожних, а самі нічого доброго не творять

Глава 1.

Нічого не pomoже тим, що живуть спіль-

но з людьми, які Богу подобаються, коли не поправлять своєї вдачі, хоча б і на погляд здавалося, що ведуть подібне їм життя.

Тоді уподобиться царство небесне десяти дівам, що взяли світильники свої та й вийшли назустріч женихові. Пять з них були нерозумні, а пять розумні. Ці нерозумні, взявши світильники свої, не взяли з собою оливи. Розумні ж взяли оливи в посудини зі світильниками своїми. (Дещо даліше це додає про нерозумних) Потім же прийшли й другі діви й кажуть: Господи, Господи! відчини нам. Він же озвався, кажучи: Поправді кажу вам, не знаю вас (Мт. 25, 1 - 4; 11. 12). — Кажу вам: У ту ніч двоє будуть на одній постелі; один візьметься, а другий зоставиться. Дві молотимуть у купі; одна візьметься, а друга зоставиться. І, озвавшись, кажуть йому: Де Господи? Він же відповів їм: Де труп, там зберуться орли (Лк. 17, 34, 35. 37).

17 Правило

Як нам користати з теперішньої хвили

Глава 1.

Коли по знаках, обявлених нам у св. Письмі, пізнаємо, який настає час, то

повинні ми відповідно до цього упорядкувати наші справи.

На смоківниці же навчіться притчі. Як віття її уже стане м'яке й пустить листя, то знаєте, що близько літо. Так і ви, коли побачите те все, знайте, що близько під дверима (Мт. 24, 32. 33) — Як побачите хмару, що наступає зі заходу, зараз кажете: Дощ буде, і так буває. А коли від півдня віє вітер, кажете: Спека буде, й буває так. Лицеміри, лице землі й неба вмісте розпізнавати, доби ж цеї, як не розпізнаєте? (Лк. 12, 54 - 56). — Остає, щоби й ті, що мають жінки, наче б не мали; а що плачуть, наче б не плакали; а що радуються, наче б не радувалися, а що купують, наче б не посідали, а що уживають сього світа, наче б не уживали. Бо проминає образ сього світа. (1 Кор. 7, 29-31).

18 Правило

Про спосіб і настрій при повненні Божих заповідей

Глава 1.

Божі заповіді треба виповняти, як Господь приказав, бо коли хто в способі виповнення їх провиняється, хоч і здавалося б, що сповняє заповідь, негідний є в очах Бога.

Сказав же й до того, що запросив його: Коли справляєш обід або вечерю, не клич приятелів своїх, ні братів, ні рідню, ні багатих сусідів, щоб часом і вони не запросили тебе, й буде тобі заплата. Але як справляєш гостину, клич убогих, калік, кривих, сліпих; і блажен будеш, бо не мають чим відплатити тобі, бо віддасться тобі у воскресення праведних (Лк. 14, 12-14).

Глава 2.

Ніколи не треба вповнювати заповіді Божої, щоби приподобатися людям, або для якоїсь іншої пристрасти, тільки в усьому треба мати ту ціль, щоб Богу подобатись і Бога прославляти.

Остерігайтесь творити милостиню вашу перед людьми, щоб бачили вас, а то не буде їм мати нагороди від Отця вашого, що на небі. Тому, коли подаєш милостиню, не труби перед собою, як це облудники роблять у божницях і по вулицях, щоб їх люди прославляли. Поправді, кажу вам, вони дістали свою нагороду (Мт. 6, 1. 2). — Чи отже їсте, чи п'єте, чи що іншого робите, все на славу Божу робіть (1 Кор. 10, 31). — Але як нас удостоїв Бог повірити нам Євангеліє, так проповідуємо, не щоби приподобатися людям, але Богу, що досвідчає наші серця. Бо ніколи не було в нас облесного слова, як знаєте, ані думки збогатитися, Бог свідком, ані не

Мор. Ос. 5

66

шукати ми у людей слави, ані у вас, ані у інших (1 Сол. 2, 4-7).

Г л а в а 3.

Заповіді Господа треба виконувати сумлінно з добрим наміренням перед Богом і людьми. Тому, хто так не діяв, є осуджений.

Горе вам, книжники і фарисеї, лицеміри, що зверху очищуєте чашу й миску, а всередині повні здирства і кривди. Фарисею сліпий, очисти перше середину чаші (й миски), щоб і зверху вони стали чисті (Мт. 23, 25. 26). — Хто роздає, в простоті (Рим. 12, 8). — А все робіть без нарікання й вагання (Фил. 2, 14). — Кінець же заповіді є дюбов з чистого серця та доброї совісті і необлудної віри. Маючи віру і добру совість, що її деякі відкинувши, від віри відпали (1 Тим. 1, 5. 19).

Г л а в а 4.

За добре завідування малими речами справедливо припоручається більші.

Добре, слуго добрий і вірний, у малому ти був вірний, над многим тебе поставлю... Бо кожному, що має, дасться та прибавиться; а в того, хто не має, забереться від нього й те, що (ніби) має (Мт. 25, 23. 29). — Коли ж ви в несправедливим багатстві не були вірні, то справедливе хто вам повірить? І коли в чу-

жому не були вірні, то ваше, хто вам дасть (Лк. 16, 11. 12)?

Глава 5.

Заповіді Господа треба сповняти з безнастанною жадобою та завсіди більше бажати.

Блаженні голодні й жадні правди (Мт. 5, 6). — Брати, я про себе не думаю, що я дійшов до цілі. Але одне; забуваючи про те, що позаду, а спішачися до того, що переді мною, біжу до мети по нагороду високого покликання Божого в Христі Ісусі (Фил. 3, 13. 14).

Глава 6.

Заповіді Бога так треба виповняти, щоб оскільки воно в силі ділаючого, всіх просвітити та Бога прославити.

Ви світло для світу. Не може сховатися город, що стоїть на горі. Та й свічки не засвічують і не кладуть її під посудину, а на свічнику; і світить усім у хаті. Так нехай сяє ваше світло перед людьми, щоб бачили ваші добрі діла та й прославляли Отця вашого, що на небесах (Мт. 5, 14-16). — Ніхто ж, засвітивши свічку, не покриває її посудиною, ні ставить під ліжку, тільки на свічнику, щоб бачили світло, хто входить (Лк, 8, 16). — Щоб ви були чисті і без образи в день Христа, повні плодів справедливости, що через

Ісуса Христа на славу і хвалу Божу. (Фил. 1, 10. 11).

19 Правило

Про тих, що перешкоджують або зазнають перешкоди у Божих заповідях

Глава 1.

Не треба перешкоджувати тому, хто чинить Божу волю чи то на основі заповіді Божої, чи послушний гриказові; також той, що сповняє, не повинен уступати тим, що перешкоджують, хочби вони були в добрій вірі, але повинен у своєму переконанні витривати.

Тоді прийшов Ісус із Галилеї на Йордан до Івана, щоб христитися від нього. Та Іван не допускав його і казав: Мені треба б від тебе прийняти хрищення, а ти приходиш до мене? Та Ісус відповів і сказав до нього: Зостав тепер; бо так ми маємо сповнити всяку справедливість. (І далі): З того часу почав Ісус виявляти своїм учням, що потрібно йому йти в Єрусалим і багато страждати від старших і первосвящеників та книжників, і вони вб'ють його, та на третій день воскресне. І взяв його Петро на бік, почав перечити йому, кажучи: Пожалій себе, Господи, такого тобі нехай не буде. А він обернувшись, сказав Петрові: Геть від мене сатано, ти згіршає-

ня для мене, бо не думаєш, що Боже, а що людське (Мт. 3, 13-15; 16, 21-23). — І приносили до нього діток, щоб доторкнувся до них, а учні збороняли тим, що приносили. Побачивши те Ісус, гнівався і сказав їм: Пустіть діток приходити до мене й не бороніть їм, бо таких є царство небесне (Мр.10, 13.14). — І коли перебували ми там більше днів, надійшов з Юдеї один пророк, на імя Агав. І він прийшов до нас і взяв пояс Павла, і звязавши собі ноги та руки, сказав: Мужа, що його цей пояс, так звяжуть в Єрусалимі жиди і видадуть в руки поган. А коли ми це почули, просили ми й місцеві, щоб він не йшов до Єрусалиму. Тоді відповів Павло: Що робите, плачучи і засмучуючи моє серце? Бо я готов не тільки бути звязаний, але і вмерти в Єрусалимі для імени Господа Ісуса. А коли він не послухав, перестали ми, кажучи: Нехай діється воля Господня (Діян. 21, 10-14). — Ті, що вбили Господа Ісуса і пророків, і нас прогнали і Богу не вгодили і всім людям противні, заборонюючи нам проповідувати поганам, щоби спаслися, щоби доповнились їх провини всякого часу. Постиг же їх вкінці гнів (1 Сол. 2, 15. 16).

Глава 2.

Коли хтось виповняє Божу заповідь не з доброго намірення, але захоче на вні докладність науки Господа, то перешко-

джувати йому не треба, бо оскільки справді так є, нікому не шкодить, а деколи й допомогти може; одначе треба його упімнути, щоб ум мав достойний ділам.

Тому, коли подаєш милостиню, не труби перед собою, як це облудники роблять у божницях і по вулицях, щоб їх люди прославляли. Поправді, кажу вам, вони дістали свою плату. А ти, як даєш милостиню, то хай не знає твоя лівиця, що чинить твоя правиця, щоб твоя милостиня була в тайні; а твій Отець, що бачить у тайні, віддасть тобі (Мт. 6, 2 - 4). — (так саме і про молитву) — Озвавсь до нього Іван: Учителю, ми бачили одного, що імям твоїм виганяє бісів, а не ходить з нами; й ми заборонили йому. Ісус же сказав: Не бороніть йому, бо нема такого, що зробить чудо в моє імя, і зможе скоро лихословити мене. Бо хто не проти вас, цей за вас (Мр. 9, 38 - 40). — Деякі, вправді також із зависти і перекопу, а інші з доброї волі проповідують Христа. Одні з любови, знаючи, що я поставлений до оборони Євангелія, а інші з перекопу проповідують Христа, нещиро, думаючи збільшити тягар моїх оков. Бо що ж? Коли б тільки усяким способом, чи то про око, чи то по правді проповідувано Христа! І тим я тішуся, а й буду тішитися. (Фил. 1, 15-18).

20 Правило

Про хрищення, його вагу й силу

Глава 1.

Треба тих, що вірують у Господа, христити в ім'я Отця і Сина і святого Духа.

Ідіть же, навчайте всі народи, християни їх во ім'я Отця і Сина і Святого Духа (Мт. 28. 19). — Істинно, істинно кажу тобі, коли хто не народиться з висоти, не може побачити царства Божого. (І знов) Істинно, істинно кажу тобі, коли хто не родиться з води й Духа, не може ввійти в царство Боже (Іо. 3, 3. 5).

Глава 2.

Яке є значення або сила хрищення? Що охрищений змінюється щодо думок, слів і діл та по даній йому силі стається тим, чим є те, з чого родився.

Роджене з тіла — тіло; а роджене з Духа — дух. Не дивуйся, що сказав я тобі: Треба вам народитись звиш. Дух дише, де хоче й чуєш його голос, та не знаєш звідкіля виходить і куди йде; так усякий народжений з Духа (Іо. 3, 6-8). — Так і ви вважайте себе мертвими для гріха, а живими для Бога в Христі Ісусі... Ми всі, що христилися в Христа Ісуса, в смерть Його охристилися? Бо ми погреблися з ним хрищенням у смерть, щоб як устав Христос із мертвих славою Вітця,

ти і ви ходили в обновленні життя. Бо коли ви зросли з ним у подобі його смерті, і воскресення, це знаючи, що давній наш чоловік з ним став розпятий, щоби шпелити гріховне тіло і щоб ми не служили більш гріху. Бо хто вмер, є звільнений від гріха (Рим. 6, 11. 3-7). — В ньому ви й обрізані нерукотвореним обрізанням, відлошенням гріховної тіленої плоти, обрізанням Христовим, погребані з ним у хрищенні, в якому ви й воскресли вірою в силу Бога, що воскресив його з мертвих (Кол. 2, 11. 12). — Бо ви всі, що в Христа христилися, в Христа одяглися. Нема жида, ані грека, нема невільника, ані вільного, нема мужчини, ані жінки. Бо ви всі одно в Христі Ісусі (Гал. 3, 27. 28). — Скинувши з себе давнього чоловіка з його ділами, а одягнувшись у нового, що відновляється в пізнанні по образу того, що його створив, де нема поганина й жида, обрізання і необрізання, варвара й скита, невільника і вільного, але всі й у всім Христос (Кол. 3, 9-11).

21 Правило

Про причастя тіла й крові Христа і яке його значення

Глава 1.

Конечне до вічного життя є Причастя тіла і крові Христа.

Істинно, істинно кажу вам, як не будете їсти тіла Сина чоловічого, не будете пити його крові, життя не будете мати в собі. Хто їсть моє тіло і п'є мою кров, має життя вічне... (Йо. 6, 54. 55).

Г л а в а 2.

Коли хто приступає до Причастя без застанови над причиною, для якої дається Причастя тіла і крові Христа, ніякої не має користі; а хто негідно причащається, є осуджений.

Істинно, істинно кажу вам: Як не спожисте тіла Сина чоловічого й не п'єте крові його, життя не маєте в собі. (А дещо дальше): Знаючи ж Ісус сам у собі, що його учні негодують на це, сказав їм: Це вас гіршить? Що ж, коли побачите Сина чоловічого, як входить туди, де був перше? Це дух, що оживляє, тіло ж не помагає нічого. Слова, що я сказав вам, це дух і життя (Йо. 6, 54. 62-64). — Тому хто їстиме цей хліб або питиме чашу Господню недостойно, буде винен тіла й крові Господньої. Нехай же досвідчає себе самого чоловік і так нехай їсть цей хліб і п'є цю чашу. Бо хто їсть і п'є недостойно, суд собі їсть і п'є, не розрізняючи тіла Господнього (1 Кор. 11, 27-29).

Г л а в а 3.

У якому розумінні треба їсти тіло й пити кров Господню? На спомин по-

слуху Господа аж до смерти, щоб ті, що живуть, вже не для себе жили, а для Того, що за них помер і воскрес.

І взяв хліб, віддав хвалу і переломив і дав їм, кажучи: Це є моє тіло, що за вас дається. Це чиніть на спомин про мене. Так само чашу по вечері, кажучи: Це є чаша новий завіт у крові моїй, що за вас проливається (Лк. 22, 19. 20). — Що Господь Ісус тої ночі, що в ню був виданий, взяв хліб і віддавши хвалу, переломив і сказав: Це є моє тіло, що за вас (є ломане), це чиніть на мою пам'ятку. Так само і чашу по вечері, кажучи: Ця чаша це новий завіт в моїй крові, це чиніть, скільки разів питимете на мою пам'ятку. Бо скільки разів їсьте цей хліб і п'єте чашу, смерть Господню звідаєте, аж він прийде (1 Кор. 11, 23-26). — Бо любов Христа наглисть нас, що так думаємо, що як один умер за всіх, то всі вмерли; а він за всіх умер, щоб живі жили вже не для себе, а для того, хто вмер за них і воскрес (2 Кор. 5, 14. 15). — (Щоби всі були одне тіло в Христі). — І хліб, що його ломимо, чи це не причастя тіла Господнього? Бо ми многі є одним хлібом, одним тілом. Бо всі причащаємося від одного хліба (1 Кор. 10, 16. 17).

Г л а в а 4.

Хто причащався св. Тайн, повинен піснями благодарити Господа.

Коли ж вони їли, Ісус узяв хліб і поблагословивши, розломив і подав його своїм учням (і даліше що слідує, додавши опісля): І заспівавши, вийшли на гору Оливну (Мт. 26, 26. 30).

22 Правило

Чим можна відчужитися від Бога та чим з Богом примиритися

Глава 1.

Сповнення гріха відчужує від Господа, а зближає до диявола.

Істинно, істинно кажу вам, що кожен, що чинить гріх, той незвільник гріха. Ви від батька вашого диявола, й хотіння батька вашого хочете чинити (Іо. 8, 34. 44). — Бо коли ви були слугами гріха, були свободні від праведности (Рим. 6, 20).

Глава 2.

Злука з Господом не пізнається по тілесному звязку, але вдосконалюється у ревному сповнюванні Божої волі.

Хто від Бога, той слухає Божі слова (Іо. 8, 47). — І сповістили його: Мати твоя і брати твої стоять на дворі й бажають побачити тебе. Він же відповідаючи, сказав: Мати моя і брати мої це ті, що слухають Божого слова й виконують (Лк. 8, 20. 21). — Бо ті, що во-

дяться духом Божим, є синами Божими (Рим. 8, 14).

23 Правило

Про упадок у гріхи, навіть зненавиджені

Глава 1.

Коли хто мимохить чує наклін до гріха, нехай знає, що він уже звязаний попередньо сповненими гріхами і що піддаючись їм добровільно, потягається вкінці й до того, чого не хоче.

Бо ми знаємо, що закон є духовий, а ж тілесний, проданий під гріх. Бо не розумію, що роблю; бо не те роблю, що хочу, а що ненавиджу, те ділаю. Коли ж те роблю, що не хочу, хвалю закон, що він добрий. А тепер не я вже те роблю, а гріх, що в мені живе. Бо знаю, що не живе в мені, це є в моїм тілі, добро; бо хотіння є в мене та виконання доброго нема. Бо доброго, що хочу, не роблю, а зле, чого не хочу, те роблю. Коли ж роблю те, чого не хочу, не я те роблю, а гріх, що в мені мешкає (Рим. 7, 14-20). — Фарисеї та книжники їх негодували, кажучи до його учнів: Чого з митарями й грішниками їсьте і п'єте? І відповідаючи, Ісус сказав їм: Не здоровим треба лікаря, а недужим (Лк. 5, 30. 31). — Ніхто, що вибирається на війну, не омотується життєвими кло-

потами, щоби подобатися тому, хто його прийняв у військо. Навіть і силач не дістає вінця, якщо не по приписах бореться (2 Тим. 2, 4. 5).

24 Правило

Про брехню і правду

Не треба говорити неправди, але у всьому правду.

А ваша мова хай буде: Так, так; ні, ні. А що більше над це, то від лихого (Мт. 5, 37), — Тому відкинувши лож, говоріть кожний правду зо своїм ближнім (Єф. 4, 25). — Не говоріть ложі один на одного (Кол. 3, 9).

25 Правило

Про пустословя та мудре вживання пожиточних бесід

Глава 1.

Не треба витягати питання безкорисні й спірні.

Це пригадуй, свідчи перед Господом, що не треба спорити словами, бо це ні на що непотрібне, хіба на загибіль тих, що слухають. А від дурних і неповчаючих питань ухиляйся, знаючи, що викликають спори (2 Тим. 2, 14. 23)

Глава 2.

Не треба висказувати пусті слова, з яких ніякої не має користи, бо не для збудування віри бесідувати або що й доброго чинити, то значить засмучувати Духа св. Бога.

Кажу ж вам, що за всяке пусте слово, що промовляють люди, складуть рахунок у день судний (Мт. 12, 36). — Ніяке погане слово нехай не виходить з ваших уст, а тільки добре на збудування того, що корисне, щоби принесло добродійство слухаючим. А не засмучуйте св. Духа Божого, що ним ви запечатані на день відкуплення (Єф. 4, 29. 30).

26 Правило

Треба нам уживати свідоцтв (слів) св. Письма на потвердження того, що робимо або говоримо, а далі й життєвого досвіду.

Глава 1.

Усякий вислів або річ треба ствердити свідоцтвом богонадхненого Письма для повного утвердження добрих, а засомнення злих.

І приступив до нього спокусник і промовив: Як ти Син Божий, скажи, щоб те каміння хлібом стало. Він відповів і сказав: Написа-

но: Не самим хлібом живе людина, але й усяким словом, що виходить з уст Божих (Мт. 4, 3. 4). — І наповнились усі Духом святим і і почали говорити різними мовами, як їм Дух давав промовляти. І дивувалися всі і чудувалися, кажучи один до одного: Що це має бути? А інші посміхаючися, казали: Вони молодим вином повпивалися. А Петро з одинадцятьма встав, підніс свій голос і сказав їм: Мужі юдейські і всі, що мешкаєте в Єрусалимі, нехай це вам буде відомо і прийміть до ух мої слова: Бо ці не п'яні, як ви думаєте, бо є третя година дня; а є це, що сказав пророк Йоїль: І буде в останні дні (говорить Господь), виллю з мого Духа на всяке тіло і пророкуватимуть... (і далі) (Діян. 2, 4. 12-17).

Г л а в а 2.

Навіть і те, що є відоме з природи й звичаю життя, треба вжити на потвердження того, що діється або говориться.

Стережіться лжепророків, що приходять до вас в овечій одежі, а в нутрі вони вовки хижі. По їх плодах пізнаєте їх. Чи збирають виноград з тернини, або із будяків смокви? Так кожне добре дерево родить гарні овочі, а погане дерево родить лихі овочі (Мт. 7, 15-17).

27 Правило

Про подобу до Бога і Святих

Не треба ставатись подібним до тих, що є чужі для науки Господа, але наслідуйте Бога і святих Його по силі даній вам Ним.

Ви знаєте, що князі народів панують над ними, а вельможі правлять ними. Не так має бути між вами; а хто з вас хоче бути старший, нехай буде вам слугою і хто хоче у вас бути перший, нехай буде вам рабом. Як і Син чоловічий не на те прийшов, щоб йому служили, а щоб послужити й дати життя на викуп за многих (Мт. 20, 25-28). — Не уподобляйтеся сьому світові, а переображуйтеся обновленням вашого ума, щоб ви переконувалися, що є воля Бога (Рим. 12, 2) — Наслідуйте мене, як я Христа (1 Кор. 11, 1).

28 Правило

Про конечність добре відрізнити приклади добрих і злих людей

Не треба сліпо й без застанови дати себе піврати тим, що удають правду, тільки по знаках, що подані нам у св. Письмі, пізнавати кожного.

Стережіться лжепророків, що приходять до вас в овечій одежі, а в нутрі вони вовки хижі. По їх плодах пізнаєте їх (Мт. 7, 15. 16). — Потому й знатимуть усі, що ви мої учні, як матимете любов між собою (Йо. 13, 35). — Тому заявляю вам, що ніхто, що говорить Духом Божим, не каже: Проклін на Ісуса (1 Кор. 12, 3).

29 Правило

Про спосіб доказувати наші пересвідчення ділами

Кожний повинен власними ділами посвідчити своє визнання.

Ці самі діла, що їх чиню, свідчать про мене, що Отець мене післав (Йо. 5, 36). — Коли я не творю діл мого Отця, не віруйте мені; коли ж творю, а ви мені не віруєте, то віруйте ділам, щоб пізнали й повірили ви, що Отець у мні, а я в Отці (т. с. 10, 37. 38). — Нікому ні в чому не даємо згіршення, щоб наша служба була без догани, але у всьому представляємо себе як слуги Божі, у великій терпеливості, в горю і бідах... (2 Кор. 6, 3. 4).

30 Правило

Про почитання усього, що Богові посвячене

Г л а в а 1.

Святі речі не треба зневажати вмішуванням до них того, що призначене до спільного вживання.

І ввійшов Ісус у храм Божий, і вигнав усіх, що продавали і купували у храмі, і столи мінйялів поперевертав, і ослони тих, що продавали голуби. І каже їм: Написано: дім мій, дім молитви назветься, а ви зробили з нього вертеп розбійників (Мт. 21, 12. 13). — Чи не маєте домів до їдження і пиття? Або чи легковажите Церкву Божу і засоромлюєте тих, що не мають?... Коли хто голодний, нехай їсть дома, щоб ви не сходилися на суд (1 Кор. 11, 22. 34).

Г л а в а 2.

Річ віддану Богові, так довго треба почитати як святу, як довго в ній перестерігається воля Божа.

Єрусалиме, Єрусалиме, ти, що вбиваєш пророків та каменуєш післаних до тебе. Скільки разів хотів я зібрати дітей твоїх, як квочка збирає курчата під крила, і ви не схотіли. Ось оставляється вам дім ваш порожний (Мт. 23, 37. 38).

31 Правило

Про вживання речей, призначених для Святих

З речей, призначених для тих, що віддалися Богові, не можна для інших зуживати нічого, хіба те, що злишне.

А жінка та була поганка, родом Сирофеніянка, й благала його, щоб вигнав біса з її дочки. (Ісус же) сказав їй: Дай перше наїстись дітям, не годиться бо відняти хліба в дітей і кинути щенятам. Вона відповідаючи, каже йому: Так, Господи! Та ж і щенята їдять під столом кришки від дітей. І сказав їй: За це слово йди; біс вийшов з твоєї дочки (Мр. 7, 26-29).

32 Правило

Про те, що належиться і що кому віддається

Що кому належиться, треба віддати по справедливості.

І вони, спитали його, кажучи: Учителю, знаємо, що ти справедливо говориш і навчаш, і не дивишся на лице, але поправді наставляєш на Божу путь; чи годиться нам давати податок кесареві, чи ні? Прозрівши же їх лукавство, сказав до них: Чого мене спокушусте? Покажіть мені динарій; Чис на ньо-

му обличчя і напис? Вони (відповідаючи), сказали: Кесаря. А він сказав до них: Тож віддайте, що кесареве, кесареві, а Богу, що Боже (Лк. 20, 21-25). — Віддайте отже всім, що кому належить: кому данину, данину, кому мито, мито, кому страх, страх, кому честь, честь. Не будете нікому нічого винні, хіба щоб любити один одного (Рим. 13, 7-8).

33 Правило

Про тих, що гіршать або бувають згіршені

Глава 1.

Не треба гіршити.

А хто згіршив би одне з таких малих, що вірять в мене, тому лучше було б, щоб йому повішено млиновий камінь і потонув у морській глибині... (і знов): Та горе такому чоловікові, через кого приходить згіршення (Мт. 18, 6.7). — А старайтеся радніше про те, щоб не давати братові образи або соблазни (Рим. 14, 13).

Глава 2.

Усе, що противиться волі Божій, є згіршенням.

З того часу почав Ісус виявляти своїм учням, що потрібно йому йти в Єрусалим і багато страждати від старших і первосвященників та

книжників, і вони вбють його, та на третій день воскресне. І взяв його Петро на бік, почав перечити йому, кажучи: Пожалій себе, Господи! такого тобі нехай не буде. А він обернувшись, сказав Петрові: Геть від мене сатано, ти згіршення для мене, бо не думаєш, що Боже, а що людське (Мт. 16, 21-23).

Глава 3.

Також і в святому Письмі вжите слово або річ треба полишити, коли деякі з чогось подібного почувають наклін до гріха або зменшається їх ревність до доброго.

Щождо страв, які жертвуються ідолам, знаємо, що ідол це ніщо в світі і що нема іншого Бога, тільки один. Бо хоч і є такзвані боги, чи то на небі, чи то на землі, так як є багато богів і багато панів, для нас одначе один є Бог, Отець, що від нього все, а ми для нього, і один Господь Ісус Христос, що через нього все, і ми через нього. Та не у всіх є знання. А деякі з ідольською совістю аж досі, їдять як ідольську жертву, і їх совість, будучи немічною, скверниться. Та страва не поручає нас Богу. Бо ані, коли їмо, не зискаємо, ані коли не їмо, не втрачимо. Глядіть же, щоб часом ця свобода ваша не стала згіршенням для немічних. Бо коли побачить хто того, що має знання, що

16

їсть в ідолівському храмі, чи ж його совість, будучи немічна, не спонукає його їсти ідолівські жертви. Так згине через твоє знання немічний брат, що за нього вмер Христос. А так грішачи проти братів і раничи їх немічну совість, грішите проти Христа. Тому, коли страва гіршить мого брата, не їстиму мяса по віки, щоби не згіршити мого брата (1 Кор. 8, 4-13). — Чи не маємо власти їсти й пити? Чи не маємо власти жінку-сестру водити, як і інші апостоли, брати Господні й Кифа? Або один я і Варнава не маємо власти цього робити? Хто служить коли при війську на власний кошт? Хто садить винницю і не їсть її плоду? Хто пасе стадо і не їсть молока від стада? (і далі) (т. с. 9, 4-7).

Глава 4.

Щоб когось не згіршити, треба робити й те, що не є конечне.

Якже вони прийшли в Капернаум, то ті, що збирали дідрахми, приступили до Петра й сказали: Чи не дасть ваш учитель дідрахми? Каже: Так. І як він увійшов до хати, Ісус попередив його кажучи: Як тобі здається Симоне, земські царі від кого побирають данину або поголовне? Від своїх синів, чи від чужих? Каже до нього Петро: Від чужих. Ісус каже йому: То сини вільні. Та щоб їх не гіршити, йди над море, закинь вудку, й яку першу спіймаєш рибу, візьми й розтво-

ри їй рота й найдеш статир; взявши його, дай їм за мене й за себе (Мт. 17, 24-27).

Глава 5.

У тому, де є воля Господа, хоча б і деякі гіршилися, треба виявляти нічим не звязану свободу.

Не те, що входить до уст, опоганює людину; а що із уст виходить, це опоганює людину. Тоді приступили його учні й сказали йому: Чи знаєш, що фарисеї почувши твої слова, згіршилися? А Ісус відповів їм: Усяка рослина, що її не засадив мій небесний Отець, з коренем буде вирвана. Покиньте їх: вони сліпі проводирі сліпих; а коли сліпий сліпця водить, обидва впадуть в яму (Мт. 15, 11-14). — Істинно, істинно кажу вам: Як не спожиєте тіла Сина чоловічого й не пете крови його, життя не маєте в собі (а дещо дальше) Від того часу багато з його учнів відійшло й уже більше не ходили з ним. Сказав же Ісус дванадцятьом: Чи не хочете й ви відійти? (Йо. 6, 54. 67. 68). — Бо ми є запахом Христовим для Бога в тих, що спасаються, і тих, що погибають, для одних запахом смерти на смерть, а для других запахом життя на життя. А хто до цього здібний? (2 Кор. 2, 15. 16).

34 Правило

Про обов'язок давати по силах добрий приклад іншим

Кожний по своїй спроможності повинен для інших бути взірцем добрих діл.

Навчіться від мене, бо я тихий і покірний серцем (Мт. 11, 28). — Бо знаю вашу охоту, якою хвалюся про вас македонянам, що Ахая приготувилася від минулого року, і ваша ревність заохотила багатьох (2 Кор. 9, 2). — А ви стали послідувачами нашими і Господніми, прийнявши слово у великій горю з радістю святого Духа так, що ви стали взором усім віруючим в Македонії й Ахаї.

35 Правило

Про тих, що ганяють добрі діла

Ті, що в комусь вбачають оwoч Духа святого, що зберігає всюди правила побожності, а не відносять це до святого Духа, тільки приписують це ворогові, ті хулять на самого святого Духа.

Тоді привели до нього біснуватого, сліпого й німого, і сцілив його, так що сліпий промовив і бачив. І чудувались усі люди й казали: Чи не це ж Христос, син Давидів? А фарисеї, почувши, сказали: Він не виганяє

Інакше бісів як силою Велзевула, бісовського князя. Ісус же, знаючи їх думки, сказав їм... А коли я Духом Божим проганяю бісів, то напевно настало вже для вас царство Боже. (А опісля додає) І для того кажу вам: Усякий гріх і хула будуть прощені людям; а хула на Духа не відпуститься людям. І хто скаже слово на Сина чоловічого, проститься йому; коли ж хто вимовить на Духа святого, не проститься йому ні на цім, ні на тім світі (Мт. 12, 22-25. 28. 31. 32).

36 Правило

Про почитання Святих і настрій супроти них

Тих, що зберігають образ науки Господа треба приймати з усією охотою й почестю на славу самого Господа, а хто їх не слухає і не приймає, є осуджений.

Хто приймає вас, мене приймає; а хто мене приймає, приймає того, що мене післав (Мт. 10, 40). — І як хто вас не прийме й не слухатиме ваших слів, то виходячи з тієї хати, або з того міста, обтрясіть порошок із ніг ваших. Поправді кажу вам: Легше буде землі содомській і гоморській в день суду, ніж тому місту (Мт. 10, 14. 15). — Хто приймає того, кого я пішлю, той приймає мене; а хто приймає мене, приймає і того, що післав ме-

не (Іо. 13, 20). — А вважав я потрібним післати до вас Епафродита, мого брата і помічника і товариша в боротьбі, а вашого посла і служителя в моїй потребі (а опісля зараз) Прийміть же його в Господі з усякою радістю і майте таких у почесі (Фил. 2, 25, 29).

37 Правило

Про тих, що по силах зважають і на малі речі

Усяка услуга по силах, навіть у найменшій речі, є Богові мила, хоча б походила і від жінки.

А хто горнятком холодної води напоїть одного з тих малих тільки тому, що він учень, поправді кажу вам, не втратить своєї нагороди (Мт. 10, 42). — Поглянувши, побачив він, як багаті кидали свої дари в скарбону. Побачив же й одну вбогу вдовицю, що туди вкинула дві лепти. І сказав: Поправді кажу вам, що ця вбога вдовиця вкинула більш усіх; бо всі з достатку свого кидали в дар Богові, а вона з недостатку свого увесь прожиток свій, що мала, вкинула (Лк. 21, 1-4). — Коли ж Ісус був у Витанії у домі Симона прокаженого, приступила до нього жінка, маючи посудину алябастрову дорогоцінного мира та й виляла на голову йому, як

був за столом. Побачивши ж учні його, не годували, кажучи: Нащо така втрата? Бо можна було це миро продати й роздати вбогим. Ісус же зрозумівши, сказав їм: Чого ви прикрість робите жінці? Вона бо добрий вчинок зробила мені (Мт. 26, 6-10). — (Про Лідію) Якже охристилася вона і її дім, благала, кажучи: Коли ви осудили мене, що я вірна Господеві, увійдіть до мого дому і проживайте. І присилувала нас (Діян. 16, 15).

38 Правило

Як приймати гостей

Християнин повинен і братів гостити звичайно і без надмірного клопотання.

Говорить до нього один з його учнів, Андрій, брат Симона Петра: Є тут один хлопець, що має п'ять ячмінних хлібів та дві риби, але що то на таку силу? Сказав Ісус: Скажіть людям сідати. А було на тім місці багато трави. І засіло чолозів із п'ять тисяч. Ісус узяв хліби, та віддавши хвалу, роздав тим що сиділи; так само й риби, скільки хто хотів (Іо. 6, 8-11). — І сталось коли вони йшли, поступив у одне село; одна ж жінка, на ім'я Марта, прийняла його в свій дім. У неї була сестра, що звалась Марія; вона сіла в ногах Господа й слухала його слова. А Марта клопоталась великою послугою, ставши

же сказала: Господи, чи байдуже тобі, що сестра моя одну мене зіставила usługувати? Скажи їй, нехай поможе мені. Відповідаючи Ісус, сказав їй: Марто, Марто, ти турбуєшся і побиваєшся про многе; одного ж треба. Марія кращу вибрала частину, що не відніметься від неї (Лк. 10, 38-42).

39 Правило

Про сталість у згіршеннях

У вірі не треба бути змінчивим, але непохитним і також не дати себе позбавити тих дібр, які є у Господа.

А на камянистому ґрунті посіяно, це той, хто слухає слова й зараз із радістю приймає його, але не має кореня в собі й непостійний; тож як прийде печаль або напасть за слово, зараз гіршиться (Мт. 13, 20. 21). — Тому, мої улюблені брати, будьте тверді непохитні, завсіди повні ревности в ділі господнім, знаючи, що ваш труд не марний у Господі (1 Кор. 15, 58). — Дивуюся, що так скоро відвертаєтеся від того, хто покликав вас до ласки Христової, до іншого єванґелія (Гал. 1, 6).

40 Правило

Про тих, що інакше учать (як віра)

Тих, що подають ложі у науку, не треба терпіти, хоча б уділяли, що це ро

блять для зведення і випробування непостійних.

Бережіться, щоб хто не звів вас. Бо багато їх прийде в ім'я моє й казатимуть: Я Христос і зведуть багатьох (Мт. 24, 4. 5). — Стережіться книжників, що радо ходять у довгих одежах й люблять привіти на базарах та перші сидження в божницях і перші місця на бенкетах; що поїдають доми вдовиць і навбач довго моляться. Вони приймуть вельми тяжкий суд (Лк. 20, 46. 47).

41 Правило

Про відділення тих, що гіршать і лагідність супроти слабих (у вірі).

Глава 1.

Усе, що спричиняє згіршення, треба відтяти, хоча б і як видавалося зросле й кінечне.

Та горе такому чоловікові, через кого приходить згіршення. Тож коли рука твоя або нога твоя гіршить тебе, відітни її та кинь од себе; краще тобі ввійти в життя кривим або без руки, ніж з двома руками або двома ногами бути вкинутим у вогонь вічний. І коли око твоє гіршить тебе, то вибери його й кинь від себе (Мт. 18, 7-9).

Г л а в а 2.

Лагідніше треба поступити з тими, що є слабші у вірі, й великим старанням довести їх до досконалости, розуміється, так обережно, щоб не занедбувати заповіді Божої.

Надломненеї очеретини не доломить і гнота тліючого не загасить, поки не допровадить право до перемоги. І на його ім'я надіятимуться народи (Мт. 12, 20.21; Ісаія 42, 1-4). — А немічного в вірі приймайте (Рим. 14, 1). — Брати, коли й опанує чоловіка який гріх, ви, духовні, напутіть такого в дусі лагідности, вважаючи на себе самого, щоб і ти не впав у спокусу. Один одного тягарі носіть і так сповните закон Христа (Гал. 6, 1. 2).

42 Правило

Господь прийшов сповнити закон

Не треба думати, що Господь прийшов розв'язати закон та пророків, тільки щоб доповнити та додати те, що досконалише.

Не думайте, що я прийшов ізнівечити закон або пророків; я не прийшов ізнівечити, а сповнити (Мт. 5, 17). — Чи ж ми зносимо закон вірою? Зовсім ні, а утверджуємо закон (Рим. 3, 31).

43 Правило

Про різницю між приписами закону й Євангелія

Як закон забороняє злі діла, так Євангеліє не дозволяє і на самі тайні пристрасті душі.

44 Правило

Ярмо Господнє легке, а гріх важкий

Ярмо Христа миле і тягар його легкий для успокоєння тих, що його приймають; а усе, що не згідне з наукою Євангелія, прикре і важке.

Прийдіть до мене всі струджені й обтяжені, а я упокою вас. Візьміть моє ярмо на себе й навчіться від мене, бо я тихий і покірний серцем і знайдете супокій душам вашим, бо моє ярмо миле й тягар мій легенький (Мт. 11, 28. 29).

45 Правило

Про рівність пошани і покору

Глава 1.

Не можуть бути достойні царства небесного ті, що не наслідують дітей в з захованні повної рівности між собою.

96

Поправді кажу вам, коли не навернетесь і не будете як діти, не ввійдете в царство небесне (Мт. 18, 3).

Глава 2.

Хто бажає в царстві небесному більшої доступити слави, повинен тут полюбити все, що посліднє й найгірше.

Тим то хто упокориться як дитинка, той більший у царстві небеснім. А хто з вас хоче бути старший, нехай буде вам слугою. І хто хоче у вас бути перший, нехай буде вам рабом (Мт. 18, 4; 20, 26. 27). — Нічого не ділаючи зо сварливости або пустої слави, але в покорі один одного вищим уважаючи від себе (Фил. 2, 3).

46 Правило

Про старання і більші та менші добрі діла

Глава 1.

Відповідно до старання, яке заховується в менших речах, вимагається ревности в більших.

Чи ж не відв'язує кожен з вас у суботу свого вола чи осла від ясел і веде напувати? А цю дочку Авраамову, що зв'язав сатана, от уже вісімнадцять літ, чи не годилось звільнити від вязила того у день суботній? (Лк.

13, 15. 16). — Сказав же їм і притчу, як завжди треба молитись, а не падати на духу, кажучи: У якомусь місці був такий суддя, що Бога не боявся і людей не соромився. А була в тім місті й удова, що приходила до нього, кажучи: Оборони мене від мого супротивника. Але він довгий час не хотів. А згодом сказав собі: Хоч і Бога я не боюся та й людей не соромлюся, але, що та вдова докучає мені, обороню її, щоб вона не приходила більше докучати мені. Сказав же Господь: Слухайте, що каже слуга неправедний! Хіба ж Бог не оборонить вибраних своїх, що голосять до нього день і ніч? (Лк. 18, 1-7) — Ніхто, що вибирається на війну, не омотується життєвими клопотами, щоб подобатися тому, хто його прийняв у війсьکو. Навіть і силач не дістає вінця, коли не по приписах бореться. (2 Тим. 2, 4. 5).

Глава 2.

В порівнанні з тими, що в менших речах страхом віри переняті з похвального бажання виявляли велику старанність, інші, що в більших речах виявляються легкодушні й недбайливі, важчий матимуть засуд.

Цариця південна на суд стане з людьми цього роду й осудить їх, бо вона з кінця світу прийшла послухати премудрости Соломонової; а ось тут більше від Соломона (Лк, 11, Мор. Ос. 7

31). — Мужі ніневийські стануть на суді з цим родом й осудять його, бо вони покаялись на проповідь Йонину, а ось тут більший, як Йона (Мт. 12, 41).

Глава 3.

Той, хто виявляє ревність в менших речах, не повинен легковажити більших. Першим обов'язком є виповняти більші прикази і рівночасно задоситьучинити меншим.

Горе вам, книжники і фарисеї, лицеміри, що даєте десятину з мятки і кропу і кмину, а залишили важніше в законі: суд, милість і віру. Це треба робити й того не залишати. Проводирі сліпі, що відціджуєте комарі, а верблюда проковтуєте (Мт. 23, 23. 24).

47 Правило

Про багатство й убогість, і про речі,
зв'язані з ними

Не треба громадити собі скарбу на землі, тільки в небі; і як треба збирати скарби в небі.

Не збирайте собі скарбів на землі, де черв і міль нищать і де злодії підкопуються і крадуть. А збирайте собі скарби в небі, де ні черв ані міль не нищать, де злодії не підкопуються, ні не крадуть (Мт. 6, 19. 20). —

Продавайте достатки ваші та давайте милосердиню; робіть собі калитки, які не старіються, скарби, що не зменшуються в небі (Лк. 12, 33). — Усе, що маєш, продай та й роздай убогим, і матимеш скарб на небі (Лк. 18, 22). — Були щедрими, обдільними, збирали собі скарб як добру підвалину на будучність, щоб доступили правдивого життя (1 Тим. 6, 18. 19).

48 Правило

Про добрі діла супроти братів і про праці для них

Глава 1.

Треба бути милосердним та охочим до давання, бо ганиться тих, що такі не є. Блаженні милостиві, вони бо милосердя доступлять (Мт. 5, 7). — І кожному, хто в тебе просить, дай. (Лк. 6, 30). — Немилостивих, немилосердних. Вони пізнали божий присуд, що хто таке робить, достойний смерті (Рим. 1, 31. 32). — Були щедрі й обдільні (Тим. 6 18).

Глава 2.

Всякий, хто має більше над те, що конечно до життя, обов'язаний віддати на добрі діла по приказу Господа, що віддав нам усе, що маємо.

Хто має дві одежі, нехай наділить немаючого; і хто має поживу, нехай так само робить

(Лк. 3, 11). — Що ж маєш, чого ти не при-
няв (1 Кор. 4, 7)? — Ваш надмір нехай слу-
жить для їх недостатку, щоб і їх надмір слу-
жив для вашого недостатку, щоби була рів-
ність, як написано: Хто мав багато, не мав
надміру, а хто мало, не мав недостатку (2
Кор. 8, 14, 15).

Глава 3.

По словах Господа не треба бути бага-
тим, але убогим.

Блаженні вбогі, бо ваше царство Боже. Але
горе вам, багатим, бо ви отримали вашу у-
тіху (Лк. 6, 20, 24). — Їх крайнє убожество
розлилося у багатство щедроти (2 Кор. 8, 2).
— Бо ті, що хочать бути багатими, впада-
ють у спокусу і в сіті диявола і многі без-
хосенні та шкідливі похоті, що втручають
людей у загибель і загладу. Бо коренем у-
сього злого є грошолоубство, що його деякі
бажаючи, відвернулися від віри і заплугали-
ся у многі болі (1 Тим. 6, 9, 10).

Глава 4.

Не треба журитися про надмір речей
потрібних до життя, ані дбати про о-
більність і виставність, але треба бути
вільним від усякого призору лікарства
й окраси.

Глядіть, бережіться захланности, бо не від
надміру, чого хто має, залежить його життя

(Лк. 12, 15). — Щоб строїлися не заплітан-
ням волосся та золотом або перлами або
дорогою одіжжю. Маючи однак поживу і
щоби зодягнутися, цим будемо вдоволені
(1 Тим. 2, 9; 6, 8).

Глава 5.

Не треба журитися про речі для себе
необхідні, ані не класти надії на те, що
служить до вдержання теперішнього
життя, але усі свої справи поручити
Богові.

Не можете служити Богові й мамоні. Тому
говорю вам, не журіться життям вашим, що
будете їсти чи що пити; ні тілом вашим, у
що вам зодягнутись. Бо чи життя не варте
більше від поживи, а тіло від одєжі? Спо-
гляньте на птацтво небесне, що не сіють, не
жнуть, ні не збирають до засіків, а Отець
ваш небесний годує їх. Чи ж ви не варті
більше від них? Хто ж з вас, журячись, мо-
же причинити собі віку хоч на один локоть?
Чого ж турбуєтеся й про одєжу? Зважте на
лілеї в полі, як ростуть: не трудяться, ні не
прядуть. А кажу вам, що й Соломон у всім
своім величчі не зодягався так, як одна з
них. Коли ж пільну траву, що нині росте в
полі, а завтра кидають у піч, Бог так зодя-
гає, то чи ж не багато більше вас, маловіри.
Тому не турбуйтеся і не кажіть: Що будемо
їсти, або що будемо пити, або в що зодяг-

немося? Бо за тим усім побиваються погани. Таж Отець ваш небесний знає, що того всього вам треба. А шукайте перш царства Божого й його справедливости а те все додасться вам. Тому не журіться про завтра, бо завтра саме за себе клопотатиметься. Доволі дневі свого лиха (Мт. 6, 24-34). — У одного багатого чоловіка зародила добре нища. І міркував він сам собі, кажучи: Що робити, що не маю де зібрати урожаю мого? Та й сказав: Ось, що зроблю: Розберу мої клуні і збудую просторніщі, там зведу мій урожай ввесь і моє добро. І скажу моїй душі: Душе, маєш багато добра, зложеного на багато літ; спочивай, їж, пий і веселися... (і далі) (Лк. 12, 16-19). — Багатим сього світу прикажи, щоб не горділи, ані вповали на непевне багатство, а на живого Бога, що дає нам усього обильно до вживання (І Тим. 6, 17).

Глава 6.

Одначе треба по волі Бога журитись і клопотатися про потреби братів.

Прийдіть благословенні Вітця мого й осягніть царство, що приготоване вам від оснування світу. Бо я голодував, а ви дали мені їсти; мав спрагу, а ви напоїли мене; чуженицею був, і ви прийняли мене; нагий, і зодягнули мене; слабував, і ви мене відвідали; у вязниці був, і ви прийшли до мене... (а

дальше) Поправді кажу вам, коли ви вчинили це одному з цих найменших братів, то мені вчинили (Мт. 25, 34-36. 40). — Ісус, звівши очі й побачивши, що сила народу йде до нього, каже до Филипа: Де купимо хліба, щоб вони поживились? (і далі) (Йо. 6, 5). — А щодо збірок, що їх уладжують для святих, як я наказав церквам галатським, так і ви робіть. Першого дня тижня нехай кожний з вас складає у себе, ховаючи, що йому подобається, щоб не улажувати збірок тоді, коли я прийду (1 Кор. 16, 1. 2).

Глава 7.

Хто має силу, повинен працювати та помагати потребуючим, а хто не хоче працювати, негідний їсти.

Робітник заслугує на свій прожиток (Мт. 10, 10). — Я усе показав вам, що так працюючи, треба підіймати немічних і памятати на слово Господа Ісуса, що він сказав: Щастям є радніше давати, як приймати (Діян. 20, 35). — Хто крав, нехай вже не краде, але нехай радніше працює, роблячи своїми руками те, що добре, щоб мав з чого дати тому, що в нужді (Єф. 4, 28). — Бо й коли ми у вас були, приказували вам це: Коли хто не хоче працювати, нехай не їсть (2 Сол. 3, 10).

49 Правило

Про того, що процесується, або себе боронить, або ближнього

Глава 1.

Не треба правуватися, хоча б і за речі, що служать до одягнення тіла, навіть за конечне його прикриття.

Хто вдарить тебе у лице, поверни до нього й друге; а хто бере від тебе свиту, не борони йому й сорочки. І кожному, хто в тебе просить, дай; а хто твоє забирає, не збороняй (Лк. 6, 29. 30). — Чи сміє хто з вас, маючи справу з другим, судитися перед неправедними, а не перед святими? (А дещо дальше) Вже взагалі хиба у вас, що судитеся між собою. Чому радніше кривди не приймаєте? Чому радніше шкоди не терпите? Та ви робите кривду і шкодите, і то братам (1 Кор. 6, 1. 7. 8).

Глава 2.

Не треба боротися або мститися, але по приказу Господа з усіми, коли воно можливе, жити в згоді.

Ви чули, що сказано: Око за око, зуб за зуб. А я кажу вам: Не спротивлятися лихому; коли ж тебе хто вдарить у твоє праве лице, поверни до нього й друге... (Мт. 5, 38. 39). — Майте в собі сіль і майте мир між

собою (Мр. 9, 49). — Нікому злом за зле не платіть, дбайте про чесне перед усіми людьми. Не мститься за себе, а дайте місце гніву (Божому) (Рим. 12, 17-19). — А слугі Господньому не годиться сваритись, але бути лагідним супроти всіх (2 Тим. 2, 24).

Глава 3.

Не треба навіть, щоб пімстити покривдженого, відплачуватися тому, хто чинить кривду.

Тоді приступивши, наклали руки на Ісуса і взяли його. І ось один з тих, що були з Ісусом, простягнувши руку, добув свого меча й ударив на слугу первосвященника та й утрав йому ухо. Тоді Ісус сказав йому: Схвой свого меча на своє місце, бо всі, що беруть за меч, від меча й згинуть (Мт. 26, 50-52). — І післяв посланців перед собою. І пішли вони тай прибули до самарянського села, щоб приготувити йому. І не прийнято його, бо йшов у напрямі до Єрусалиму. Якже побачили те учні Яков та Іван, то сказали: Господи, хочеш, ми скажемо, щоб огонь зійшов з неба та й спалив їх, (як і Ілля вчинив). Він же, обернувшись до них, зборонив їм. І пішли в інше село (Лк. 9, 52-56).

50 Правило

Про мир і миротворіння

Треба й інших приводити до Христового мира.

Блаженні миротворці, бо вони синами Божими назвуться (Мт. 5, 9). — Спокій оставляю вам, спокій мій даю вам (Іо. 14, 27).

51 Правило

Який має бути той, що хоче ближнього поправити

Треба передусім очистити себе від усякого прогріху й тоді упоминати другого.

Чого глядиш за скалкою в оці свого брата, а поліна в своїм не чуєш? Або як можеш казати до свого брата: Дозволь, хай вийму скалку з твого ока, а он, поліно в твоїм оці. Облуднику! Перш викинь поліно зо свого ока та й аж тоді побачиш, як виймити скалку з ока твого брата (Мт. 7, 3-5). — Тому, й неоправданий ти, кожний чоловіче, що судиш. Бо в чім судиш другого, самого себе осуджуєш, бо те саме робиш, що судиш. А знаємо, що суд Божий є по правді на тих, що таке роблять. І ти це думаєш, чоловіче, що судиш тих, що таке роблять, а те саме робиш, що ти втечеш від суду Божого? (Рим. 2, 1-3).

52 Правило

Про смуток над грішниками і як треба з ними обходитися, коли їх уникати, а коли приймати

Глава 1.

Не можна бути рівнодушним супроти тих, що грішають, треба з цього приводу смутитися і плакати.

І як наблизився, то побачивши місто, заплакав над ним, кажучи: Коли б зрозумів і ти, хоч у цей день твій, що для впокою твого! Тепер же воно закрито перед твоїми очима. (Лк. 19, 41. 42). — Взагалі чути між вами про розпусту, та таку розпусту, якої нема і між логанами, так, що один має жінку свого батька. І ви згорділи, а не засмутились радніш, щоб був вилучений з-поміж вас, хто цей вчинок зробив (1 Кор. 5, 1. 2). — Щоб знов, коли прийду, не упокорив мене мій Бог між вами і, щоб я не оплакував многих, що перше згрішили і не покаялися (2 Кор. 12, 21).

Глава 2.

Не можна мозчати, коли хто грішить.

Коли твій брат згрішить, скартай його... (і дальше) (Лк. 17, 3). — І не беріть участі в неплідних ділах тьми (Єфес. 5, 11).

Глава 3.

Можна згодитися з грішниками тільки з тією метою, щоб їх довести до каєн-ня і як це можна зробити без гріха.

І ось приходило багато митарів і грішників, та й були за столом разом з Ісусом і з його учнями. А бачили це фарисеї і говорили до його учнів: Чого ваш учитель їсть із митарями і грішниками? Ісус же почувши, відказав їм: Не здоровим треба лікаря, а недужим. Ідіть же і навчіться, що значить: Милости хочу, а не жертви. Я не прийшов призвати праведних, а грішників до покаєння (Мт. 9, 10-12). — Горнулись до нього усі митарі й грішники, щоб слухати його. Фарисеї ж і книжники негодували, кажучи: Цей приймає грішників і їсть з ними. А він повідав їм таку притчу, кажучи: Котрий з вас чоловік, маючи сто овець, як загубить одну з них, не полишить у пустині дев'яносто дев'ять й не піде за загубленою, поки знайде її? і т. д. (Лк. 15, 1-4). — Коли ж хто не слухає нашого слова у цім посланню, того нап'ятуйте і не приставайте з ним, щоб його засоромити. Та не вважайте його ворогом, а наминайте його як брата. (2 Сол. 3, 14). — Коли ж хто засмутив, то не мене засмутив, але по часті усіх вас, щоб багато не говорити. Досить такому цієї кари від багатьох, так що противно ліпше вам дарувати

і потішити, щоб надмірний сум такого не зломив (2 Кор. 2, 5-7).

Глава 4.

Треба відвернутися від тих, що тривають у власній злобі, вичерпавши всі способи поправи.

Коли ж провиниться твій брат проти тебе, піди й напімни його між тобою і ним одним. Як послухає тебе, ти придбав свого брата. А як не послухає тебе, візьми зі собою ще одного чи двох, щоб устами двох свідків, або трьох ствердилось всяке слово. Коли ж їх не послухає, скажи церкві. А коли й церкві не послухає, нехай буде тобі як поганин і митар (Мт. 18, 15-17).

53 Правило

Який засуд на тих, що памятають те, що видається їм кривою

Християнин не понинен памятати зла, а з серця повинен прощати тим, що проти нього провинилися.

- Коли не відпустите людям їх провин, то й Отець ваш не відпустить вам ваших провин. А коли відпустите людям їх провини, і вам Отець ваш відпустить (св. Василій змінює, порядок Євангелія) (Мт. 6, 14).

54 Правило

Про судження і сумніви

Глава 1.

Люди повинні взаємно осуджувати себе в справах, дозволених в св. Письмі.

Не судіть, щоб вас не суджено. Бо яким судом судите, таким і вас будуть судити (Мт. 7, 1. 2). — І не судіть, щоб не суджено й вас; не осуджуйте, щоб і вас не осуджено (Лк. 6, 37). — Бо один думає, що можна усе їсти, а немічний їсть ярину. Хто їсть, нехай не легковажить того, хто не їсть. А хто не їсть, нехай не осуджує того, хто їсть, бо Бог його прийняв. Ти хто є, що судиш чужого слугу? Своєму Господеві стоїть він або паде. А встоїться, бо в силі Бог поставити його. Бо один відрізняє день від дня, а другий зрівнює кожний день. Кожен хай буде певний свого переконання. Хто захує такий день, задля Господа захує, а хто не захує такого дня, задля Господа не захує. І хто їсть, для Господа їсть, бо дякує Богу, а хто не їсть, для Господа не їсть і дякує Богу... (А по кількох словах:) Кожний з нас за себе здасть справу Богу. Не судім отже більше один одного (Рим. 14, 2-б. 12. 13). — Нехай вас отже ніхто не судить за їду і за напитек або що до свята, або

нового місяця, або суботи, це тінь того, що має прийти (Кол. 2, 16. 17).

Глава 2.

Не треба сумніватися в тому, що св. Письмо дозволяє.

Блаженний, хто не осуджує себе в тому, що похваляє. Хто ж відрізняє, коли їсть, осуджується, бо не з віри. А все, що не з віри, є гріх (Рим. 14, 22). — Коли ви вмерли з Христом для засад світу, чого ж ще, начеб живучи в світі, сперечаетесь? Не дотикайся, не коштуй, не рухай, те все є погубне із-за надуживання, основане на наказах і науках людських (Кол. 2, 20).

Глава 3.

Не треба видавати суду про речі неясні.

Через те не судіть перед часом, аж прийде Господь, що освітить покрите темрявою і виявить заміри сердець, і тоді буде кожному похвала від Бога (1 Кор. 4, 5).

Глава 4.

Не треба судити, зважаючи на особи. Коли ж чоловік у суботу приймає обрізання, щоб не порушувати Мойсеєвого закону, чого ж обурюєтесь на мене, що я всього чоловіка уздоровив у суботу? Не судіть по виду, а судіть справедливим судом (Йо. 7, 23).

112

Глава 5.

Ми не повинні нікого засуджувати, доки наперед в його прихвності не розслідуємо докладно судів проти нього, хоча б багато людей його обжаловувало.

Каже один з них до них, Никодим, той, що в ночі приходив до нього: Хіба судить Закон наш чоловіка, поки вислухає його перше й дізнається, що він робить? (Іо. 7, 50). — І як перебули там більше днів. Фест сповістив царя про Павла, кажучи: Одного мужа полишив Фелікс увязненого, що його, як був я в Єрусалимі, обжаловували первосвященники і старші жидівські, жадаючи проти нього засуду. Тим я відповів: Що нема звичаю у Римлян засуджувати якусь людину перш, заки обжалований не матиме перед собою позовників і не буде мати спромоги боронитися проти обжаловання (Діян. 25, 14).

55 Правило .

Про любов до Господа Бога, про визнання дарів Божих та вдячність за них

Глава 1.

Треба знати і визнавати, що від Бога походить ласка кожного діла й саме зношення терпінь для Ісуса Христа.

Не може чоловік приймати нічого, коли не буде дано йому з неба (Йо. 3, 27). — Що ж маєш, чого ти не прийняв? (1 Кор. 4, 7). — Бо ви спасенні ласкою через віру і це не з вас, бо це Божий дар. Не з діл, щоб ніхто не хвалився (Єф. 2, 8). — І то від Бога. Бо вам дано для Христа не тільки вірити в нього, ведучи таку саму боротьбу і т. д. (Филип. 1, 38).

Глава 2.

Не треба замовчувати Божих добродійств, але дякувати за них.

А той чоловік, що з нього вийшли біси, благав його, щоб бути при ньому; але (Ісус) відіслав його, кажучи: Вернися до свого дому й розкажи, що вчинив тобі Господь. І він пішов і по всьому місті оповідав, що зробив йому Ісус (Лк. 8, 38. 39). — І коли входив до одного села, зустріли його десять прокажених людей, що стояли оддалеки; й піднесеним голосом заголосили, кажучи: Ісусе, Наставнику, помилуй нас! А він побачивши сказав їм: Підіть, покажіться священикам. І сталось, як вони йшли, очистились. Один же з них, побачивши, що він одужав, вернувся, великим голосом прославляючи Бога; і припав лицем до його ніг, дякуючи йому. А той був Самарянин. Озвавшись же, Ісус сказав: Чи не десять очистились? а девять де? Чом не вернулись вони дати хвалу Богові, тіль-

Мор. Ос. 8

ки чужоземець цей? І сказав йому: Устань, іди, віра твоя спасла тебе (Лк. 17, 12-19). — Ласкою ж Божою я є тим, чим є (1 Кор. 15, 10). — Усяке Боже сотворіння добре і нічого не можна відкидати, що з подякою приймається (1 Тим. 4, 4).

56 Правило

Про молитву, коли, про що, як і за кого треба молитися

Глава 1.

Треба бути витривалим у молитвах і стороженні.

Просить і дасться вам; шукайте і найдете; стукайте і відчиниться вам. Бо кожен, хто просить, одержує; і хто шукає, знаходить; і тому, що стукає, відчинять (Мт. 7, 7. 8). — Сказав же їм і притчу, як завжди треба молитись, а не падати на духу, кажучи: У якомусь місці був такий суддя і т. д. (Лк. 18, 1). — Ви ж уважайте на себе, щоб ваші серця не обтяжились обжирством і п'янством та журбами, і щоб несподівано не настиг вас день той. Немов сітка, впаде на всіх, що живуть на лиці всієї землі. То ж пильнуйтеся, повсякчас молячись, щоб змогли ви уникнути всього того, що має бути і стати перед Сином чоловічим (Лк. 21, 34-36). — За-

нимайтеся щиро молитвою, сторожачи в ній з подякою (Кол. 4, 2). — Завсіди веселіться, без перестанку моліться (1 Сол. 5, 16).

Глава 2.

Навіть у справах щоденної потреби тіла треба передусім Богові дякувати, а щойно опісля уживати.

Узяв пятеро хліба й дві риби, підняв очі на небо, поблагословив і, переломивши, подав учням хліби, а учні народові (Мт. 14, 19). — А як це сказав, взяв хліб, дякував Богу перед очима всіх, переломивши, почав їсти (Діян. 27, 35) — Усяке Боже сотворіння добре й нічого не можна відкидати, що з подякою приймається (1 Тим. 4, 4)

Глава 3.

Не можна на молитві пустословити та просити про речі проминаючі, недостойні Господа.

Коли ж молитесь, не говоріть багато, як погани; бо гадають, що в своїм багатомовстві будуть вислухані. Не будьте ж подібні до них, бо Отець ваш знає, чого вам потреба, перш ніж попросите у нього (Мт. 6, 7. 8). — І ви не шукайте, що вам їсти, або що пити, й не клопочіться; того бо всього шукають люди віку цього. Ваш же Отець небесний знає, що вам потрібно (Лк. 12, 29. 30).

116

Глава 4.

Як треба молитися і в якому настроєнні душі.

Отче наш, що єси на небесах. Нехай святиться імя твоє, нехай прийде царство твоє, нехай буде воля твоя і т. д. А шукайте перш царства Божого й його справедливости (Мт. 6, 9. 10. 33). — І як стоїте, молячись, прощайте, коли що маєте на кого (Мр. 11, 25). — Хочу отже, щоб мужі молилися на всякому місці, піднімаючи чисті руки без гніву і спору (1 Тим. 2, 8).

Глава 5.

Треба взаїмно за себе молитися та за тих, що є начальниками слова правди.

Сказав же Господь: Симоне, Симоне, ось сатана жадав вас, щоб пересіяти як пшеницю. Та я молився за тебе, щоб не змаліла віра твоя (Лк. 22, 31. 32). — Молячися кожного часу духом і сторожачи в нім з усякою витривалістю і молитвою за всіх святих і за мене, щоб дане мені було слово, коли отворю мої уста, сміло голосити тайну Євангелія, що для нього я сповняю посольство в кайданах так, щоб в нім був я смілий говорити, як це є моїм обов'язком (Ефес. 6, 18). — Наконєць, брати, моліться за нас, щоб слово Боже ширилося і славилось, як і у вас (2 Сол. 3, 1).

Глава 6.

Треба також молитися за ворогів.

Моліться за тих, що напастують і переслідують вас, щоб ви стали синами Отця вашого, що на небесах (Мт. 5, 44. 45).

Глава 7.

Мужчина не повинен молитися, ані прокувати з накритою головою, ані жінка з відкритою.

Але хочу, щоб ви знали, що головою кожного мужа є Христос, а головою жінки муж, головою ж Христа Бог. Кожен муж, що з накритою головою молиться або пророкує, соромить свою голову. А кожна жінка, що з ненакритою головою молиться або пророкує, соромить свою голову і т. д. (1 Кор. 2, 3).

57 Правило

Про вивищування себе за добрі діла

Не треба високо думати про свої добрі діла, ані легковажити інших.

Сказав же й до деяких, що вповали на себе, що вони праведні та й гордували другими, таку притчу: Два чоловіки ввійшли в храм помолитись, один фарисей, а другий митар. Фарисей, ставши, так про себе молився: Боже, дякую тобі, що я не такий, як інші люди: грабіжники, несправедливі, чужо-

ложники, або як цей митар. Пощу два рази на тиждень, даю десятину з усього, що придбаю. А митар, стоячи здалека, й не смів і очей звести на небо, але бив себе в груди, кажучи: Боже, милостивий будь мені грішному! Кажу вам, що цей пішов до свого дому більш оправданий, ніж той; бо кожен, хто виносить себе, буде понижений; хто ж понижає себе, буде вивищений (Мт. 18, 9-14).

58 Правило

Про набуття Божих дарів і уділювання їх іншим

Глава 1.

Не треба думати, щоб можна Божий дар набути за гроші, або якою іншою штукаю.

Коли ж Симон побачив, що положенням рук апостолів дається Дух святий, приніс їм гроші, кажучи: Дайте й мені ту владсть, щоб на кого я положу руки, приймав Духа святого. Петро сказав до нього: Твоє срібло нехай буде з тобою на погибіль, бо дар Божий думав ти за гроші здобути. Нема для тебе частини, ані участі в цім слові, бо твоє серце не є праве перед Богом. Покайся отже за цю свою злобу і проси Господа, може відпуститься тобі ця думка твого серця.

Бо в жовчі гіркости і в увязі неправди бачу тебе (Діян. 8, 18).

Глава 2.

Кожному дається від Бога дари по вірі на користь.

А маючи дари по даній нам ласці різні, чи то пророцтво, по мірі віри, чи служіння (Рим. 12, 6). — Кожному дається явлення духа на користь. Бо одному дається Духом слово премудрости, а другому слово знання тим самим Духом, іншому ласка до уздоровлень тим самим Духом, іншому творення чудес, іншому пророцтво, іншому розпізнавання духів, іншому різні мови, іншому виклад мов (1 Кор. 12, 7).

Глава 3.

Хто даром дістав ласку Божу, повинен її даром давати, а не зловживати для власної приємности.

Хворих уздоровляйте, прокажених очищайте, злих духів проганяйте. Дармо прийняли ви, дармо й давайте. Не набирайте ні золота, ні срібла, ні мідяків собі в пояси (Мт. 10, 8. 9). — І сказав Петро: Срібла та золота нема у мене; що маю, те тобі даю. В ім'я Ісуса Христа Назорея, встань і ходи. І взявши його за праву руку, підніс його (Діян. 3, 6) — Бо ніколи не було в нас облесного слова, як знаєте, ані думки збогатитися, Бог свід-

ком, ні не шукали ми у людей слави, ані у вас, ані у інших; хоч ми могли бути для вас тягарем, як апостоли Христа. Та ми були лагідні посеред вас; як пістунка доглядає своїх дітей, так з туги до вас хотіли ми rado передати вам не тільки Євангеліє Боже, але й наші душі, ви бо дорогі сталися для нас (1 Сол. 2, 5).

Глава 4.

Хто приймає перший Божий дар з вдячністю і старанно вживає його на славу Божу, заслугує на інший; а той, хто не так перший приймає, стається недостойний приготованого й заслугує на кару.

І приступили учні й запитали його: Нащо говориш їм притчами? Він же відповідаючи сказав: Тому, що вам дано розуміти тайни царства небесного, а їм не дано. Бо хто має, тому дасться і прибавиться; а хто не має, в того й те, що має, отніметься. Длятого говорю до них притчами, що вони дивлячись не бачать; і хоча слухають, не чують, ні не розуміють. І збувається на них пророцтво Ісаї (Мт. 13, 10-14). — Так само, як один чоловік, відіжджаючи, покликав своїх слуг і передав їм своє добро. І дав одному пять талантів, другому два, третьому один, кожному по його силі, й зараз відіхав. Той, що взяв пять талантів, пішов і орудував ними і

заробив других пять. Так само й той, що два, придбав і він других два... (і дещо далше): Кожному, що має дасться і прибавить-ся; а в того, хто не має, забереться від нього й те, що (ніби) має. А непотрібного слугу вкиньте в п'ятьму зовнішню: там буде плач і скрегіт зубів (Мт 25, 14-17. 29-30).

59 Правило

Про людську славу і честь

Християнин не повинен зважати на славу у людей, ані стриміти до більшої чести, але повинен поправляти тих, що його так почитають і мають про нього вище поняття.

Учителю благий, що доброго робити мені, щоб мати життя вічне? Він же каже йому: Чого зовеш мене благий? Ніхто не благий, тільки один Бог (Мт. 19, 16. 17). — Слави від людей не приймаю. Як ви можете вірувати, коли приймаєте славу один від одного, а про ту славу, що від єдиного Бога, ви не дбаєте (Іо. 5, 41. 44)? — Горе вам фарисеям, що любите перші місця в божницях і привітання на базарях (Лк. 11, 43). — Бо ніколи не було в нас облесного слова, як знаєте, ані думки збогатитися, Бог свідком, ані не шукали ми слави у людей, ані у вас, ані в інших (1 Сол. 2, 5). — І сталося, як увійшов

Петро, вийшов йому на зустріч Корнилій і, упавши до його ніг, поклонився. Петро ж підніс його, кажучи: Встань, я ж сам людина (Діян. 10, 25). — Означеного ж дня Ірод, одягнувшись в царську одежу, сів на сидилиці й промовляв до них. А нарід кликав: Голос Бога, а не чоловіка. І зараз поразив його ангел Господній за те, що не віддав слави Богу, і сточений червяками вмер (Діян. 12, 21).

60 Правило

Про різницю між Божими дарами, про згідність між вищими і нижчими

Дари св. Духа є різні й ніхто один не може усіх дістати, ані усі той сам дар, тому повинен кожний із скромністю й вдячністю бути вдоволений тим даром, який дістав і всі повинні бути між собою достроєні в любові Христа, як члени в тілі так, щоб нижчий в харизматах в порівнанні з вищим не тратив духа, а вищий щоб нижчим не погорджував. Бо ті, що є поділені і в спорах, заслугоють на загладу.

Усяке царство, розділене в собі, запустіє; і всяке місто чи дім, розділені в собі, не встоїться (Мт. 12, 25). — Коли ж ви один одно-

го кусаєте і їсте, глядіть, щоб себе взаємно не пожерли (Гал. 5, 15). — Та не тільки за цих прошу, але й за тих, що ввірують в мене через їх слово; щоб усі були одно, як ти, Отче, в мені і я в тобі, щоб і вони в нас одно були (Йо. 17, 20. 21). — А у множества вірних було одне серце і одна душа; і ні один з тих, що мав, не казав, що це його, а було у них усе спільне (Діян. 4, 32). — Бо ласкою, даною мені, говорю кожному з вас, щоб не думав більш, як треба думати, але думав тверезо, як уділив Бог кожному міру віри. Бо як в одному тілі маємо багато членів, а всі члени не мають тої самої роботи, так ми многі є одне тіло в Христі, а зокрема взаємно собі члени. А маючи дари по даній нам ласці різні і т. д. (Рим. 12, 3). — А прошу вас, брати, іменем Господа нашого Ісуса Христа, щоб ви всі говорили те саме і, щоб не було між вами роздорів, але будьте досконалими в тім самім розумінні і в тій самій думці (1 Кор. 1, 10). — Бо як тіло є одно, а членів має багато, всі ж члени тіла, хоч їх багато, є одним тілом, так і Христос. Бо ми всі в однім Дусі охрищені в одне тіло, чи то жиди, чи погани, чи раби, чи свободні і т. д. (1 Кор. 12, 12). — Щоб ви однаково думали, одну маючи любов, однодушні, згідливі, нічого не діючи із сварливости або пустої слави, але в покорі один одного вищим уважаючи від себе, не на своє

кожний дивлячись, а на те, що є других (Фил. 2, 2).

61 Правило

Про марноту на людський погляд тих, що дістають ласку Божу

Не можна погорджувати слугами Господньої благодати за їх простоту, бо такі найбільше подобаються Богові.

Прославляю тебе, Отче, Господи неба й землі, що ти затаїв це перед мудрецами й розумними, а відкрив недоліткам. Так, Отче, бо так було вгодно перед тобою (Мт. 11, 25. 26). — І прибувши у свою батьківщину, навчав їх у їхній божниці, так, що вони дивувались і казали: Звідки в нього ота мудрість і чуда? Чи ж він не син теслі? Чи не його ж мати зветься Марія, і брати його Яків і Йосій і Симон і Юда? І сестри його, чи не всі ж між нами? Відки ж йому це все? І вони зражувались до нього. А Ісус сказав їм: Не бувася пророк без чести, тільки в батьківщині своїй та в своїм домі. І не зробив там багато чудес за їх невіру (Мт. 13, 54-58). — Бо пригляньтесь, брати, вашому покликанию, що небагато мудрих по тілу, небагато сильних, небагато знатних, а вибрав Бог глупе світу, щоб застидити мудрих, і немічних світу вибрав Бог, щоб застидити силь-

не, і незнатне світу. і погорджене вибрав Бог, і те, чого нема, щоб знищити те, що є, щоб не величалось перед ним ніяке тіло (1 Кор. 1, 26-29).

62 Правило

Про покуси, що треба перед ними втікати або їх поборювати і як це чинити

Глава 1.

Хто повірив Богові і охрестився, нехай зараз приготується до покуси аж до смерті і від самих найближчих. Бо хто не приготується так, легко захитається, як тільки настане хвиля досвіду.

Після хрищення Ісус негайно вийшов із води; та й ось відкрилось небо й побачив Божого Духа, що голубом злітав і зійшов на нього. І ось голос із неба промовляє: Це мій син любий, в нім моє благовоління. Потім Дух завів Ісуса у пустиню на спокусу від диявола (Мт. 3, 16. 17; 4, 1). — Я посилаю вас як овець між вовків, тож будьте розумні, як змії, і прості, як голуби. Стережіться ж людей, бо видаватимуть вас судам і по божницях своїх битимуть вас; і перед намісників і царів поведуть вас задля мене на свідкування їм і невірним. (І дещо дальше): А видасть

на смерть брат брата й батько дитину; і діти повстануть на батьків і повбивають їх. І всі будуть ненавидіти вас за моє ім'я; хто ж видержить аж до останку, той спасеться (Мт. 10, 16-18. 21. 22). — І хто не бере хреста свого й не йде за мною, той недостойний мене (Мт. 10, 38). — Оце сказав я вам, щоб ви не соблазнилися. Вилучать вас з божниць, та настане година, коли кожен, хто вбє вас, думатиме, що службу приносить Богу. І так робитимуть вам, бо не пізнали ні Отця ні мене (і д.) (Йо. 16, 1-3). — А що на камені, це ті, що вислухавши, з радістю його приймають; та ці кореня не мають, до часу вірують, та в часі напасти відпадають (Лк. 8, 13). — Бо не хочемо, щоб ви, брати, не знали про наше горе, що нас стрінуло в Азії, що ми надмірно були обтяжені, понад силу так, що не мали вже надії й жити. Та ми самі в собі мали присуд смерти, щоб ми не надіялися на себе, але на Бога, який воскресшає мертвих (2 Кор. 1, 8. 9). — І всі, що хочуть побожно жити в Христі Ісусі, будуть переслідувані (2 Тим. 3, 12).

Глава 2.

Ніхто не повинен виставляти себе на спокуси перед часом Божого допущу, кожний повинен молитися, щоб у спокусу не ввійти.

Ви ж моліться так: Отче наш, що єси на небесах. Нехай святиться ім'я твоє; нехай прийде царство твоє... (а відтак): і не введи нас у спокусу, а ізбави нас від лукавого (Мт. 6, 9. 10. 13). — Після цього ходив Ісус по Галилеї, не хотів бо ходити по Юдеї, бо бажали вбити його. А було близько жидівське свято кучок. Сказали ж до нього брати його: Йди звідси, та й іди в Юдею, щоб і учні твої побачили діла твої, що ти робиш. Ніхто бо не робить чогонебудь тайкома, але сам прагне бути відомий; коли ти таке твориш, то яви себе світові.. Бо й брати його не вірували в нього. Каже їм Ісус: Пора моя ще не прийшла; а ваша пора завжди готова. Вас не може ненавидіти світ, а мене ненавидить, бо я свідчу про нього, що його діла лихі. Ви йдіть на це свято, пора бо моя не сповнилася. Це сказавши до них, зістався у Галилеї. А як брати його пішли на свято, то й сам він прийшов (на свято) не явно, а ніби тайкома (Йо. 7, 1-10). — Встаньте, моліться, щоб не впасти у спокусу (Лк. 22, 46),

Глава 3.

Треба на час уступати перед переслідуванням. А коли Бог допустить на когось спокусу, в молитві треба упросити сили витривалості і сповнення Божої волі.

Коли ж гонити вас будуть у тім місці, то тікайте у друге (Мт. 10, 23). — А фарисеї вийшли й радили на нього, якби погубити його. Ісус прознавши це, відійшов звідтіля (Мт. 12, 14). — Ото ж з того дня вони змовились, щоб убити його. Тому Ісус уже більше не ходив явно між жидами (Іо. 11, 53. 54). — І припав на коліна, молився, кажучи: Отче, коли хочеш, мимо неси чашу сію від мене; тільки ж не моя воля а твоя нехай буде (Лк. 22, 42). — Вас не напала спокуса, хіба людська. Та Бог вірний, що не допустить спокушувати вас більш того, що можете, але разом зо спокусою пішле й поміч, щоб ви могли витримати (1 Кор. 10, 13).

Глава 4.

Християнин повинен в усіх спокусах, що на нього приходять, памятати про вислови богонадхнених книг у цій справі і так охоронити себе від шкоди й понати противника.

Потім Дух завів Ісуса у пустиню на спокусу від диявола. А після того, як постив сорок днів і сорок ночей, почув голод. І приступив до нього спокусник і промовив: Як ти Син Божий, скажи, щоб те каміння хлібом стало. Він відповів і сказав: Написано: Не самим хлібом живе людина, але й усяким словом, що виходить з уст Божих (і д.) (Мт. 4, 1-4).

63 Правило

Про страх і відвагу в небезпеках

Християнин не повинен боятися, ані журитися у нещасті, ані тратити надії на Бога. Навпаки повинен бути мужній, як у прияві Бога, що заряджує всіма його справами й скріпляє його проти всіх противників, і Духом святим учить його навіть те, що треба противникам відповісти.

І не бійтесь тих, що тіло вбивають, а душі вбити не можуть; а радше бійтесь того, що душу й тіло може погубити в пеклі. Чи не продають два горобці за асарія? І ні один з них не впаде на землю без Отця вашого. А в вас і волосся на голові все полічене. Тому не бійтесь. Ви вартніші за багатьох горобців (Мт. 10, 28-31). — А коли вас водитимуть до божниць, до урядів та до властей, не турбуйтеся, як і що відповідати або що казати, бо Дух святий навчить вас у той час, що треба говорити (Лк. 12, 11. 12). — І знялась велика вітряна буря; і хвилі вливались, так що човен був уже повний. А він, близько керми, на подушці спав. І розбудили його, і кажуть йому: Учителю, невже ж тобі байдуже, що погибаємо? І, вставши, погрозив вітрові й сказав до моря: Мовчи, перестань! І втих вітер і стала тиша велика. І Мор. Ос. 9

сказав до них: Чого ви такі боязкі? Як не маєте віри? (Мр. 4, 37-40). — І повстав первосвященик і всі, що з ним були, що є секта Садукеїв, наповнилися завистю і наложили руки на апостолів і посадили їх у публічну в'язницю. Та ангел Господній в ночі відчинив двері в'язниці й вивів їх, кажучи: Ідіть і станувши, говоріть в храмі народові всі слова цього життя. І почувши, увійшли рано в храм і навчали (Діян. 5, 17-20). — Бо не хочемо, щоб ви, брати, не знали про наше горе, що нас стрінуло в Азії. (І децю дальше): Що вирятував нас від такої смерти на якого й надіємося, що й дальше рятуватиме (2 Кор. 1, 8. 10).

64 Правило

Про радість в терпіннях для Христа

Треба з радістю усе терпіти аж до смерти для Господнього імені і для його заповідей.

Блаженні переслідувані за справедливість, бо їх царство небесне. Блаженні ви, коли зненавидять вас і гнатимуть і всяко лихословити вас будуть не по правді задля мене. Радуйтеся і веселіться, бо нагорода ваша велика на небі (Мт. 5, 10-12). — Блаженні будете, коли зненавидять вас люди, і коли відлучать вас і ганьбитимуть вас і рознесуть ім'я

ваше, як лихе за Сина чоловічого. Радуйтеся у той час і веселіться, бо нагорода ваша велика на небі (Лк. 6, 22. 23). — І візвавши апостолів та побивши їх, заборонили говорити в ім'я Ісусове і відпустили їх. Вони ж пішли з-перед ради, радіючи, що вдостоїлись за ім'я Ісуса терпіти зневагу. І кожного дня не переставали в храмі і по домах навчати, і проповідати Ісуса Христа (Діян. 5, 40-42).

— Що йому я, Павло, став служителем. Я тепер радуюсь у терпіннях за вас і доповнюю те в моїм тілі, що недостає терпінням Христа за його тіло, яким є Церква (Колос. 1, 23. 24).

65 Правило

Як треба молитися і в останній хвилі життя

Навіть у самій смерті треба молитися про речі значні.

А коло девятої години скрикнув Ісус голосно, кажучи: Ілі, Ілі, ліма савахтані; що значить: Боже мій, Боже мій, на що ти мене покинув? (Мт. 27, 46). — І скрикнувши голосом сильним Ісус, сказав: Отче, у твої руки віддаю духа мого! Сказавши це, віддав духа (Лк. 23, 46). — І каменували Стефана, що взивав і говорив: Господи, не постав їм цього за гріх. І коли це сказав, уснув (Діян. 7, 59).

66 Правило

Про тих, що покидають борців побожності і про тих, що їм помагають

Глава 1.

Не треба покидати тих, що боряться за побожність.

Відповів їм Ісус: Тепер віруєте? Ото надходить година та й уже прийшла, що ви розбігнетесь кожен до свого, а покинете мене самого (Іо. 16, 31. 32). — Ти знаєш те, що відвернулися від мене всі, що в Азії, між ними Фігель і Гермоген. Нехай Господь дасть милосердя Онисифоровому домові, бо часто мене покріпив і не стидався моїх кайдан, але прийшовши до Риму, пильно мене шукав і найшов. Нехай дасть йому Господь знайти милосердя у Господа в той день. А скільки він для мене зробив в Єфесі, ти краще знаєш (2 Тим. 1, 15-18). — А при моїй першій обороні нікого при мені не було, а всі мене опустили. Нехай їм це не почислиться (т. с. 4, 16).

Глава 2.

Треба молитися за тих, що знаходяться у пробі спокус.

Симоне, Симоне! ось сатана жадав вас, щоб пересіяти як пшеницю. Та я молився за те-

бе, щоб не змаліла віра твоя (Лк. 22, 31. 32). — І стережено Петра у в'язниці. І заношено молитву безупину від церкви за нього (Діян. 12, 5).

67 Правило

Про тих, що піддаються смуткові
за померлими

Хто сильно переконаний про воскресіння мертвих, не може смутитися над ними, що вснули.

І йшов за ним великий натовп людей і жінок, що плакали і голосили за ним. Ісус же, обернувшись до них, промовив: Дочки Єрусалимські, не ридайте надо мною (Лк. 23, 27. 28). — А не хочемо, брати, щоб ви не знали про померлих, щоб ви не сумували, як інші, що не мають надії. Бо коли віримо, що Христос умер і воскрес, так і Бог тих, що послули в Ісусі, приведе з ним (1 Сол. 4, 13).

68 Правило

Про різницю між теперішнім віком
і будучим

Глава 1.

Годі дождати по воскресінні того, що відповідає сьому вікові. Але треба зна-

ти, що життя будучого віку є ангельське й повне радості.

І сказав їм Ісус: Сини віку цього женяться і віддаються. А ті, що будуть достойні того віку й воскресіння з мертвих, ті ні женяться, ні віддаються, ні вмерти вже не можуть; бо рівні ангелам і сини вони Божі, ставши синами воскресіння (Лк. 20, 34-36). — Та хтось скаже: Як воскреснуть мертві? І в яким тілі придуть? Безумний! Те, що ти сієш, не ожіє, коли вперед не вмере. А що сієш, не сієш тіло, яке має бути, але голе зерно, наприклад, пшениці або яке інше. А Бог дає йому тіло, як хоче... Так і воскресіння мертвих. Сіється в тлінності, повстане в нетлінності. Сіється в нечесті, повстане в славі. Сіється в немочі, повстане в силі. Сіється тіло тілесне, повстане тіло духовне (1 Кор. 15, 35-38. 42-44).

Глава 2.

Не треба очікувати, щоб Господній прихід був місцевий і тілесний, але в славі Вітця і по всьому світу несподівано.

Тоді, коли хто вам скаже: Ось Христос, або онде, не йміть віри. Устануть бо лжехристи і лжепророки й творитимуть великі ознаки й дива, щоб отуманити, як буде можна, й вибраних (Мт. 24, 23. 24). — Ви ж глядіть, ось наперед я сказав вам усе. Та у ті дні, після горя того, померкне сонце й місяць не

дасть свого світла; і зорі падатимуть з неба й сили, що на небесах, захитаються. І тоді побачать Сина чоловічого, що йтиме на хмарах зі силою великою і славою (Мр. 13, 23-26). — Бо це говоримо вам, як слово Господнє: Ми живучі, полишені до приходу Господнього, не випередимо тих, що померли, бо сам Господь з приказом і з голосом архангельським і з трубою Божою зійде з неба, а померлі в Христі воскреснуть перші (1 Сол. 4, 15. 16).

69 Правило

Про те, що в св. Письмі відразу або заборонене, або приказане

Глава 1.

Те, що разом є заборонене, спільний приймає засуд погрози.

Бо зі серця виходять лихі замисли, душегубства, перелюби, любодійства, крадежі, кривоприсяги й богохульства. От що опоганює людину (Мт. 15, 19. 20). — Ідіть від мене прокляті в огонь вічний, приготований дяволу й ангелам його. Бо я голодував, і ви не дали мені їсти; мав спрагу, і ви не напоїли мене; чуженицею був, і не прийняли мене; нагий, і не зодягнули мене; слабував і у вязниці, і не відвідали мене (т. с. 25, 41-43).

— Але горе вам, багатим, бо маєте потіху вашу. Горе вам, ситим тепер, бо голодуватимете. Горе вам, що смієтесь тепер, бо сумувати й плакатимете. Горе вам, коли про вас добре говоритимуть усі люди (Лк. 6, 24-26). — Ви ж уважайте на себе, щоб ваші серця не обтяжились обжирством і пиянством та журбами, і щоб несподівано не настиг вас день той (Лк. 21, 34). — А як не уважали відповідним мати пізнання Бога, передав їх Бог ледачому умові, щоб робили те, що не годиться, наповнені всякою несправедливістю, чужолоством, лакіємством, злобою і т. д. (Рим. 1, 28). — Бо: Не чужолож, не вбий, не кради, не пожадай і коли є яка інша заповідь і т. д. (Рим. 13, 9). — Не обманюйте себе. Ані перелюбники, ані ідолопоклонники, ані чужоложники, ані м'які, ані мужоложники, ані злодії, ані лакомі, ані п'яниці, ані злоріки, ані хижакі царства Божого не доступлять (1 Кор. 6, 9.10). — Щоб не було спорів, зависти, гніву, сварок, клевети, нарікання, гордості, безладдя (між вами) (1 Кор. 12, 20). — А явні є діла тіла, що ними є: чужоложство, нечистота, перелюб, ідолопоклонство, чародійство, ворожнечі, сварні, зависті, гніви, суперечки, незгоди, єресі, ненависті, убійства, пиянства, гульні й подібне, про що вам предсказую, як і перше говорив, що ті, що так роблять, не наслідять царства Божого (Гал. 5, 19). — Не пожадаймо пустої

слави, один одного подражняючи, один одному завидуючи (Гал. 5, 26). — Усяка гіркість і гнів і розярення і крик і хула нехай буде віддалена від вас із усякою злобою (Єф. 4, 31). — А розпуста і всяка нечистота або лакіństwo хай і не згадується між вами, як лицює свягим, і безсоромність або пустомельство або пусті жарти, що є негодяще (Єф. 5, 3). — Умертвляйте отже ваші земські члени, розлусту, нечистоту, страсть, злу похіть, лакіństwo, що є ідолопоклонством, за які приходить гнів Божий на синів невірства. Та тепер відложіть і ви усе: гнів, розярення, злобу, лайку, соромні слова від ваших уст, Не говоріть ложі один на одного (Кол. 3, 5). — Дтя неправедних і непокірних, безбожних і грішних, перелюбників і нечистих, убійників батька й матері, душегубів, блудників, мужеложників, розбійників, лгунів і кривоприсяжників, і коли що іншого здоровій науці противиться, по Євангелію слави блаженого Бога, яке мені повірено (1 Тим. 1, 9). — Коли хто інакше вчить і не держиться здорових слів нашого Господа Ісуса Христа і науки побожности, є гордий, що нічого не знає, а хворіє на спори і слозні суперечки, що з них повстає зависть, сварка, зневаги, злі підозріння, змагання людей зіпсованої душі й позбавлених правди, які вважають побожність оруддям зиску. Від таких відступайте (1 Тим. 6, 3-5). — В останні

дні настануть люті часи. Бо люди будуть самолюбні, грошелюби, чванливі, горді, хулители родичам, непокірні, невдячні, безбожні, без любови, непримиренні, клеветливі, нездержливі, люті, недобролюбиві, зрадники, нахабні, надуті, і що люблять розкоші більш як Бога, що мають позір побожности, але випираються її сили. І таких оминай (2 Тим. 3, 1-6). — Бо й ми були колись нерозумні, непокірні, заблукані, служили похотям та різним розкошам, жили у злобі й зависті, були мерзькі й ненавиділи один одного (Тит. 3, 3).

Глава 2.

Що разом похвалюється, те має спільну обітницю благословення.

Блаженні вбогі духом, бо їх царство небесне. Блаженні, що сумують, вони бо потішаться. Блаженні лагідні, бо вони наслідять землю. Блаженні голодні й жадні справедливости, бо вони наситяться. Блаженні милостиві, вони бо милосердя доступлять. Блаженні чисті серцем, бо вони Бога побачать. Блаженні миротворці, бо вони синами Божими назвуться. Блаженні переслідувані за справедливість, бо їх царство небесне. Блаженні ви, коли зненавидять вас і гнатимуть і всяко лихословити вас будуть не по правді задля мене. Радуйтеся і веселіться, бо надгорода, ваша велика на небі; бо так переслідували й пророків, що були перед вами (Мт. 5, 3-12).

— Прийдіть благословенні Вітця мого й осягніть царство, що приготоване вам від оснування світу. Бо я голодував, а ви дали мені їсти; мав спрагу, а ви напоїли мене; я був подорожній, а ви прийняли мене; нагий, і зодягнули мене; слабував, і ви мене відвідали; у вязниці був, і ви прийшли до мене (Мт. 25, 34-36). — Чи хто навчає, в навчанні, чи хто напинає, в напминанні, хто роздає, в простоті, хто старшує, в дбайливості, хто милосердиться, в радості. Любов нехай буде нелицемірна. Ненавидьте зла, горніть-ся до доброго, любіть один одного братньою любовю, випереджуйте один одного пошаною. В ревності не будьте ліниві, духом горіть, Господеві служіть, радійте надією, у горю будьте терпеливі, перебувайте в молитві, в потребах святих співділяйте, зберігайте гостинність. Благословіть тих, що вас переслідують, благословіть, а не кленіть. Радуйтеся з тими, що радуються, а плачте з тими, що плачуть. Будьте одної думки між собою, не мудруйте високо, а наслідуйте покірних. Не будьте зарозумілі на себе. Ніколи злом за зле не платіть, дбайте про чесне перед усіми людьми. Коли можна, оскільки від вас залежить, майте мир з усіми людьми. Не мстіться за себе, улюблені, а дайте місце гнівові. Бо написано: Моя помста, я віддам, говорить Господь. Але коли голодує твій ворог, накорми його; коли спрагнений,

напій його... Не дай побідитися злому, а побіджай зло добром (Рим. 12, 7-21) — Нікому ні в чому не даємо соблазні, щоб наша служба була без догани, але у всіх представляємо себе як слуги Божі, у великій терпеливості, у горю, в бідах, прикростях, в битті, у в'язницях, у ворохобнях, в трудах, в сторожнях, в постах, в чистоті, в знанні, в довготерпеливості, в добротливості, у святім Дусі, в нелицемірній любові, у слові правди, в силі Божій, з оружжям праведности, у правій і лівій руці, славою і безчестям, ославленням і хвалою, як зводителі, а правдиві, як незнані, а знані, як змираючі, а оце живі, як карані, а не повбивані, як сумні, але завсіди веселі. як убогі, а що багатьох збогачують, як ті, що нічого не мають, а все посідають (2 Кор. 6, 3-10). — Наконець, брати, радуйтеся, звершуйтеся, захоочуйтеся, будьте одної думки, мирно живіть (2 Кор. 13, 11). — А плодом Духа є: любов, радість, мир, терпеливість, добротливість, доброта, віра, смирність, поздержність і чистота (Гал. 5, 22). — Прошу вас отже я, в'язень у Господі, щоб ви ходили достойно покликанню, що ним вас покликано, з усякою покорою і лагідністю, з терпеливістю, терплячи один одного в любові, стараючись зберегти єдність духа у звязі мира. Одне тіло й один дух, як ви й покликані до одної надії вашого покликання... Будьте одні одним добрими, ми-

лосердними, прощаючи один одному, як і Бог у Христі вам простив. Будьте отже наслідувачами Божими, як улюблені діти, і ходіть у любові, як і Христос вас полюбив, і віддав себе за нас на приношення і жертву, Богу на солодкі пахощі (Єф. 4, 1-4. 32.) — Коли отже є яке потішення в Христі, коли є яка відрада любові, коли є яка спільність духа, коли є яке сердешне милосердя, то звершіть мою радість, щоб ви однаково думали, одну маючи любов, однодушні, згідливі, нічого не діючи зо сварливости або з пустої слави (Филип. 2, 1-3). — Наконєць, брати, що тільки правдиве, що тільки чисте, що тільки справедливе, що тільки святе, що тільки любе, що тільки доброславне, чи яка чеснота, чи яка похвала, це розважайте. Чого ви й навчилися і прийняли і чули і бачили в мені, це робіть (Фил. 4, 8. 9). — Коли ви отже воскресли з Христом, шукайте того, що в горі, де Христос сидить по правиці Бога. Про вишне думайте, не про земне. Ви бо вмерли і ваше життя погребане з Христом у Бозі (Кол. 3, 1-3). — Одягніться отже як вибрані Божі, святі й улюблені, в щире милосердя, добротливість, покору, смирність, терпеливість (т. с. ст. 12). — Карайте неспокійних, потішайте малодушних, піддержуйте немічних, будьте терпеливі для всіх. Глядіть, щоби хто не віддавав кому злом за зло, але завсіди старайтесь про те, що добре, і о

дин для одного і для всіх. Завсіди веселіться, безупину моліться за все дякуйте. Бо така воля Божа в Христі Ісусі щодо вас. Духа не гасіть, пророцтв не легковажте, все-го ж досвідчайте, доброго держіться, здержуйтеся від усякого роду лукавства (1 Сол. 5, 14-22). — Щоби старші люди були тверезі, чесні, розважні, здорові у вірі, в любові, в терпеливості. Старші жінки так само, в поведенні святі, не осудливі, не віддані пиянству, що добре навчають, щоб навчали молодих жінок любити своїх мужів, любити своїх дітей, бути скромними, чистими, господарними, добротливими, своїм мужам покірними, щоб слово Боже не зневажалось (Тит. 2, 2-6). — Напоминай їх, щоб корилися начальству і власті, слухали приказів, до всякого доброго діла були готові, нікого не зневажали, не були сварливі, але уступчиві, виявляючи особливішу лагідність до всіх людей (Тит. 3, 1. 2). — Братня любов нехай перебуває. А не забувайте на гостинність, бо через те деякі, не знаючи, угостили ангелів. Памятайте на вязнів, наче б ви були з ними увязнені, і на переслідуваних, неначе б ви й самі були в тілі. Чесне подружжя у всіх і ложе непорочне. Бо перелюбників і чужоложників судитиме Бог. Поведення нехай буде без захланности, вдоволені тим, що маєте (Євр. 13, 1-5).

70 Правило

Про тих, кому поручена проповідь Євангелія, коли, кого і чого учити і як передусім себе поправляти та як сміло говорити і як дбати про повірених собі і з яким почуванням займатися тим, як заховати себе чистим від звичайних похибок, до чого вести тих, яких учиться, як впливати на противників, як поступати з тими, що не приймають проповідей зо страху, зо злости або нерозуму; як кого рукополагати і напаминати рукоположених; вкінці, як настоятель повинен уважати себе відвічальним за тих, що йому повірені, за все, що роблять або говорять

Глава 1.

Ті, що їм повірена проповідь Євангелія, повинні з молитвою і мольбами поставляти чи то дияконів, чи презвитерів, ненаганних і випробуваних щодо попереднього життя.

Тоді сказав до своїх учнів: Жниво велике, та женців мало, тому благайте Господа жнива, щоб вислав женців на своє жниво (Мт. 9, 37. 38). — А як настав день, прикликав

своїх учнів і, вибравши з них дванадцятьох, що назвав їх апостолами: Симона, що його назвав Петром; та й його брата Андрея, Якова й Івана, Филипа й Вартоломея; Матея і Тому, Якова Альфеєвого та Симона, званого Зилотом; Юду Якового та Юду Іскаріотського, що став зрадником (Лк. 6, 13-16). — Після цього настановив Господь і других сімдесять, та й післав їх по двох перед собою в кожне місто й місце, куди сам мав іти. І промовив до них: Жниво велике, а робітників мало; тож благайте Господа жнив, щоб післав робітників на жниво своє (Лк. 10, 1. 2). — Перше оповідання написав я, о Теофіле, про все, що почав Ісус діяти і навчати, аж до дня, коли вознісся, наставляючи вибраних святим Духом апостолів... І поставили двох, Йосифа називаного Варсавою, що звався Юстом, і Матія. І після молитви сказали: Ти, Господи, що знаєш серця всіх, покажи, котрого із цих двох вибрав ти одного, щоб прийняв місце цього служіння й апостольства, що від нього відпав Юда, щоб відійти в своє місце. І дали їм жереби і впав жереб на Матія, причислено його до одинадцяти апостолів (Діян. 1, 1. 2. 23-26). — Коли хто бажає єпископства, доброго діла бажає. Повинен отже єпископ бути бездоганний, одної жінки муж, тверезий, мудрий, соромливий, гостинний, до навчання спосібний. Не п'яниця, не забіяка, але смирний, не сварливий, не

захланний, що своїм домом добре управляє, що держить свої діти в послузі з усякою повагою. Коли ж хто не вміє правити своїм домом, як зможе дбати про церкву Божу? Не новохрищений, щоб розгордівшись, не впав у суд диявола. А мусить він також мати добре свідоцтво від тих, що поза церквою, щоб не впав у поругу та у сіть диявола. Диякони нехай будуть так само чесні, не двоязичні, що не вживають багато вина, що не шукають поганого зиску, що мають тайну віри в чистій совісті. А тих також треба перш досвідчати і так нехай служать, коли вони бездоганні (1 Тим. 3, 1-10). — Тому оставив я тебе на Креті, щоб ти наладнав те, що не впорядковане і настановив по містах пресвітерів, як і я тебе назначив, коли хто без догани, муж одної жінки, має віруючі діти, не обвинені в розпусті, ані непослушні. Бо єпископ, як Божий управитель, повинен бути без догани, не гордий, не гнівливий, не паниця, не забіяка, не захланний на брудний зиск, але гостинний, добротливий, тверезий, справедливий, святий, поздержний, щоб держався вірного слова науки, щоб міг нагадати здоровою наукою і переконати противних (Тит. 1, 5-9).

Глава 2.

Не треба бути легким у рукоположеннях, ані приступати до них нерозважно;

Мор. Ос. 10

бо не без небезпеки те, що не випробоване. А коли проти кого є який закид, треба його виявити, щоб не статись співвинним гріха і, щоб інші не згрішилися, але радше навчилися боязни.

Рук на нікого не вкладай скоро, ані будь учасником чужих гріхів... Проти священика не приймай жалоби, хіба при двох або трьох свідках. Тих, що грішать, картай перед усіма, щоб і інші мали страх (1 Тим. 5, 22. 19).

Г л а в а 3.

Той, що вибраний, не повинен сам від себе приступати до проповіді, але чекати пори Божої волі й зачинати проповідь, коли буде йому це поручене, а проповідати тим, до яких післаний.

Цих дванадцятьох післав Ісус і заповідав їм, кажучи: Не йдіть на дорогу поган і в місто Самарян не входіть; а радше йдіть до загублених овець дому Ізраїля (Мт. 10, 5. 6). — І ось жінка Хананеянка вийшла з тих околиць і благала його кажучи: Змилуйся надо мною, Господи, сину Давидів; мою дочку тяжко біс мучить. Він же не промовив до неї ні слова. І приступили до нього його учні, молили його, кажучи: Відпусти її, бо кричить у слід за нами. А він у відповідь сказав: Мене післано тільки до погибших овець Ізраїля (Мт. 15, 22-24). — Бо від Бога я вийшов і приходжу; бо не від себе я прийшов,

а він післав мене (Йо. 8, 42). — Ті ж, що розсіялися від переслідування, що було за Стефана, перейшли аж до Фенікії і Кипру і Антіохії, нікому не проповідуючи слова, хіба самим жидам (Діян. 11, 19). — Павло, слуга Ісуса Христа, покликаний апостол, вибраний на благовість Бога (Рим. 1, 1). — А як можуть почути без того, що проповідує? А як можуть проповідати, коли не будуть послані? (Рим. 10, 14). — Павло, апостол Ісуса Христа по приказу Бога, нашого Спаси, і Христа Ісуса, нашої надії (1 Тим. 1, 1).

Г л а в а 4.

Той, що покликаний до проповіді Євангелія, повинен зараз слухати, а не відкладати.

А до другого сказав: Йди слідом за мною. А той відказав: Господи, дозвожь мені перш піти й похоронити мого батька. І сказав йому: Остав мертвим ховати своїх мерців, ти ж іди, проповідуй царство Боже (Лк. 9, 59. 60). — Коли ж подобалося Богові, що вибрав мене з лона моєї матері й покликав своєю ласкою обьявити мені свого Сина, щоб я проповідав його між поганями, то зараз не звернувся я до тіла й крові, ані не пішов в Єрусалим до тих, що були апостолами переді мною, а удався до Арабії і вернув знов у Дамаск (Гал. 1, 15-17).

Глава 5.

Не годиться голосити науки чужої Євангелію.

Істинно, істинно кажу вам, хто не входить дверима в овечу кошару, але перелазить деінде, той злодій і розбійник. А хто входить дверима, той пастир вівцям... Я двері вівцям. Усі, скільки їх прийшло передо мною, це злодії і розбійники, але не послухали їх вівці (Йо. 10, 1. 2. 7. 8). — Та коли б ми або ангел з неба проповідав вам більш того, що ми вам проповідали, нехай буде виклятий. Як ми перше сказали, і тепер знов говорю: Коли б хто вам проповідав більш того, що ви прийняли, нехай буде виклятий (Гал. 1, 8. 9). — Коли хто інакше вчить і не держиться здорових слів нашого Господа Ісуса Христа і науки побожності, є гордий, нічого не знаючи (1 Тим. 6, 3).

Глава 6.

Треба вчити тих, що повірили, усього, що Господь приказав в Євангелії і через апостолів, і усього, що з того випливає.

Ідять же, навчайте всі народи, християчи їх во ім'я Отця і Сина і Святого Духа; навчаючи їх зберігати все, що я заповідав вам (Мт. 28, 19). — Коли ж переходили міста, передавали їм хоронити правила, установлені апостолами й старшими, що були в Єрусалимі

(Діян. 16, 4)- — Цього навчай і це поручай (1 Тим. 6, 2). — Ти ж говори, що відповідає здоровій науці (Тит. 2, 1).

Глава 7.

Коли той, кому повірена проповідь Господньої науки, замовчить щось конечне для приподобання Богові, стається винний крові тих, що в небезпеці, чи то вчинили щось заборонене або залишили щось приказане.

Горе вам законникам, що взяли ключ розуміння: самі ви не ввійшли, й тим, що входять, збороняєте (Лк. 11, 52). — А коли прийшли з Македонії Сила і Тимотей, наставляв Павло словом, засвідчуючи жидам, що Ісус є Христом. Коли ж вони противилися і хулили, струснувши свою одягу, сказав до них: Кров ваша на голову вашу; я чистий; від тепер піду до поган (Діян. 18, 5. 6). — Тому свідчуся вам нинішнього дня, що я чистий від крові вашої. Бо я не відтягався, щоб вам не обявляти всяку раду Божу (Діян. 20, 26).

Глава 8.

Навіть у речах, що не є у святім Письмі приказані, треба кожного заохочувати до ліпшого.

Бо є каженики, що з матернього лона так родились; і є каженики, що скопили їх люди; а є каженики, що самі себе оскопили

ради царства небесного. Хто може вмістити, нехай умістить (Мт. 19, 12). — А про діви не маю приказу від Господа, а даю раду, як той, що доступив милосердя у Господа, щоб бути вірним. Уважаю отже це пожаданим для теперішньої потреби, що добре є чоловікові так бути. Зв'язаний є із жінкою? Не шукай розводу. Розведений із жінкою, не шукай жінки і т. д. (1 Кор. 7, 25-27).

Глава 9.

Нікому не годиться на інших накладати обов'язки, яких сам не сповняє.

І вам законникам горе, що накладаете на людей тягарі невиносимі, а самі ні одним пальцем не доторкаєтесь тягарів (Лк. 11, 46).

Глава 10.

Настоятель слова повинен для інших бути прикладом усякого доброго діла.

Прийдіть до мене всі, струждені й обтяжені, а я впокою вас. Візьміть моє ярмо на себе й навчіться від мене, бо я тихий і покірний серцем (Мт. 11, 28). — Коли ж обмив їх ноги й надів свою одержу, знову засів за стіл і промовив до них: Чи знаєте, що зробив я вам? Ви звете мене: Учитель і Господь, і добре кажете, бо я той і є. То ж коли я Господь і Учитель, умив вам ноги, то й ви повинні один одному вмивати ноги. Бо я дав вам приклад, щоб як я зробив і ви так

творіть (Йо. 13, 12-15). — Я усе показав вам, що так працюючи, треба підіймати немічних (Діян. 20, 35). — Наслідуйте мене, як і я Христа (1 Кор. 11, 1).

Глава 11.

Ніхто нехай не буде гордий із свого молодого віку, а будь взірцем для вірних у слові, в житті і даліше. Настоятель науки не повинен бути безпечний для своїх добрих діл, а повинен знати, що першим і властивим ділом порученої йому служби є робити ліпшими повірених йому.

Ви сіль землі. Коли ж сіль звітріє, то чим її осолять? Вона ні до чого вже не придатна, хіба щоб її геть викинути і щоб топтали її люди (Мт. 5, 13). — Усе, що дає мені Отець, прийде до мене, а того, хто приходить до мене, не вижену геть; бо я зійшов з неба не на те, щоб чинити волю мою, а волю, що мене післав (Отця). Оце ж воля, (піславшого) мого Отця, щоб кожен, хто бачить Сина й вірує в нього, мав життя вічне (Йо. 6, 37. 38. 40). — Бо яка наша надія або радість, або вінець похвали? Чи не ви перед Господом нашим Ісусом Христом при його приході? Бо ви наша слава й радість (1 Сол. 2, 19).

Глава 12.

Настоятель науки повинен обходити села й міста усі, що йому повірені.

І ходив Ісус по всій Галилеї й навчав по їх божницях і проповідував євангелію про царство та й сціляв усяку недугу й усяку неміч між людьми (Мт. 4, 23) — І він проходив по містах і селах проповідуючи й благовісткуючи царство Боже, а дванадцять з ним (Лк. 8, 1). —

Г л а в а 13.

Треба призивати всіх до послуху для Євангелія і науку голосити з усією смілістю та свідчити правді, хоч деякі перешкоджували б і переслідували якими-будь способами аж до смерти.

Те, що вам у темряві кажу, ви говоріть при світлі, і що ви на ухо чули, проповідуйте на крівлях. І не бійтесь тих, що тіло вбивають, а душі вбити не можуть (Мт. 10, 27. 28). — Весілля наготоване, а запрошені не були достойні. Так ідіть на роздоріжжя і всіх, кого стрінете, кличте на весілля (Мт. 22, 8. 9). — Відповів йому Ісус: Я явно говорив світові; я постійно навчав у божницях і в храмі, куди сходяться жида, а потай не говорив я нічого (Йо. 18, 20). — І коли їх привели, поставили перед радою. І спитав їх первосвященик, кажучи: Чи не заказали ми вам заказом, щоб ви в те ім'я не навчали? І це ви наповнили Єрусалим вашою наукою і хочете на нас навести кров того чоловіка. А Петро і апостоли сказали у відповідь: Треба

більш слухати Бога, як людей (Діян. 5, 27-29). Тільки що Дух святий свідчить мені по всіх містах, кажучи, що кайдани і горе ждуть мене, та я нінащо не зважаю. І не ціню свого життя вище від себе, щоби тільки скінчити свою дорогу з радістю і службу, що її прийняв від Господа Ісуса, щоб засвідчувати Євангеліє ласки Божої (Діян. 20, 23.24). — Бо самі знаєте, брати, що наш вхід до вас не був даремний, але передше пострадавши і зазнавши зневаги, як знаєте, в Филипах, відважилися ми в нашій Бозі голосити вам Євангеліє Боже з великою боротьбою (1 Сол. 2, 1).

Г л а в а 14.

Треба молитися про поступ тих, що повірили і за те Богу дякувати.

Та не тільки за цих прошу, але й за тих, що ввірують в мене через їх слово; щоб усі були одно, як ти, Отче, в мені і я в тобі, щоб і вони в нас одно були... Отче, хочу, щоб ті, що ти дав їх мені, там зо мною були, де я (Йо. 17, 20. 21. 24). — У той час зрадів духом Ісус і сказав: Прославляю тебе, Отче, Владико неба й землі, що втаїв це від премудрих, та відкрив це недоліткам. Так Отче, бо так вподобалося перед тобою (Лк. 10, 21). — Наперед дякую мому Богові через Ісуса Христа за усіх вас, що ваша віра голоситься по цілому світі. Бо свідком мені

Бог, котрому служу моїм духом у благовіщенні його Сина, що без перестанку поминаю вас завжди в моїх молитвах (Рим. 1, 8). — Бо свідком мені Бог, як я люблю вас усіх любов'ю Христа Ісуса. І про це молюся, щоб ваша любов більш і більш зростала у пізнанню і у всякому досвіді, щоб ви оцінювали, що ліпше, щоб були чисті і без образи в день Христа, повні плодів справедливости, що через Ісуса Христа, на славу й хвалу Божу (Филип. 1, 8-11).

Глава 15.

Добрі діла, сповнені за Божою благодаттю, можна й іншим виявляти.

Апостоли, вернувшись, розказали йому, що зробили (Лк. 9, 10). — Коли ж прийшли і зібрали церкву, оповіли, що зробив Бог через них (Діян. 14, 27). — А щоб і ви знали, що зо мною діється, що я роблю, усе скаже вам Тихік, дорогий брат і вірний слуга у Господі, що його я післав саме на те, щоб ви знали, що з нами діється (Єфес. 6, 21).

Глава 16.

Треба дбати не тільки про приявних, але і про неприявних і все робити, що вимагає потреба будування.

Та й інші маю вівці, що не з цієї отари, й ті маю привести, і почують мій голос, і буде одна отара й один пастир (Йо. 10, 16). —

Тому не в силі довше видержати, постановили ми остати самі в Атенах, та післали Тимотея, нашого брата й слугу Божого у Євангелію Христовім, щоб вас утвердив і загрів у вашій вірі (1 Сол. 3, 1).

Глава 17.

Треба слухати тих, що нас запрошують до добродійства.

Говорить він їм це, аж ось прийшов один старшина, поклонився йому до ніг і сказав: Господи, дочка моя тількищо вмерла, та прийди, положи на неї свою руку й оживе. А Ісус устав і пішов за ним... (Мт. 9, 18. 19). — А що Лідда була близько Іопії, ученики, почувши, що є в ній Петро, післали до нього двох мужів з просьбою: Не отягайся прийти до нас. І встав Петро і пішов з ними (Діян. 9, 38. 39).

Глава 18.

Треба тих, що прийняли слово правди, утверджувати, відвідуючи їх.

А після кількох днів сказав до Варнави Павло: Вернім і відзідаймо братів у кожному місті, що в них ми голосили слово Господнє, як вони маються (Діян. 15, 36). — А ми, брати, розлучені з вами на час-годину лицем, не серцем, ще більш старалися великим бажанням побачити ваше лице. Тому ми хотіли прийти до вас, я Павло, і раз і другий, та

перешкодив нам сатана (1 Сол. 2, 17. 18). — Тому не в силі довше видержати, поставили ми остати самі в Атенах, і післати Тимотея, нашого брата і слугу Божого у Євангелію Христовім, щоб вас утвердив і загрів у вашій вірі, щоб ніхто не захитався у цім горю. Бо самі знаєте, що ми на те поставлені (т. с. 3, 1-4).

Глава 19.

Знаменем того, хто любить Господа, є з великою любовю і з усякою старанністю в усім дбати про тих, яких учить, хоча б прийшлося витривати аж до смерти в прилюдному й приватному проповіданні.

Пастир добрий душу свою кладе за вівці (Йо. 10, 11). — Коли ж поснідали, каже до Симона Петра Ісус: Симоне Йонин, любиш мене більше, ніж ці? Каже йому: Так, Господи, ти знаєш, що люблю тебе. Каже йому: Паси ягнята мої. Знову каже йому вдруге: Симоне Йонин, любиш мене? Каже йому: Так, Господи, ти знаєш, що люблю тебе. Каже йому: Паси вівці мої. Каже йому втретє: Симоне Йонин любиш мене? Засмутився Петро, що втретє питав його: Чи любиш мене; і каже йому: Господи, ти все знаєш, ти знаєш що люблю тебе. Каже йому Ісус: Паси вівці мої (Йо. 21, 15-17). — Першого ж дня тижня, коли ми зійшлися ламати хліб, Павло розмовляв з ними, ма-

ючи виїхати на другий день, і продовжав слово аж до півночі... І як вийшов на гору й переломив хліб, і спожив, і доволі проповідав аж до світання, тоді пішов... Як я не ухилявся ні від чого корисного, щоб вам не проповідати й не навчати вас, прилюдно й по домах, засвідчаючи жидам і грекам покаяння перед Богом і віру в Господа нашого Ісуса Христа... Тому сторожіть, памятаючи, що я продовж трьох років в ночі й в день не переставав зо слізки напминати кожного поодинокю (Діян. 20, 7 11. 20. 31.). -- Бо ви памятаєте, брати, наш труд і працю, ніч і день працюючи, щоб кого з вас не обтяжувати, проповідали ми вам Євангеліє Боже (1 Сол. 2, 9).

Глава 20.

Настоятель науки повинен бути милосердний і лагідний передусім для тих, яких душі зле настроєні.

А бачили це фарисеї і говорили до його учнів: Чого ваш учитель їсть із митарями і грішниками? Ісус же почувши, відказав їм: Не здоровим треба лікаря, а недужим. Ідіть же і навчіться, що значить: Милости хочу, а не жертви. Я не прийшов призвати праведних, а грішників до покаяння... А дивлячись на юрбу людей, милосердувався над ними, бо були зморені і розсипані, як вівці без пастиря (Мт. 9, 11-13. 36.).

Г л а в а 21.

Треба мати спочуття і дбати про тих, що кому повірені, також і в потребах тіла. „Жаль мені цих людей, бо вже три дні, як пробувають зо мною, й не мають що їсти. Відпустити їх голодних не хочу, щоб не ослабли в дорозі (Мт. 15, 32). — І приходить до нього прокажений, благає його, і на коліна припадає перед ним, і каже йому: Коли ти хочеш, — можеш мене очистити. (Ісус) змилосердився, простяг руку, доторкнувсь до нього та й каже йому: Хочу, будь чистий (Мр. 1, 40. 41). — У ті ж дні, коли зросло число учеників, повстало нарікання греків проти жидів, що у щоденному служенню занедбано їх вдовиці. І скликали громаду учеників і сказали: Не годиться, щоб ми полишили слово Боже й usługували при столах. Підмітіть отже, брати, сімох мужів із вас доброго свідоцтва, повних Духа й мудрости, яких поставимо над цим ділом (Діян. 6, 1-3).

Г л а в а 22.

Настоятель науки не повинен займатися дрібними справами, залишаючи старання про більші.

І дванадцять скликали громаду учеників і сказали: Не годиться, щоб ми полишили слово Боже і usługували при столах... А ми молитви й служення слова пильнуватимемо (Діян. 6, 2. 4).

Г л а в а 23.

Не слід слова науки вживати ані для своєї слави ані для попису, ані для користі, потураючи слухачам, дивлячись на свою приємність; але треба бути таким, щоб говорити перед Богом на Його славу.

Усі ж свої діла роблять, щоб їх бачили люди: розширяють свої богомілля і здовжують китиці одеж своїх; та й люблять перші місця на обідах і перші сідання у божницях; і привітати на ринках; і щоб звали їх люди: Учителю, учителю. Ви ж не звіться учителями, бо один у вас учитель Христос, а всі ви брати. І отцем не звіть собі нікого на землі, бо в вас один Отець, що на небесах. Ані наставниками не звіться, бо один у вас наставник, Христос (Мт. 23, 5-10). — Моя наука — не моя, а того, що післав мене. Коли хто хоче чинити волю його, знатиме про науку: чи від Бога вона, чи говорю сам від себе. Хто сам від себе говорить, той власної шукає слави; а хто — шукає слави того, що післав його, той правдивий і неправди нема в ньому (Іо. 7, 16-18). — Бо ми не такі як багато, що торгують словом Божим, а по ширости, але як від Бога, перед Богом у Христі говоримо (2 Кор. 2, 17). — Бо наше потішення не зо злоби, ані з нечистоти, ані з підступів, але як нас удостоїв Бог повіри-

ти нам Євангеліє, так проповідуємо, не щоб подобатися людям, але Богу, що досвідчає наші серця. Бо ніколи не було в нас облесного слова, як знаєте, ані думки збагатитися, Бог свідком, ані не шукали ми у людей слави, ані у вас, ані в інших, хоч ми могли бути для вас тягарем, як апостоли Христа (1 Сол. 2, 3-6.).

Г л а в а 24.

Настоятель науки не повинен зловжити своєї влади на картання підвладних, ані виноситися над ними, а навпаки повинен радше вживати своєї гідности як нагоди покори супроти них.

Хто ж є вірний і розумний слуга, якого поставив пан його над челядю своєю, щоб давати їм поживу у свій час? Блажений той слуга, котрого пан його, прийшовши, застане, що так робить. Поправді кажу вам, що поставить його над усім добром своїм. А коли той лихий слуга скаже в серці своїм: Забариться мій пан прийти; і зачне бити товаришів своїх, і їсти й пити з паницями, то прийде пан слуги того в день, у який не жде й у годину якої не знає; пополовині розітне його, і присудить йому долю з лицірами. Там буде плач і скрегіт зубів (Мт. 24, 45-51). — Ви звете мене: Учитель і Господь, і добре кажете, бо я той і є. То ж коли я, Господь і Учитель, умив вам ноги, то й ви

повинні один одному вмивати ноги (Йо. 13, 13). — І повстала між ними суперечка, хто з них має вважатись за старшого. Він же сказав їм: Царі у народів над ними панують, й ті, що мають владу над ними, добродіями зуться. Але не так ви: Но більший між вами, нехай буде найменший; і хто старший, як слуга. Хто бо більший: Хто за столом сидить, чи хто послугує? Чи не той, хто сидить? Я ж посеред вас, як той, що служить (Лк. 22, 24-27). — З Мілету ж післав у Ефес і покликав пресвитерів церкви. А коли до нього прибули, сказав їм: Ви знаєте, від першого дня, коли я увійшов в Азію, як я цілий час з вами перебував, служачи Господеві з усякою покорою зо слізми й покусамми, що приходили на мене із жидівських засідок (Діян. 20, 17-19). — Бо радо терпите безумних, будучи розумними. Бо терпите, коли вас хто поневолює, коли хто обідає, коли хто обдирає, коли хто величається, коли хто бє вас по лиці. На сором говорю, так наче б ми знемоглись у тій справі (2 Кор. 11, 19-21).

Г л а в а 25.

Не годиться проповідати Євангеліє для спорів або зависти або суперництва.

Оце слуга мій, що я вибрав, мій улюблений, що сподобала собі душа моя. Покладу духа мого на нього й він проголосить суд наро-
Мор. Ос. 11

дам. Не буде перечити, ні кричати й ніхто не почує його голосу на розпуттях (Мт. 22, 18-19 Ісаія 42, 1). — Деякі вправді також із зависти й перекору, а інші з доброї волі проповідують Христа. Одні з любови, знаючи, що я поставлений для оборони Євангелія, а інші з перекору проповідують Христа, неширо, думаючи збільшити тягар моїх оков (Филип. 1, 15).

Глава 26.

Не слід уживати в проповіді Євангелія людських прикмет і вищости.

Прославляю тебе, Отче, Господи неба й землі, що ти затаїв це перед мудрецами й розумними, а відкрив недоліткам (Мт. 11, 25). — Бо Христос не післав мене христити, а проповідати Євангеліє, не про мудрість слова, щоб не став порожній хрест Христовий (1 Кор. 1, 17). — Я прибувши до вас, брати, прийшов не з величністю слова або мудрости, звіщаючи вам свідоцтво Бога. Я бо постановив собі між вами нічого не знати, тільки Ісуса Христа і то розп'ятого. І я був у вас у немочі й страсі й у великій тривозі, а моє слово й моя проповідь не в переконливих словах людської мудрости, а в явленні духа й сили, щоб ваша віра не була в людській мудрості, а в силі Божій (1 Кор. 2, 1-5).

Глава 27.

Не треба думати, що зможемо досягну-

ти успіх проповіді самим нашим старанням, але в усім надіятися на Бога.

А маємо довіря до Бога через Христа. Не тому, щоб ми були спосібні подумати що від себе мов від себе, а наша спосібність від Бога, що й зробив нас спосібними слугами нового завіту (2 Кор. 3, 4-6). — А маємо той скарб у глиняних посудках, щоб надмір сили приписувано Богу, а не нам (2 Кор. 4, 7).

Глава 28.

Той, кому поручена проповідь Євангелія, не повинен мати нічого над те, що служить конечній його потребі.

Не набирайте ні золота, ні срібла, ні мідяків собі в пояси; ні торби на дорогу, ні дві свити, ні обуви, ні палиці, бо робітник за-слугує на свій прожиток (Мт. 10, 9-10). — Нічого не беріть на дорогу, ані палиці, ані торби, ні хліба, ні срібла; ані майте по дві одежині (Лк. 9, 3). — Срібла й золота або одежі ні від кого я не жадав, самі знаєте (Діян. 20, 33). — Ніхто, що вибирається на війну, не омотується життєвими клопотами, щоб подобатися тому, хто його прийняв у військo (2 Тим. 2, 4).

Глава 29.

Не треба віддаватися журбі про справи дочасні для тих, що пристрасно ними заняті.

Озвавсь до нього один з народу: Учителю, скажи мійому братові, щоб поділився зо мною спадщиною. Він же сказав йому: Чоловіче, хто настановив мене суддею або ділителем над вами (Лк. 12, 13, 14). — Ніхто, що вибирається на війну, не омотується життєвими клопотами... (2 Тим. 2, 4).

Глава 30.

Ті, що занедбують сміло проповідати Божу волю, щоб приподобатися слухачам, віддаються на службу тим, яким хочуть подобатися і відпадають від Божої служби.

Як ви можете вірувати, коли приймаєте славу один від одного, а про ту славу, що від єдиного Бога, ви не дбаєте (Іо. 5, 44). — Коли б я ще людям хотів подобатися, не був би слугою Христовим (Гал. 1, 10).

Глава 31.

Хто вчить, повинен мати метою довести усіх в мужа досконалого, в міру зросту повноти Христової, одначе кожного у власному стані.

Тому будьте досконалі, як досконалий Отець ваш небесний (Мт. 5, 48). — Та не тільки за цих прошу, але й за тих, що ввірують в мене через їх слово; щоб усі були одно, як ти, Отче, в мені і я в тобі, щоб і вони в нас одно були (Іо. 17, 20, 21). — І той настановив

одних апостолами, а других пророками, інших же євангелистами, а інших пастирями й учителями, на звершення святих, на діло служення, на збудовання тіла Христового, аж дійдемо усі до єдності віри й пізнання Сина Божого, до досконалого мужа до міри віку Христової повноти (Ефес. 4, 11-13).

Глава 32.

Треба з терпеливістю й лагідністю напаминати противників, очікуючи їх покаяння так, щоб сповнити міру дбайливості про них.

Не буде перечити, ні кричати й ніхто не почує його голосу на розпуттях. Надломленої очеретини не доломить і гнота тліючого не загасить, поки не допроводить право до перемоги (Мт. 12, 19, 20 - Іс. 42, 3). — А слугі Господньому не годиться сваритись, але бути лагідним супроти всіх, спосібним до навчання, терпеливим, лагідно картаючим тих, що противляться правді, чи не дасть їм Бог покаяння до пізнання правди, і вимотаються із сіти диявола (2 Тим. 2, 24-26).

Глава 33.

Треба уступати тим, що зо страху й побожності випрошуються перед прибуттям провідника і не наставати вперто.

І весь народ Герасинської землі благовіг, щоб відійшов від них; жах бо великий

огорнув їх. Тож він, увійшовши в човен, вернувся (Лк. 8, 37).

Глава 34.

Треба відступати від тих, що з нерозуму не приймають проповіді Євангелія, не приймаючи від них ніяких дарів навіть на необхідні потреби тіла.

І як хто вас не прийме й не слухатиме ваших слів, то виходячи з тієї хати, або з того міста, обтрясіть порошок із ніг ваших (Мт. 10, 14). — А як прийдете в місто, й не приймуть вас, то вийшовши на його вулиці, скажіть: Порох з вашого міста, що причепився до наших ніг, обтрушуєм вам, та знайте оце, що наблизилось царство Боже (Лк. 10, 10. 11). — А коли прийшли з Македоній Сила й Тимотей, наставляв Павло словом, засвідчуючи жидам, що Ісус є Христос. Коли ж вони противилися й хулили, струснувши свою одягу, сказав до них: Кров ваша на голову вашу; я чистий, від тепер піду до поган (Діян. 18, 5. 6).

Глава 35.

Треба відступати від непослушних, вичерпавши супроти них усі способи дбайливості.

Єрусалиме, Єрусалиме, ти, що вбиваєш пророків та каменуєш посланих до тебе! Скільки разів хотів я зібрати дітей твоїх, як квоч-

ка збирає курчата під крила, і ви не схотіли. Ось оставляється вам дім ваш порожній (Мт. 23, 37-38). — Вам треба було перш проповідати слово Боже, але що ви відкидаєте його й уважаєте себе недостойними вічного життя, це звертаємося до поган, бо так нам приказав Господь: Я поставив тебе як світло поганам, щоб ти був на спасіння аж до краю землі (Діян. 13, 46. 47 - Іс. 49, 6). — Єретика людину по першім і другім напінненні уникай, знаючи, що такий є розпустний і грішить, бо є осуджений власним судом (Тит. 3, 10).

Глава 36.

Супроти всіх і в кожній справі слід заховувати строго Господні вислови і нічого не робити сторонничо.

Заклинаю тебе перед Богом і Христом Ісусом і вибраними ангелами, щоби ти це заховував без упередження, не роблячи нічого сторонничо (1 Тим. 5, 21).

Глава 37.

Настоятель науки повинен усе робити й говорити з тою метою, щоб приподобатися Богу; бо й треба, щоб самі йому повірені це посвідчили й потвердили.

Ви знаєте від першого дня, коли я увійшов в Азію, як я через весь час з вами пробу-

вав, служачи Господеві з усякою покірною і слізьми, і спокусами... Срібла й золота або одягу ні від кого я не жадав. Самі знаєте, що моїм потребам і тих, що зо мною, служили ці руки (Діян. 20, 18. 19. 33). — Ви свідки й Бог, як побожно і праведно і бездоганно поводитися ми з вами віруючими, як самі знаєте (1 Сол. 2, 10).

71 Правило

Про те, що відразу поручене настоятелям

Глава I.

Що сказане разом про єпископів і пресвітерів.

Коли хто бажає єпископства, доброго діла бажає. Але єпископ повинен бути бездоганний (1 Тим. 3, 1). — Старшого не картай, але проси як батька, молодших як братів, старші жінки як матері, молодші як сестри з усякою чистотою (т. с. 5, 1). — А від юних похотей втікай, а старайся про справедливість, віру, любов, мир з тими, що призивають Господа з чистого серця. А від дурних і неповчаючих питань ухиляйся, знаючи, що викликають спори. А слугі Господньому не годиться сваритися, але бути лагідним супроти всіх... Ти ж пішов слідом за моєю на-

укою, життям, постановою, вірою, витривалістю, терпеливістю, переслідуваннями, муками (2 Тим. 2, 22-24; 3, 10). — Тому оставив я тебе у Креті, щоб ти влаштував те, що неупорядковане і настановив по містах пресвітерів, як і я тебе назначив, коли хто без догани... (і дальше) (Тит. 1, 5).

Глава 2.

Про дияконів.

І вибрали Стефана, мужа повного віри й Духа святого, і Филипа і Прохора і Ніканора... (і інших). Цих поставили перед очима апостолів і після молитви вложили на них руки (Діян. 6, 9). — Диякони нехай будуть так само чесні, не двоязичні, такі що не вживають багато вина, що не шукають поганого зиску (1 Тим. 3, 8).

72 Правило

Як повинні розрізняти духовних учителів ті, яких учать, від тих, що ними не є, і як до них мають бути настроєні та як від них приймати науки

Глава 1.

Про слухачів. Слухачі, що знають св. Письмо, повинні розсліджувати те, що говорять учителі і приймати, що згідне із св. Письмом, а відкидати, що чуже,

а тих, що таких наук держаться, дуже уникати.

Горє такому чоловікові, через кого приходить згіршення... І коли око твоє гіршить тебе, то вибери його, (так саме про ногу і руку) (Мт. 18, 7. 8). — Істинно, істинно кажу вам: Хто не входить дверима в овечу кошару, але перелазить деінде, той злодій і розбійник... За чужим же не підуть, а втікатимуть від нього, бо не знають чужого голосу (Йо. 10, 1. 5). — Та коли б ми або ангел з неба проповідав вам більш того, що ми вам проповідали, нехай буде виклятий (Гал. 1, 8). — Пророцтв не легковажте, всього ж досвідчайте, доброго держіться, здержуйтеся від усякого рода лукавства (1 Сол. 5, 20).

Г л а в а 2

Ті, що небагато мають знання св. Письма, повинні з овочів Духа пізнавати знамя святих і приймати тих, що є такі, а відступати від тих, що є інші.

Стережіться лжепророків, що приходять до вас в овечій одежі, а в нутрі вони вовки хижі. По їх плодах пізнаєте їх (Мт. 7, 15). — Наслідуйте мене, брати, і дивіться на тих, що так поступають, як маєте за зразок нас (Филип. 3, 17).

Г л а в а 3.

Треба приймати тих, що правильно роз-

дають слово правди, так як Господа, у славу Того, що їх післав, Ісуса Христа Господа нашого.

Хто приймає вас, мене приймає (Мт. 10, 40). — Хто приймає того, кого я післю, той мене приймає (Йо. 13, 20). — Хто вас слухає, мене слухає (Лк. 10, 16). — А спокуса, спричинена неміччю мого тіла, не розбудила у вас ні погорди, ні відрази до мене, але ви прийняли мене як ангела Божого, як Христа Ісуса (Гал, 4, 14).

Глава 4.

Хто не слухає Господніх післанців, не лише їх безчестить, але й того, що їх післав, та стягає на себе засуд гірший, ніж Содома й Гомора.

І як хто вас не прийме й не слухатиме ваших слів, то виходячи з тієї хати, або з того міста, обтрясіть порошок із ніг ваших. По правді кажу вам: Легше буде землі содомській і гоморській в день суду, ніж тому місту (Мт. 10, 14, 15). — Хто погорджує вами, погорджує мною (Лк. 10, 16). — Тому хто це відкидає, не відкидає людини, а Бога, що й дав нам свого святого Духа (1 Сол. 4, 8).

Глава 5.

Науку Божих заповідей слід приймати, як таку, що нам єднає вічне життя й небесне царство; і треба дуже в ній вправлятися, хоч видається трудною.

Істинно, істинно кажу вам: Хто слухає мого слова, й вірує у того, що післав мене, той має життя вічне й на суд не приходять, а перейде від смерті в життя (Йо. 5, 24). — А коли голосили Євангеліє цьому містові й навчали багатьох, вернулися в Лістру й Іконію й Антіохію, укріпляючи душі учеників і напоминаючи перебувати у вірі, і що через многі муки треба нам увійти у царство Боже (Діян. 14, 21. 22)

Глава 6.

Треба так приймати нагану й напимнення, як лік, що усуває пристрасті й дає здоровля. З чого ясно показується, що ті, які для приподобання людям удають поблажливість і не напоминають грішників, роблять їм велику шкоду і наражують на велику небезпеку їхнє правдиве життя.

Коли ж провиниться твій брат проти тебе, піди й напими його між тобою і ним одним. Як послухає тебе, ти придбав свого брата (Мт. 18, 15). — Зберетесь ви й мій дух силою Господа нашого Ісуса видати такого сатані на погибель тіла, щоб дух спасся в день Господа нашого Ісуса Христа (1 Кор. 5, 4. 5). — Той лист, хоч і на час засмутив вас, зараз я радуюся, не тому, що ви засмутилися, але що засмутилися на покаєння. Бо ви засмутилися по Богу, щоб ні в чому не

мали шкоди від нас; бо смуток по Богу спричинює покаяння на спасіння, якого не жалуємо (2 Кор. 7, 8-10). — З цієї причини картай їх строго, щоб були цілі у вірі (Тит. 1, 13).

73 Правило

Про тих, що живуть у подружжі

Глава 1.

Чоловік від жінки, а жінка від чоловіка не повинні розлучатися, хіба одно з них буде зовлене на чужоложстві або є перешкодою в побожності.

Хто розводиться із жінкою своєю, нехай їй дасть листа розвідного. А я кажу вам, що кожний, хто розводиться із жінкою своєю, хіба що за перелюб, той доводить її до перелюбства; а хто б оженився з розведеницею, чужоложить (Мт. 5, 31, 32). — Коли хто приходить до мене, й не зненавидить батька свого й матері, і жінки й дітей, і братів і сестер, та ще й душу свою, той не може бути моїм учнем (Лк. 14, 26). — А я кажу вам: Що хто розведеться з жінкою своєю, хіба що за перелюб і, жениться з іншою, перелюбодійствує (Мт. 19, 9). — А тим, що в подружжі, приказую не я, а Господь, щоб жінка не розлучалася з чоловіком, колиж би розлучилася, нехай лишається незамужною

174

або помириться із своїм чоловіком; а чоловік нехай не відпускає жінки (1 Кор. 7, 10).

Глава 2.

Не годиться чоловікові по відпущенні жінки женитися з іншою, а жінка, відпущена чоловіком, не може за іншого виходити.

А я кажу вам: Що хто розведеться з жінкою своєю, хіба що за перелюб і, жениться з іншою, перелюбодійствує; а хто жениться з розведенницею, той перелюбодійствує (Мт. 19, 9).

Глава 3.

Чоловіки повинні любити свої жінки тою любовю, якою Христос полюбив Церкву, віддаючи себе, щоб її освятити.

Чоловіки, любіть свої жінки, як і Христос полюбив Церкву і себе самого віддав за неї, щоб її освятити, очистивши купіллю води через слово, (а по кількох словах): так і чоловіки повинні любити свої жінки, як свої тіла... (Єфес. 5, 25, 26, 28).

Глава 4.

Жінки повинні бути підчинені своїм чоловікам, як і Церква Христові, сповняючи Божу волю.

Жінки нехай коряться своїм мужам, як Господеві, бо муж голова жінки, як Христос голова Церкви, він спаситель тіла. А як Церк-

ва кориться Христові, так і жінки своїм мужам у всему (Єфес. 5, 22 - 24). — Щоби навчали молоді жінки любити своїх мужів, любити свої діти, бути скромними, чистими, господарними, добротливими, своїм мужам покірними, щоб слово Боже не зневажалось (Тит. 2, 4).

Глава 5.

Жінки не повинні прикрашатися строями, але звертати всю старанність і дбайливість на добрі діла й думати, що вони саме є правдивою і властивою прикрасою християнських жінок.

Так само, щоби й жінки строїлись приличним одінням і стидливістю й чемністю, а не заплітанням волосся або золотом або перлами або дорогою одіжжю, але як годиться жінкам, що заявляють побожність добрими ділами (1 Тим. 2, 9).

Глава 6.

Жінки повинні мовчати в церкві, а вдома роздумувати над способом приподобання Богові.

Ваші жінки в церквах нехай мовчать. Бо не дозволяється їм говорити, але нехай коряться, як і закон говорить. Коли схотять чого навчитися, нехай питають вдома своїх мужів. Бо неприлично жінці говорити в церкві (1 Кор. 14, 34. 35). — Жінка нехай вчиться

мовчки, із усякою покірністю. А вчити жінок не дозволяю, ані панувати над чоловіком, але бути в мовчанні. Бо Адама перш сотворено, відтак Еву. І Адама не зведено, жінка ж зведена допустилася переступку. Але спасеться родженням дітей, коли перебуватиме у вірі, любові, у святості з обичайністю (1 Тим. 2, 11 - 15).

74 Правило

Про вдовиці

Глава 1.

Вдовиця сильніша тілом повинна вести життя в праці й трудах, памятаючи на слова апостола та на свідоцтво, дане Доркаді.

Була ж в Йопії одна учениця на ім'я Тавита, називана Дорка. Була вона повна добрих діл і милостині, що їх сповняла... Обступили його усі вдовиці, плачучи й показуючи йому сорочки й одержу, що робила Дорка, будучи між ними. (Діян. 9, 36. 39). -- Вдовицю вибирати не менш як шістьдесятьлітню, що була жінкою одного чоловіка, що має свідоцтво добрих діл, чи діти виховала, чи сторонніх людей приймала, чи святим ноги вмивала, чи тим, що в горю, помагала, чи наслідувала кожне добре діло (1 Тим. 5, 9. 10).

Глава 2.

Вдовиця, випробована в добрих ділах, про які апостол згадує, і що доступна чину правдивих вдовиць, повинна пробувати на молитві й моліннях з постом ночами й днями.

І була там Анна пророчиця, дочка Фануїлова, з племені Асирового. Дожила вона глибокої старости, живши з мужем сім років від свого дівування; й зістала вдовою до вісімдесять чотирьох років, і не відходила від храму, а постом і молитвою служила ніч і день (Лк. 2, 36. 37). — А котра є справді вдовиця й одинока уповає на Бога, і перебуває у просьбах і молитвах ніч і день. А котра живе у розкошах, хоч жива, є мертвою (1 Тим. 5, 5-7).

75 Правило

Про слуг і господарів (панів)

Глава 1.

Слуги повинні слухати своїх панів по тілу на славу Божу з усякою щирістю в справах, не противних Божому законові.

Слуги, слухайте панів по тілу із страхом і трепетом, у простоті вашого серця, як Христа, не про око служачи, щоби сподобатися людям, але як слуги Христові, сповняючи Бомор. Ос.12

жу волю від серця, служачи доброю волею, як Господу, а не людям, знаючи, що кожний, щонебудь зробить доброго, прийме те від Господа, чи вільний чи невільник (Єфес. 6, 5-8). — Раби, які під ярмом, хай уважають своїх панів всякої чести достойними, щоб не зневажалось ім'я Боже й наука. Ті ж, що мають віруючих панів, нехай їх не малавжать тому, що вони брати, але тим радше нехай служать, що це віруючі й улюблені, які є учасниками добродійства (1 Тим. 6, 1. 2). — Раби щоб слухали своїх панів, у всім догоджуючи, не спротивляючись, не крадучи, але у всім добровірність указуючи, щоби науку нашого Спасителя Бога у всім украшували (Тит. 2, 9).

Г л а в а 2.

Пани, памятаючи на правдивого Пана, повинні по можності відплачуватися слугам відплатою, відповідною до того, що від слуг дістають, у Божому страсі, щедрим серцем по приміру Господа.

Ісус знаючи, що все дав йому Отець у руки, і що він від Бога вийшов і до Бога відходить; устає від вечері й скидає одержу і, узявши рушник, підперезався. Потому наливає води в умивальницю, тай зачав обмивати ноги учням і обтирати рушником, що ним був підперезаний... Ви звете мене: Учитель і Господь, і добре кажете, бо я той і є

То ж коли я, Господь і Учитель, умив вам ноги, то й ви повинні один одному вмивати ноги. Приклад бо дав я вам, щоб як я зробив і ви так творить (Іо. 13, 3-5. 13. 14). — А, ви пани, робіть їм те саме, понехуючи погрози, знаючи, що й над ними над вами є Господь у небі, і що у нього не має зглядів на особи (Єфес. 6, 9).

76 Правило

Про дітей і родичів

Глава 1.

Діти повинні родичів почитати й почитуватися їм у всім, що тільки не противиться Божому закону.

І сказала до нього його мати: Дитино, що це таке зробив ти нам? Ось твій батько і я болючи, шукали тебе... І пішов з ними, й прийшов у Назарет і був їм послушний (Лк. 2, 48. 51). — Діти слухайте своїх родичів у Господі, бо так годиться. Шануй свого батька й матір; це перша заповідь з обітницею, щоби тобі добре було і щоб ти довго прожив на землі (Єфес. 6, 1).

Глава 2.

Родичі повинні свої діти виховувати з усякою карністю й строгістю, одначе з лагідністю й терпеливістю, не даючи, їм

ніколи, оскільки це від них залежить, причини до смутку.

А ви, батьки, не розсерджуйте своїх дітей, але виховуйте їх у карності й напаминанню Господнім (Єфес. 6, 4). — Батьки, не розсерджуйте ваших дітей, щоб не були малодушними (Кол. 3, 21).

77 Правило

Про дівиць

Дівиці повинні бути свобідні від усякої журби цього віку, щоб могли Богу дякувати непереривно душею й тілом надії небесного царства.

Бо є каженики, що самі себе оскопили ради царства небесного. Хто може вмістити, нехай умістить (Мт. 19, 12). — А я хочу, щоб ви були без журби. Хто без жінки, журиться про те, що Господнє, як приподобатися Господеві. А хто оженений, журиться про те, що світове, як приподобатися жінці. Є різниця поміж жінкою і дівицею, незамужня журиться про те, що Господнє, щоб бути святою тілом і духом, а замужня журиться про те, що світове, як приподобатися чоловікові. А це говорю у вашу власну користь, не щоб накладати на вас сільце, але щоб ви чесно й без перепони витривали при Господі (1 Кор. 7, 32-35).

Правило

Про жовнірів

Не годиться воїнам кривдити й клеветати.

Питали його і вояки, кажучи: А нам що робити? І казав їм Нікого не кривдьте, ані не оскаржуйте та й вдоволяйтесь своєю платнею (Лк. 3, 14).

79 Правило

Про начальство і підданих

Глава 1.

Князі повинні бути месниками Божих законів.

Бо князі є пострахом не для доброго діла, а для лихого. А хочеш не боятися влади? Роби добре, а матимеш похвалу від неї. Бо вона Божий слуга, тобі на добро. Коли зле робиш, бійся, бо не без причини меч носить. Вона бо Божий слуга, месник на покарання того, хто робить зло (Рим. 13, 3. 4).

Глава 2.

Слід повинуватися постановленим властям у всім, чого не заборонює заповідь Бога.

Кожний нехай кориться вищим властям, бо

нема власти тільки від Бога, а ті, що є, є установлені Богом. Хто отже противиться власті, Божому повелінню противиться. А ті, що противляться, стягнуть на себе кару. Бо князі є пострахом не для доброго діла, а для злого (Рим. 13, 1-3). — Треба більш слухати Бога як людей (Діян. 5, 29). — Напоминай їх, щоб корилися начальству й власті, слухали приказів, до усякого доброго діла були готові (Тит. 3, 1).

80 Правило

Загалом які по Божій науці мають бути христіяни і яка їх старшина

Глава 1.

Які мають бути християни по св. Письмі?
— Ученики Христа, які примінюються до усього, що у нього видять або чують.

Візьміть моє ярмо на себе й навчіться від мене (Мт. 11, 28). — Ви звете мене: Учитель і Господь, і добре кажете, бо я той і є. То ж коли я, Господь і Учитель, умив вам ноги, то й ви повинні один одному вмивати ноги. Приклад бо дав я вам, щоб як я зробив і ви так творить (Йо. 13, 13-15).

Глава 2.

Вівцями Христа, що слухають голосу одинокого свого Пастиря і за ним ідуть.

Вівці мої слухають мого голосу, і я знаю їх, і вони йдуть слідом за мною... За чужим же не підуть, а втікатимуть від нього, бо не знають чужого голосу (Йо. 10, 27. 5).

Глава 3.

Віттям Христа, вщипленим у нього, які в ньому овочі несуть, усе мають й усе творять, що йому відповідає і є його достойне.

Я виноградина, а ви парость (Йо. 15, 5).

Глава 4.

Членами Христа, сповненими всяких Господніх заповідей, чи то вживання дарів св. Духа, злученими з Христом для слави голови, якою є Христос.

Чи ви не знаєте, що тіла ваші — це члени Христові? (1 Кор. 6, 15). — Щоб ми, виконуючи правду в любові, росли у всьому в тім, що є головою, Христос, з якого кожне тіло зложене і споєне всякими в'язами взаємної допомоги, по дійству, відповідному для кожного поодинокого члена, бере собі зріст для збудовання самого себе в любові. (Єф. 4, 15).

Глава 5.

Невістою Христа, яка береже непорочність у тому, що живе сповненням волі жениха.

Я обручив вас одному мужеві, щоб представити вас Христу чистою дівою (2 Кор. 11, 2).

184

Глава 6.

Святими Божими храмами, чистими й переповненими тільки тим, що служить на Божу службу.

Як хто любить мене, слово моє берегтиме; і мій Отець полюбить його, і прийдемо до нього й оселю створимо в нього (Йо. 14, 23). — Бо ви є Церквою Бога живого, бо св. Письмо так каже: Поселюся в них і ходитиму, і буду їх Богом (2 Кор. 6, 16 - 3 Мойс. 26, 11).

Глава 7.

Жертвою непорочною, ненарушною, що зберігає здоровля побожності в кожнім члені і в кожній часті.

Благаю вас отже, брати, на милість Бога, щоб ви приносили ваші тіла в жертву живу, святу, милу Богові, як вашу розумну службу (Рим. 12, 1).

Глава 8.

Божими дітьми, що стали Божими образами по мірі, дозволеній людині.

Дітоньки, ще короткий час я з вами (Йо. 13, 33). — Діточки мої, яких я знов роджу в болях, доки Христос вобразиться в вас (Гал. 4, 19).

Глава 9.

Світлом на світі так, щоб самі не були причасниками зла, а зближаючись до

себе, просвічували на пізнання правди й вели їх до того, щоб сталися, чим повинні, або виявилися такими.

Ви є світло світа (Мт. 6, 14). — Між якими сіяєте, як світила в світі (Филип. 2, 15).

Глава 10.

Сіллю землі, щоб відновляти тих, що з ними живуть, духом у нетлінність.

Ви є сіль землі (Мт. 5, 13).

Глава 11.

Словом життя, що потверджують надію правдивого життя своїм умертвленням супроти теперішніх.

Між якими сіяєте мов світила в світі, заховуючи слово життя на мою похвалу, в день Христовий (Филип. 2, 15).

Глава 12.

Які мають бути по св. Письмі ті, що їм повірена проповідь Євангелія? Апостолами й слугами Христа, і вірними господарями Тайнств Божих, які сповняють ділом і словом в повноті і тільки те, що Господь приказав.

Я посилаю вас як овець між вовків (Мт. 10, 16). — Ідіть же навчайте всі народи (Мт. 28, 19). — Так нехай уважає вас чоловік слугами Христовими і завідателями Тайн Божих. Тут вже вимагайте від завідателів, щоб кожний показався вірним (1 Кор. 4, 1-2).

186

Глава 13.

Проповідником небесного царства на знищення того, що має власть смерти у Христі.

А йдучи проповідуйте кажучи: Приблизилося царство небесне (Мт. 10, 7). — Заклинаю тебе перед Богом і Христом Ісусом, що судити має живих і мертвих, на його царство, проповідуйте слово.

Глава 14.

Образом і законом побожності, щоб ті, які ідуть за Господом, були в усім досконалі, а ті, що Господа не слухають, щоб були посоромлені і поконані.

Забуваючи те, що позаду, а поспішаючи до того, що передо мною, біжу до мети по нагороду високого покликання Божого у Христі Ісусі. Скільки отже є нас досконалих, так думаймо. А коли ви інакше думаєте, і це вам Бог обявить. Та до чого ми дійшли, у тім самім поступаймо дальше, то є, щоб ми були одної гадки (Филип. 3, 13). — Будь взором для вірних у слові, у житті, у любові, у вірі, чистоті (1 Тим. 4, 12), — Пильно старайся, щоб ти представив себе випробуванним перед Богом, бездоганним робітником, що добре орудує словом правди (2 Тим. 2, 15).

Глава 15.

Вони повинні бути оком в тілі, розріз-

няючи добро від зла і даючи напрям членам Христа до того, що кому відповідає.

Світло тілу око. Як же твоє око буде здорове, то й усе тіло твоє буде світле. (Мт. 6, 22.)

Г л а в а 16.

Вони пастирями Христових овець, що не вагаються навіть життя своє віддати, щоб їм передати Боже Євангеліє.

Пастир добрий душу свою кладе за вівці (Йо. 10, 11.) — Доглядайте себе й усього стада, в яким вас Дух святий настановив єпископами, щоб пасти Церкву Божу (Діян. 20, 28)

Г л а в а 17.

Вона лікарями, що з великим спочуттям лікують недуги душ відповідно до знання Господньої науки, щоб душам дати здоровля у Христі і терпеливість.

Не здоровим треба лікаря, а недужим (Мт. 9, 12.) — Ми сильні мусимо носити немочі безсильних, а не собі догоджувати. (Рим. 15, 1)

Г л а в а 18.

Вони батьками та кормителями своїх дітей, які з великою любовю у Христі готові їм передати не тільки Боже Євангеліє, але й власні душі.

Дітоньки, ще короткий час я вами (Йо. 13, 33) Бо в Христі Ісусі Євангеліям я вас зродив (1 Корин. 4, 15) — Як пістунка доглядає сво-

188

їх дітей, так з туги до вас хотіли ми радо передати вам не тільки Євангеліє Боже, але й наші душі, дорогими бо ви сталися для нас (1 Солун. 2, 7)

Глава 19.

Вони помічниками Бога, які віддали себе цілих за Церкву в самих ділах, достойних Бога.

Бо ми помічники Божі; ви Божа ріля, Божа будівля (1 Кор. 3, 9)

Глава 20.

Вони огородниками, що насаджують Божі вітки, які не садять нічого чужого виноградіві, яким є Христос, ані ніякої неплодної деревини. А плідні й добрі деревини стараються зробити ліпшими всякою працею.

Я правдива виноградина, а мій Отець — виноградар. Усяку парость на мені, що не приносить овочу, відтинає її, а всяку, що родить овоч, очищає, щоб більше приносила овочу (Іо. 15, 1-2.) — Я посадив, Аполлос поливав, а Бог дав зріст. (1 Кор. 3, 6)

Глава 21.

Вони будівниками Божого храму, які кожну душу так приспособлюють, що би добре була дібрана до основи апостолів і пророків.

По ласці Божій, що мені дана, яко мудрий

будівничий положив я підвалини, а другий будує на ній. Кожний же нехай глядить, як на ній будує. Бо іншої підвалини ніхто не може положити крім тої, що положена, якою є Христос Ісус (1 Кор. 3, 10). — Бо ви вже не чужі й захожі, а співгорожани святих і домашні Божі, збудовані на підвалині апостолів і пророків, де наріжним каменем сам Ісус Христос, на яким уся будівля введена, росте у святу Церкву у Господі, на яким і ви будетеся на мешкання Боже в Дусі. (Єфес. 2, 19).

Глава 22.

Що є знам'ям християнина? — Віра, що діє через любов.

Що є знам'ям віри? — Певне й сильне пересвідчення у правду Божих слів, якого б не порушила ніяка гадка ані введена природною конечністю, ані прикрита прикривкою побожності. А знам'ям віруючого — це бути утвердженим у тій переконанні силою Божих слів і не відважитися щонебудь відкинути ані додати. Бо все, що не з віри, є гріхом, як каже апостол.

А віра зі слухання, а слухання через слово Боже (Рим. 10, 17).

Усе, що є поза св. Письмом, коли не є з віри, є гріхом (Рим. 14, 23).

Що є властиве любові до Бога? — За-

ховувати його заповіді з метою його слави.

Що є знам'ям любови до ближнього? — Не шукати свого добра, але улюбленого, у користь душі й тіла.

Яке знамя християнина? — На ново народитися з води й Духа в хрещенню.

Яке знамя народженого з води? Бути так мертвим і невразливим на усякий гріх, як і Христос за гріхи раз умер; по тим словам апостола:

Ми всі, котрі охрестилися в Христа Ісуса, у смерть його охрестилися, бо ми погреблися в нім через хрещення у смерть. (Рим. 6, 3)

Знаючи, що давний наш чоловік з Ним став розпятий, звіечити гріховне тіло й щоб ми не служили більше гріху. Щож є знаменем того, хто народився з Духа? — Бути по змозі таким, який є той, з якого народився, як сказано.

Роджене з тіла — тіло; а роджене з Духа — дух (Йо. 3, 6).

Що є знаменем того, що на ново народився? Скинути з себе давного чоловіка з його ділами й пристрастями, а одягнутися в нового, що відновляється у пізнанню по образі Того, що його сотворив. Як написано:

Всі, що в Христа хрестилися, в Христа одяглися (Колос. 3, 9).

Що є знамям християнина? — Бути чистим від усякої плями тіла й духа у Христовій крові і сповняти святість у Божім страсі й Христовій любові; і не мати порока, ані скази, ані нічого подібного, але бути святим і непорочним і так їсти Тіло Христа й пити Його Кров.

Бо хто їсть і пє недостойно, суд собі їсть і пє.
(1 Кор. 11, 29)

Що є знамям тих, що їдять хліб і пють чашу Господню? — Безнастанно в пам'яті заховувати Того, хто за нас умер і воскрес.

Що є знамям того, хто захоче ту пам'ять? — вже не собі жити, але тому, що за них умер і воскрес.

Що є знамям християнина? — Що його справедливість в усім (праведність) перевищає праведність книжників і фаризеїв по мірі Христової науки, поданої у Євангелію.

Що є знамям християнина? — Взаємно себе любити, як і Христос полюбив нас.

Що є знамям християнина? — Безнастанно мати перед очима Господа,

Що є знамям християнина? — Щодня і в кожній годині сторожити і бути готовим до досконалости, що Богу подобається, знаючи те, що у годину, про яку не думає, Господь прийде.
